

# YEŞAYA PEYĞƏMBƏRİN KİTABI GİRİŞ

«Yeşaya» Kitabının adı miladdan əvvəl VIII əsrin ikinci yarısında Yerusəlimdə yaşamış Yeşaya adlı böyük peyğəmbərin adı ilə bağlıdır. Yeşaya ibrani dilində «Rəbb xilas edir» mənasını verir. Kitabın belə adlanması müəyyən mənada kitaba bir mahiyyət verir.

Kitabı üç əsas hissəyə bölmək olar:

(1) 1-39-cu fəsillər cənub padşahlığı olan Yəhudanın qüvvətli qonşusu Aşşur ölkəsi tərəfindən təhdid edildiyi dövrə aiddir. Peyğəmbər alovlu nitqləri ilə xalqı və onun başçılarını salehliyə və doğru həyata çağırır. Yeşaya dönə-dönə xəbərdarlıq edirdi ki, Allaha itaətsizlik ölkənin dağılmasına və xalqın məhv olmasına səbəb olacaq. O həm də bütün dünyaya sülh və Davud nəslindən kamil padşah gələcəyini qabaqcadan xəbər verirdi.

(2) 40-55-ci fəsillər tarixi vəziyyətin dəyişməsinə özündə əks etdirir. Bu fəsillər Yəhuda xalqının Babil əsarətində olduğu dövrə aiddir. Aşşurlulardan sonra Orta Şərqdə hakimiyyəti ələ keçirən Babillilər miladdan əvvəl 586-cı ildə Yerusəlimi zəbt edib əhalisini Babilə sürgün etdilər. Babil əsirliyi zamanı Yəhuda xalqı ümidini itirmiş və miskin hala düşmüşdü. Belə vəziyyətdə Yeşaya peyğəmbərlik edir ki, Allah Öz xalqını azad edəcək və onlar Yerusəlimdə yeni həyata başlayacaq. Bu fəsillər göstərir ki, tarixi idarə edən Allahdır və

Onun Öz xalqına olan amalını başqa millətlər üçün də tətbiq etmək istəyir. Burada bütün millətlərin İsrail vasitəsilə xeyir-dua alacağından bəhs edilir.

(3) 56-66-cı fəsillərdə sürgündə olan yəhudilərin Yerusəlimdə yenidən yaşayacağı və Allahın Öz vədlərinə sadıq qalmasına əmin ola biləcəkləri bəyan edilir. Burada salehliyə və ədalətə əməl etməyə, Şənbə gününə düzgün riayət edilməsinə, qurban təqdiminə, duaya və oruca xüsusi diqqət yetirilir.

**Kitabın məzmunu:**

1:1–12:6 Xəbərdarlıq və vədlər

13:1–23:18 Millətlərin cəzalandırılması

24:1–27:13 Allahın dünyanı mühakimə etməsi

28:1–35:10 Sonrakı xəbərdarlıq və vədlər

36:1–39:8 Yəhuda padşahı Xizqiya və Aşşurlular

40:1–55:13 Təsəlli və ümid sözləri

56:1–66:24 Xəbərdarlıq və vədlər

1 \* \* \* \* Yəhuda padşahları Uzziya, Yotam, Axaz, Xizqiyanın dövründə Yəhuda və Yerusəlim barəsində Amots oğlu Yeşayaya görünən görüntü.

*Rəbb xalqına xəbərdarlıq edir*

<sup>2</sup> Ey göylər, eşidin,  
Ey yer üzü, dinləyin!

Çünki Rəbb belə söylədi:

«Övladlar yetişdirib böyütdüm,  
Amma onlar Mənə qarşı üsyankar oldular.

---

\* 1:1 2Pad. 15:1-7; 2Saln. 26:1-23      \* 1:1 2Pad. 15:32-38; 2Saln. 27:1-9  
\* 1:1 2Pad. 16:1-20; 2Saln. 28:1-27      \* 1:1 2Pad. 18:1-20:21; 2Saln. 29:1-32:33

<sup>3</sup> Öküz yiyəsini,  
Eşşək də sahibinin təknəsini tanıyır,  
Lakin İsrail xalqı Məni tanımır,  
Xalqım anlamır».

<sup>4</sup> Günah edən millətin,  
Şər işlər görən xalqın,  
Yolunu azmış nəslin,  
Pozulmuş övladların vay halına!  
Onlar Rəbbi tərk etdilər,  
İsrailin Müqəddəsinə xor baxdılar,  
Ondan üz döndərdilər.

<sup>5</sup> Siz nə üçün yenə döyüləsiniz,  
Niyə üsyan etməkdə davam edirsiniz?  
Xoralar başınızı tamamilə bürüyüb,  
Ürəyiniz azara düşüb.

<sup>6</sup> Təpədən dırnağacan bədəniniz xəstədir,  
Bir sağlam yeriniz yoxdur:  
Yaralarınız, zədələriniz,  
Yenə də vurulmuş yaralarınız  
Təmizlənməmiş, sarılmamış,  
Məlhəmlə yumşaldılmamışdır.

<sup>7</sup> Ölkəniz viran qaldı,  
Şəhərləriniz alışıb-yandı,  
Yadellilər gözünüzün önündəcə torpağınızı yeyib-  
dağıtdı.

Torpağınız kimsəsiz qalıb,  
Sanki yad adamlar oranı talayıb.

<sup>8</sup> Sion qızı bağdakı çardağ, bostandakı koma,  
Mühasirəyə alınmış şəhər kimi tək qalıb.

<sup>9</sup>\* Əgər Ordular Rəbbi

---

\* 1:9 Yar. 19:24; Rom. 9:29

Bizim üçün bir neçə adamı sağ qoymasaydı,  
Biz Sodom kimi olardıq,  
Homorraya bənzəyərdik.

<sup>10</sup> Ey Sodom başçıları,  
Rəbbin sözünü eşidin!  
Siz, ey Homorra xalqı,  
Allahımızın təlimini dinləyin!

<sup>11</sup> \* Rəbb deyir:  
«Qurbanlarınız çoxalıb, Mənə nə?  
Yandırma qoç qurbanlarından,  
Bəslənmiş heyvanların piyindən doymuşam.  
Buğa, quzu, təkə qanını istəmirəm.

<sup>12</sup> Hüzuruma gələrkən  
Əlinizdə bunları gətirməyinizi kim istədi?  
Məbədimin həyətlərinə boş yerə ayaq basırsınız.

<sup>13</sup> Mənə artıq batıl təqdimlər gətirməyin,  
Buxur Məndə ikrah yaradır.  
Pisliklə dolu  
Təzə Ay mərasimlərinizə,  
Şənbə günlərinizə,  
Müqəddəs toplantılarınıza  
Dözə bilmirəm!

<sup>14</sup> Təzə Ay mərasimlərinizə,  
Bayram günlərinizə  
Ürəkdən nifrət edirəm.  
Bunlar Mənə yük oldu,  
Onları daşımaqdan yoruldu.

<sup>15</sup> Siz əl açıb Mənə yalvaranda  
Göz yumacağam.  
Nə qədər çox dua etsəniz də,  
Yenə qulaq asmayacağam.

---

\* **1:11** Amos 5:21-22

Əlləriniz qanla doludur,

<sup>16</sup> Yuyunub təmizlənin,

Gözümün önündə işlərinizi şərdən uzaqlaşdırın,

Pislik etməkdən vaz keçin.

<sup>17</sup> Yaxşılıq etməyi öyrənin,

Ədaləti axtarın,

Məzlumları qurtarın,

Yetimin haqqını qoruyun,

Dul qadını müdafiə edin».

<sup>18</sup> Rəbb deyir:

«Gəlin indi birgə düşünək bu an,

Günahlarınız qıpqırmızı parça kimi görünsə də,

Onlar qar kimi ağ olacaq,

Tünd qırmızı rəngə çalsa da,

Onlar ağ yun kimi bəyaz olacaq.

<sup>19</sup> İtaətkar olub sözə baxsanız,

Torpağın ən gözəl bəhrələrindən yeyərsiniz.

<sup>20</sup> Əgər üsyankar olub Məni rədd etsəniz,

Qılınc sizi yeyəcək».

Bu sözlər Rəbbin ağzından çıxıb.

### *Günahlı şəhər*

<sup>21</sup> Rəbbə sadıq şəhər

Necə də fahişyə bənzər oldu!

Axı o, ədalətlə dolu idi,

Orada salehlik məskunlaşmışdı,

İndi isə qatillərlə doludur!

<sup>22</sup> Gümüşünüz tullantıya çevrildi,

Şərabınıza su qatıldı.

<sup>23</sup> Başçıların üsyankar olub oğrularla əlbirdir.

Hər kəs rüşvəti sevir, bəxşiş dalınca düşür.

Yetimin haqqını qorumur,

Dul qadını müdafiə etmək haqqında düşünmür.

24 Buna görə də Sahibimiz, Ordular Rəbbi,  
İsrailin Qadir Allahı  
Belə bəyan edir:

«Yağılarımı cəzalandırıb rahatlanacağam,  
Düşmənlərimdən qisas alacağam.

25 Ey İsrail xalqı, sənə əlimi uzadacağam,  
Paxırını gilabı ilə təmizləyəcəyəm,  
Bütün çirkini yuyacağam.

26 Hakimlərini, məsləhətçilərini  
Əvvəlki kimi geri qaytaracağam.  
Sənə yenidən:

“Salehlik şəhəri, sadıq şəhər” deyiləcək».

27 Sion ədalətlə,  
Tövbə edən sakinləri salehliklə qurtulacaq.

28 Lakin üsyankarlarla günahkarlar  
Birgə həlak olacaq,  
Rəbbi tərkdən yox olacaq.

29 Palıd ağaclarına səcdə etməkdən xəcalət  
çəkəcəksiniz,

Seçdiyiniz bağlarda ibadət etməkdən utanacaqsınız.

30 Yarpaqları solmuş palıd ağacına,  
Susuz bağa dönəcəksiniz.

31 Güclü adam kətan qırıntısına oxşayacaq,  
Gördüyü iş qılgıncım kimi olacaq,  
İkisi birlikdə yanacaq,  
Onları söndürən olmayacaq.

## 2

*Rəbbin dağı*  
(Mik. 4:1-3)

<sup>1</sup> Amots oğlu Yeşayanın Yəhuda və Yerusəlim barəsində gördükləri:

<sup>2</sup> Axır zamanda Rəbbin evi olan dağ  
Dağların zirvəsində möhkəm duracaq,  
Təpələrdən yuxarı ucalacaq.  
Bütün millətlər ona sarı gələcək.

<sup>3</sup> Çox xalqlar gəlib deyəcəklər:  
«Gəlin Rəbbin dağına,  
Yaqubun Allahının evinə qalxaq,  
Qoy Rəbb bizə Öz yollarını öyrətsin,  
Biz Onun rizləri ilə gedək».  
Siondan Rəbbin təlimi,  
Yerusəlimdən Onun kəlamı yayılacaq.

<sup>4\*</sup> Millətlər arasında Rəbb hakim olacaq,  
Çox xalqlar haqqında qərar çıxaracaq.  
Onlar qılınclarından kətan,  
Nizələrindən isə dəryaz düzəldəcəklər.  
Millət millətə qarşı qılınclıq qaldırmayacaq,  
Artıq dava etməyi öyrənməyəcəklər.

<sup>5</sup> Ey Yaqub nəsli, gəlin Rəbbin nurunda gəzək.

*Rəbbin günü*

<sup>6</sup> Ya Rəbb, xalqını – Yaqub nəslini atdın,  
Çünki onlar  
Şərqdən gələn mövhumatlara uymuşdular,  
Filiştililər kimi falçılıq edirlər,  
Əcnəbilərin adət-ənənələrinə əməl edirlər.  
<sup>7</sup> Ölkələri qızıl-gümüşlə dolu,

---

\* 2:4 Yoel 3:10

Xəzinələrinin sonu yoxdur.  
 Ölkələrində çoxlu atlar var,  
 Döyüş arabaları külli miqdardadır.  
 8 Ölkələri bütərlə doludur,  
 Əlləri ilə düzəltmələri,  
 Barmaqları ilə işlədikləri  
 Bütərlərin qarşısında səcdə qılırlar.  
 9 Buna görə də hamı yerə səriləcək,  
 Hər kəs diz üstə çökdürüləcək.  
 Ya Rəbb, onları bağışlama!

10 \* \* Rəbbin zəhmli üzündən,  
 Ehtişamının əzəmətindən  
 Qayalıqlara gedin,  
 Yerin altında gizlənin.  
 11 Adamların təkəbbürlü baxışları alçaldılacaq,  
 İnsanların qüruru qırılacaq,  
 O gün yalnız Rəbb yüksəldiləcək.

12 Çünki o gün Ordular Rəbbi  
 Bütün qürurlularını, lovğaları, məğrurları alçaldacaq.  
 13 Livanın bütün hündür və vüqarlı sidr ağaclarını  
 məhv edəcək,  
 Bütün Başan palıdlarını yox edəcək.  
 14 Bütün ulu dağları, hündür təpələri,  
 15 Bütün yüksək qüllələri,  
 Qala divarlarını yerlə yeksan edəcək,  
 16 Bütün Tarşiş gəmilərini,\*  
 Bütün gözəl gəmiləri yox edəcək.  
 17 Adamların təkəbbürü qırılacaq,

---

\* **2:10** 2Sal. 1:9      \* **2:10** Vəhy 6:15      \* **2:16** Tarşiş gəmiləri – yaxud ticarət gəmiləri.



İnsanların qüruru alçaldılacaq,  
O gün yalnız Rəbb ucaldılacaq.

<sup>18</sup> Bütələr tamamilə aradan götürüləcək.

<sup>19</sup> \* Rəbb yeri sarsıtmağa qalxanda  
Onun zəhmli üzündən, ehtişamının əzəmətindən  
Hər bir insan qayalıqdakı mağaralara,  
Yerin altındakı xəndəklərə qaçıb girəcək.

<sup>20</sup> O gün insanlar  
Səcdə etmək üçün düzəltdikləri  
Qızıl və gümüş bütələrini götürüb  
Köstəbək və yarasaların  
Qabağına atacaqlar ki,

<sup>21</sup> Rəbb yeri sarsıtmağa qalxarkən  
Onun zəhmli üzündən, ehtişamının əzəmətindən  
Qaçmaq üçün qayalıqdakı çatlaqlara,  
Uçurulardakı yarıqlara girsinlər.

<sup>22</sup> Nəfəsi burunda olan insandan əl çəkin,  
Onun nə dəyəri var ki?

### 3

#### *Yerusəlimdə qarmaqarışıqlıq*

<sup>1</sup> Budur, Sahibimiz, Ordular Rəbbi  
Yerusəlimdən və Yəhudadan hər bir yardımını,  
köməyi,

Bütün çörək, su yardımını kəsəcək.

<sup>2</sup> İgidlərlə cəngavərləri,  
Hakimlərlə peyğəmbərləri,  
Falçılarla ağsaqqalları,

<sup>3</sup> Əllibaşlılarla adlı-sanlı adamları, məsləhətçiləri,

---

\* **2:19** Vəhy 6:15

Mahir sehrbazlarla cadugərləri aradan qaldıracaq.

<sup>4</sup> Uşaqları onların üzərinə başçı qoyacağam,  
Qoy körpələr onlara hökm etsin.

<sup>5</sup> İnsan insanla, qonşu qonşusu ilə,  
Cavan yaşlı ilə, adi adam nüfuzlu insanla  
Həyasızcasına rəftar edəcək.

<sup>6</sup> Ailədə qardaş qardaşa sarılıb deyəcək:  
«Sənin heç olmasa əyninə geyməyə paltarın var.  
Sən başçımız ol,  
Qoy bu xarabalıqlar sənin əlinin altında olsun!»

<sup>7</sup> O vaxt bu adam uca səslə söyləyəcək:  
«Mən yaralarınızı sarımağı bacarmaram,  
Çünki evimdə nə yemək, nə də paltar var,  
Məni xalqın başçısı qoymayın».

<sup>8</sup> Yerusəlim sarsıldı, Yəhuda dağıldı,  
Çünki sözləri və əməlləri  
Rəbbə qarşı oldu,  
Onun əzəmətli hüzuru kimsə tərəfindən sayılmadı.  
<sup>9</sup> Sifətlərinin ifadəsi onlara qarşı şəhadət edir,  
Günahları haqda Sodomdakı kimi açıq danışılar,  
Bunu gizlətmirlər.  
Vay onların halına!  
Axı bu bəlanı başlarına özləri gətirdi.

<sup>10</sup> Saleh adamlara söyləyin ki,  
Onlara yaxşılıq ediləcək,  
Çünki onlar xeyirxahlıqlarının bəhrəsini yeyəcək.

<sup>11</sup> Pis adamların vay halına!  
Çünki onlara pislik olunacaq,  
Elədikləri əməlləri qarşılına çıxacaq.

<sup>12</sup> Uşaqlar xalqıma zülm edir,

Qadınlar üzərimizdə hökm sürür!  
Ey xalqım, sənə yol göstərənlər  
Səni azdırır, yolunu dolaşdırırlar!

<sup>13</sup> Rəbb məhkəməsini qurmaq üçün qalxır,  
Xalqları mühakimə etmək üçün durur.

<sup>14</sup> Rəbb xalqının rəhbərlərini,  
Başçılarını məhkəməyə gətirir:  
«Sizsiniz üzüm bağınyı yeyib-dağıdan,  
Kasıbların malı ilə evlərinizi dolduran.

<sup>15</sup> Nə haqla xalqıma zülm edib  
Yoxsullara əzab verirsiniz?»  
Bunu Ordular Rəbbi Xudavənd bəyan edir.

*Yerusəlim qadınlarına xəbərdarlıq*

<sup>16</sup> Rəbb deyir: Madam ki  
Sion qızları çox təkəbbürlüdür,  
Boylana-boylana gəzir, göz-qaş oynadır,  
Addımlarını asta-asta atırlar,  
Ayaqlarındakı xalxalları cingildəyib yeriylər,

<sup>17</sup> Buna görə də Xudavənd  
Sion qızlarının başlarına qotur salacaq.  
Ayıb yerlərini açıb göstərəcək.

<sup>18</sup> O gün Xudavənd onların bəzəklərini –  
Topuqlara taxılan bilərziklərini,  
Araqçınlarını, aypara şəkilli boyunbağlarını,

<sup>19</sup> Sırğalarını, qolbaqlarını, örpəklərini,

<sup>20</sup> Tac şəkilli başlıqlarını,  
Bazubəndlərini, qurşaqlarını,  
Ətirlə dolu mücrülərini,

Tilsimlənmiş bəzək əşyalarını,

<sup>21</sup> Üzükələrini, burun halqalarını,

<sup>22</sup> Bayram libaslarını, paltarlarını,

Örtüklərini, əl çantalarını,  
<sup>23</sup> Güzgülərini, nəfis toxunmuş kətan libaslarını,  
 Çalmalarını, duvaqlarını əllərindən alacaq;  
<sup>24</sup> O vaxt gözəl ətir yerinə üfunət,  
 Kəmər əvəzinə ip,  
 Lülə-lülə saç əvəzinə keçəl baş,  
 Bəzəkli paltar əvəzinə çul bürüncək,  
 Gözəllik əvəzinə dağlanma olacaq.  
<sup>25</sup> Kişiləriniz qılıncla,  
 İgidləriniz döyüşdə məhv olacaq.  
<sup>26</sup> Yerusəlimin darvazaları  
 Nalə çəkib yas tutacaq,  
 Bu şəhərsə kimsəsiz qadın tək  
 Quru yerdə oturacaq.

## 4

<sup>1</sup> O gün yeddi qadın  
 Bir kişinin yaxasından tutub belə deyəcək:  
 «Öz çörəyimizi yeyib öz paltarımızı geyinərik,  
 Təki adın üstümüzə olsun,  
 Bizi xəcalətdən qurtar».

### *Yerusəlimin gələcəyi*

<sup>2</sup> O gün Rəbbin Pöhrəsi gözəl və əzəmətli olacaq, İsrail xalqından xilas olub sağ qalanlar torpağın verdiyi bəhrə ilə fəxr edib şərəflənəcəklər.  
<sup>3</sup> Sionda, yəni Yerusəlimdə sağ qalanlara, orada qeyd olunub yaşayanlara «müqəddəs» deyiləcək.  
<sup>4</sup> Xudavənd Sion qızlarının murdarlığını yuyan zaman ədalət və alov ruhu ilə Yerusəlimi günahlı qandan təmizləyəcək. <sup>5</sup>\* Sonra Rəbb Sion dağının hər yanını, orada toplananların üzərini gündüz

\* **4:5** Çıx. 13:21; 24:16

bulud və tüstü, gecə isə parlaq alovla örtəcək. Həqiqətən, əzəmətli şəhərin üzərinə örtük olacaq. <sup>6</sup> Bu bir çardağ olub gündüz qızmar istidə kölgə olacaq, fırtına ilə yağışa qarşı sığınacaq və daldalanma yeri olacaq.

## 5

### *Üzüm bağı haqqında nəğmə*

<sup>1</sup>\* Sevgilimin üzüm bağı barəsində Məhəbbət nəğməsini oxuyuram:

Torpağın məhsuldar bir təpəsində  
Sevgilimin bir üzüm bağı var idi.  
<sup>2</sup> O, torpağı belləyib daşlardan təmizlədi,  
Seçmə meynələr əkdə,  
Ortada gözətçi qülləsi tikdi,  
Üzümsıxan düzəltdi,  
Üzümlüyün barını gözlədi,  
Amma bağ cır üzüm gətirdi.

<sup>3</sup> «İndi isə xahiş edirəm, ey Yerusəlimdə yaşayanlar, Ey Yəhuda adamları,

Mənəmlə üzüm bağımin arasında hakim olun!

<sup>4</sup> Bağımin üçün daha nə etməliyəm?

Üzümlüyün barını gözləyərkən  
Axı nə üçün bağımin cır üzüm gətirsin?

<sup>5</sup> İndi qoy mən sizə bağımla nə edəcəyimi bildirim:

Çəpərini sökəcəyəm və onu yeyib-dağıdacaqlar,  
Hasarını yıxacağam və onlar tapdalanacaq.

<sup>6</sup> Oranı viranəliyə çevirəcəyəm,  
Oranı nə budayacaqlar, nə də belləyəcəklər.

\* **5:1** Mat. 21:33; Mark 12:1; Luka 20:9

Orada tikan və qanqal bitəcək,  
 Buludlara əmr edəcəyəm ki,  
 Üzərinə yağış yağmasın».

7 İsrail nəsli Ordular Rəbbinin üzüm bağıdır,  
 Yəhuda adamları isə Onun sevimli meynələridir!  
 O, ədalət gözləyirdi,  
 Budur, zorakılıq gördü,  
 O, salehlik gözləyirdi,  
 Budur, fəryadlar gördü!

*İnsanların pis əməlləri*

8 Yer qalmayana qədər evi evə,  
 Tarlanı tarlaya birləşdirənlərin vay halına!  
 Yaşamağa yer qoymamısınız,  
 Məgər bu ölkədə tək siz yaşayırsınız?

9 Ordular Rəbbi mənə belə eşitdirdi:  
 «Böyük və yaraşılıq çoxlu evlər xaraba qalacaq,  
 İçində yaşayan olmayacaq.

10 Üzümlüyün on sahəsindən \* bir bat şərab əldə  
 ediləcək,  
 Bir xomer toxumdan bir efa taxıl əmələ gələcək».

11 Vay halına səhər erkən qalxıb içki ardınca  
 düşənlərin,

Gecə yarısındanək şərab içib keflənənlərin!

12 Onların ziyafətlərində  
 Lira, çəng, dəf və ney çalınar,  
 Şərab içilər,  
 Lakin onlar Rəbbin gördüyü işlərə  
 Diqqət etməzlər, əməllərinə baxmazlar!

---

\* **5:10** On sahə - ibrani dilində on cüt öküzün bir gündə şumladığı torpaq sahəsi, təqribən 16 000 kvadrat metr.

13 Buna görə xalqım ağılsızlığından sürgünə gedəcək,

Onun adlı-sanlı adamları acından öləcək,  
Adi adamlar isə susuzluqdan yanacaq!

14 Ölülər diyarı həddindən artıq ağzını açıb  
Doymaq bilmir.

Yerusəlimin adlı-sanlıları,  
Adi adamları, səs-küylə əylənən insanları bu di-  
yara enəcək.

15 Buna görə də hamı yerə sərilmək,  
Hər kəs diz üstə çökdürüləcək,  
Təkəbbürlü baxışlar alçaldılacaq.

16 Amma Ordular Rəbbi  
Ədaləti ilə ucaldılacaq,  
Müqəddəs Allah salehliyi ilə  
Müqəddəsliyini göstərəcək.

17 Quzular öz otlaqlarındaki kimi otlayacaq,  
Varlıların viranə qalan evlərini yadellilər alacaq.

18 Pisliliyi yalanla hörülmüş iplərlə,  
Günahı araba kəndirləri ilə çəkənlərin vay halına!

19 Onlar deyir: «Qoy Allah tələssin,  
Öz əməlini tez həyata keçirsin, biz də görək.  
Qoy İsrailin Müqəddəsinin niyyəti gerçək olsun ki,  
bunu bilək!»

20 Vay halına pisə yaxşı, yaxşıya pis söyləyənlərin,  
Qaranlığı işıq, işığı qaranlıq sayanların,  
Acıya şirin, şirinə acı deyənlərin!

21 Vay halına özlərini müdrik zənn edənlərin, ağıllı  
sayanların!

22 Vay halına şərab içməkdə qəhrəman,  
İçkiləri qarışdırıb içməkdə pərgar olanların!

23 Vay halına rüşvət alıb təqsirkara bəraət  
qazandıranların,  
Haqlıların haqqını əlindən alanların!

24 Beləliklə, alovun dili samanı necə yeyib-  
qurtarırsa,  
Küləş od içində necə əriyib-gedirsə,  
Onlar da köklərindən elə çürüyəcək,  
Tumurcuqları toz kimi havaya sovrulacaq,  
Çünki Ordular Rəbbinin qanununu rədd etdilər,  
İsrailin Müqəddəsinin sözünə xor baxdılar.

25 Buna görə də Rəbbin qəzəbi Öz xalqına qarşı  
alovlandı,  
Əlini onlara qarşı uzadaraq onları vurdu.  
Dağlar titrədi, küçələrdə meyitləri zibil kimi qaldı,  
Bütün bunlara qarşı yenə də Rəbbin qəzəbi  
sönmədi,  
Əli hələ də cəzalandırmağa hazır idi.

26 Rəbb uzaqda yaşayan millətləri  
Bayraq işarəsi ilə,  
Onları yer üzünün ucqarlarından  
Fit səsi ilə səsləyəcək.  
Tezləklə bu millətlər gələcək.

27 Aralarında yorulan, büdrəyən olmayacaq.  
Onlar mürgüləməyəcək və yuxuya getməyəcək,  
Belindəki kəmərlər açılmayacaq, ayaqqabı bağı  
qırılmayacaq.

28 Onların oxları iti, yayları da dartılmışdır.  
Atların dırnaqları çaxmaq daşına bənzər,  
Döyüş arabalarının təkərləri qasırga kimidir.

29 Onların nərəsi bağırır şikarlarını qapıb aparan,  
Kimsə onu əlindən ala bilməyən



Şirin, gənc aslanın nərəsinə bənzər.

<sup>30</sup> O gün İsrailə qarşı onlar dənizin uğultusu kimi gurlayacaqlar.

Kim yerə baxarsa, budur, zülmət, dərd görəcək.

Axı işıq qara buludlarla örtülüb.

## 6

### *Yeşayanın görüntüsü*

<sup>1</sup>\* Padşah Uzziya ölən il mən Xudavəndi gördüm. O, uca və əzəmətli taxtda oturmuş və geyimlərinin ətəyi məbədin döşəməsini örtmüşdü. <sup>2</sup> Onun ətrafında serafılar \* dayanmışdı. Hər birinin altı qanadı var idi. Qanadının ikisi ilə üzlərini, ikisi ilə ayaqlarını örtmüş, ikisi ilə uçurdular. <sup>3</sup>\* Biri o birini səsləyib deyirdi:

«Ordular Rəbbi müqəddəsdir, müqəddəsdir, müqəddəsdir!

Bütün yer üzü Onun əzəməti ilə doludur».

<sup>4</sup>\* Serafların səmindən qapı çərçivələri ilə kəndərləri sarsıldı, məbəd tüstü ilə doldu. <sup>5</sup> Mən dedim:

«Vay halıma, həlak oldum!

Çünki ağızı murdar bir adamam,

Həm də murdar ağızlı adamlar arasında yaşayıram.

Buna baxmayaraq, qarşımda Padşahı –

Ordular Rəbbini gözlərimlə gördüm».

<sup>6</sup> Seraflardan biri mənə tərəf uçdu, əlində də maşa ilə qurbangahdan götürdüyü yanar kömür var idi.

<sup>7</sup> O, kömürlə dodaqlarıma toxunaraq dedi:

«Budur, bu kömür dodaqlarına dəydi,

\* **6:1** 2Pad. 15:7; 2Saln. 26:23

\* **6:2** Seraf – bir mələk növü.

\* **6:3** Vəhy 4:8

\* **6:4** Vəhy 15:8

Pisliyin silindi, günahın bağışlandı».

<sup>8</sup> Sonra Xudavəndin səsini eşitdim: «Kimi göndərim? Bizim üçün kim gedəcək?» Mən dedim: «Mən buradayam. Məni göndər». <sup>9</sup>\* O dedi: «Get bu xalqa bunu çatdır:

“Eşitdikcə eşidəcəksiniz, amma anlamayacaqsınız, Gördükcə görəcəksiniz, amma qanmayacaqsınız.

<sup>10</sup> Bu xalqın ürəyini kütləşdir, qulaqlarını ağır eşidən elə, gözlərini yum ki, Gözləri ilə görməsinlər, qulaqları ilə eşitməsinlər, Ürəkləri ilə anlamasınlar Və Mənə sarı dönüb şəfa tapmasınlar”».

<sup>11</sup> «Nə vaxtadək, ya Xudavənd?» deyə soruşdum. Rəbb cavab verdi: «Şəhərlər xarabalıqlara dönüb kimsəsiz, Evlər adamsız, bu torpaq büsbütün viranə qalanadək.

<sup>12</sup> Rəbb adamları çox uzaqlara sürgün edəcək, Ölkənin çox yerləri viran qalacaq.

<sup>13</sup> Xalqın onda biri qalsa belə, Ölkə yenə dağılacaq; Lakin kəsiləndə kötüyü qalan Yabanı püstə və palıd ağacı kimi Müqəddəs nəsil onun kötüyüdür».

## 7

### *Padşah Axaza bir işarə: İmmanuel*

<sup>1</sup>\* Uzziya oğlu Yotam oğlu Yəhuda padşahı Axazın hökm sürdüyü dövrdə Aram padşahı Resinlə

\* **6:9** Mat. 13:14-15; Mark 4:12; Luka 8:10; Yəh. 12:39-40; Həv. 8:26-27 \* **7:1** 2Pad. 16:5; 2Saln. 28:5-6

İsrail padşahı Remalya oğlu Peqah Yerusəlimə hücum etdilər, amma oranı ala bilmədilər.

<sup>2</sup> Davud nəslinə xəbər verildi ki, Aramlılarla Efrayimlilər birləşib ordu düzəldib. Padşahın və xalqın ürəyi meşə ağacları küləkdən titrəyən kimi titrədi.

<sup>3</sup> Rəbb Yeşayaya dedi: «Axazı qarşılamaq üçün oğlun Şear-Yaşuvla \* birgə yuxarı hovuzun su yolunun qurtaracağına, Mahudbasan tarlasına gedən yola çıx». <sup>4</sup> Ona belə de: «Diqqətli və sakit ol, qorxma! Qoy ürəyin bu tüstülənən, yarısı yanmış iki odun parçasından – Resinin, Aramın və Remalya oğlunun qızgın qəzəbindən qorxmasın! <sup>5</sup> Aram, Efrayim və Remalya oğlu sizə qarşı şər quraraq <sup>6</sup> belə deyir: “Gəlin Yəhudanın əleyhinə çıxaq, vahiməyə salaraq zəbt edək və Tabel oğlunu oraya padşah qoyaq”». <sup>7</sup> Xudavənd Rəbb belə deyir:

«Bu iş olmayacaq, baş tutmayacaq.

<sup>8</sup> Çünki Aramın paytaxtı Dəməşqdir, Dəməşqin başçısı da Resindir. Efrayim isə altmış beş ildən sonra

Darmadağın edilib xalq kimi qalmayacaq.

<sup>9</sup> Efrayimin paytaxtı Samariyadır, Samariyanın başçısı isə ancaq Remalyanın oğludur. Əgər imanda möhkəm durmasanız, Heç dayana bilməzsiniz».

<sup>10</sup> Rəbb yenə Axaza söylədi: «Allahın Rəbdən bir işarə istə. <sup>11</sup> Qoy ya ölümlər diyarı qədər dərin ya da göylər qədər uca olsun». <sup>12</sup> Lakin Axaz cavab verdi: «Xeyr, Rəbbi sınamaq istəmirəm». <sup>13</sup> Bunun üstündən Yeşaya belə dedi: «Eşidin, ey Davud nəsl!

\* **7:3** Şear-Yaşuv – ibrani dilində sağ qalanlar dönəcək.

İnsanları bezdirməyiniz bəs deyilmi ki, mənim Allahımı da bezdirirsiniz? <sup>14</sup> \* Buna görə də Xudavənd Özü sizə işarə verəcək: budur, bakirə qız hamilə olub oğlan doğacaq, adını İmmanuel † qoyacaq. <sup>15</sup> Bu uşaq pisə pis deyib yaxşını seçə biləndə kəsmik və bal yeyəcək. <sup>16</sup> Amma bu uşaq pisə pis deyib yaxşını seçə bilməzdən əvvəl səni dəhşətə salan o iki padşahın torpaqları boş qalacaq. <sup>17</sup> Rəbb səni, xalqını və ata nəslini Efrayimin Yəhudadan ayırdığı bu günə qədər görünməyən fəlakətə uğradacaq, Aşşur padşahını üstünüzə gətirəcək.

<sup>18</sup> O gün Rəbb fit çalacaq və Misir çaylarının mənsəblərində yaşayanları milçəklər kimi, Aşşur torpaqlarında yaşayanları arılar kimi səsləyəcək.

<sup>19</sup> Onlar axın-axın gəlib dərin vadilərdə, Qaya yarıqlarında, bütün tikanlı kolluqlarda, Ötlaqlarda məskunlaşacaq.

<sup>20</sup> O gün Xudavənd Fəratın o tayından muzdla tutduğu ülgüclə – Aşşur padşahı ilə saçlarınızı, Bədəndəki tüklərinizi və saqqallarınızı qıracaq.

<sup>21</sup> O gün bir düyə ilə bir cüt qoyun bəsləyən  
<sup>22</sup> Aldığı bol süd nəticəsində kərə yağı yeyəcək.  
Ölkədə sağ qalan hər kəs kərə yağı ilə bal yeyəcək.

---

\* **7:14** Mat. 1:22-23 † **7:14** İmmanuel – ibrani dilində Allah bizimlədir.

<sup>23</sup> O gün min gümüş dəyərində min tənək olan  
Bağ tikanlı, qanqallı çölə dönəcək.

<sup>24</sup> Adamlar oralardan oxlarla, kamanlarla  
keçəcək,

Çünki ölkənin hər yanı tikan və qanqalla örtüləcək.

<sup>25</sup> Bir vaxt şumlanıb əkin əkilən təpələr

Kimsənin girə bilməyəcəyi tikanlı, qanqallı çölə  
dönəcək,

Mal-qaranın gəzdiyi, qoyun-keçinin tapdaladığı  
yerlərə çevriləcək».

## 8

### *İşarə: Maher-Şalal-Xaş-Baz*

<sup>1</sup> Rəbb mənə belə dedi: «Böyük tumar götür və  
üstündə aydın hərflərlə Maher-Şalal-Xaş-Baz \* yaz.

<sup>2</sup> Kahin Uriya ilə Yeverekya oğlu Zəkəriyyəni özümə  
etibarlı şahid seçdim».

<sup>3</sup> Sonra mən peyğəmbər olan arvadımla yaxınlıq  
etdim və o hamilə olub bir oğlan doğdu. Rəbb mənə  
dedi: «Onun adını Maher-Şalal-Xaş-Baz qoy. <sup>4</sup> Çünki  
körpə “anam, atam” deməyi öyrənməzdən əvvəl  
Dəməşqin sərvəti və Samariyanın qəniməti Aşşur  
padşahına aparılacaq».

<sup>5</sup> Rəbb mənimlə yenə danışdı belə dedi:

<sup>6</sup> «Bu xalq sakit axan Şiloah sularını rədd edib  
Resinlə Remalyanın oğluna meyl saldıqlarına görə

<sup>7</sup> Mən Xudavənd, Fəratın coşan qüdrətli sularını –  
Aşşur padşahı və onun qüvvətini bu xalqın üstünə  
gətirəcəyəm.

---

\* **8:1** Maher-Şalal-Xaş-Baz – ibrani dilində tez qarət elə, cəld talan et.

Bu sular öz yataqlarından yuxarı qalxaraq aşib-  
daşacaq.

8 Bu sular Yəhudanı basacaq, daşib içindən  
keçəcəkdir,

Boğaza qədər çatacaq.

Ordular qanadlarını açıb bütün ölkəyə dolacaq, ey  
İmmanuel!»

9 Ey xalqlar, pis işlər görün və qırılın!

Ey yer üzünün bütün uzaq ölkələri, eşidin!

Döyüşə hazırlaşın və qırılın!

Bəli, döyüşə hazırlaşın və qırılın!

10 Birlikdə məsləhətləşin, o boşa çıxacaq.

İstədiyiniz qədər danışın, heç bir söz gerçək olmay-  
acaq,

Çünki Allah bizimlədir.

### *Rəbbin Öz xalqına xəbərdarlığı*

11 Rəbb bu xalqın tutduğu yol ilə getməməyi  
söyləyərək məni güdrətli əli ilə saxladı və belə  
xəbərdarlıq etdi:

12\* «Bu xalqın sui-qəsd dediyi hər şeyə siz sui-qəsd  
deməyin,

Onların qorxduqlarından qorxmayın, lərzəyə  
gəlməyin.

13 Ordular Rəbbini müqəddəs sayın,

Ondan qorxun və lərzəyə gəlin!

14\* O, Müqəddəs məkan olacaq,

Amma İsrailin iki padşahlığına büdrəmə daşı və  
yixmə qayası,

Yerusəlim sakinlərinə tələ və tor olacaq.

\* 8:12 1Pet. 3:14-15      \* 8:14 Rom. 8:32; 1Pet. 2:7-8

15 Bir çoxları büdrəyib yıxılacaq və qırılacaq, Tələyə düşüb əsir aparılacaq».

16 Ya Rəbb, şagirdlərimin arasında Şəhadətini qoruyub saxla, təlimini möhürlə!

17 \* Yaqub nəslindən üzünü gizlədən Rəbbi gözləyəcəyəm, Ona ümid edəcəyəm.

18 Mən və Rəbbin mənə verdiyi övladlar Sion dağında məskunlaşan Ordular Rəbbinin İsraildəki rəmzləri və nişanələriyik.

19 Sizə bəzi adamlar deyəndə ki, «pıçıldayıb-mırtıldayan cindarlarla, ruhçağıranlarla danışın», onlara belə cavab verin: «Xalq öz Allahından məsləhət almamalıdır mı? Heç dirilər bərəsində ölürlərlə danışarlarmı? 20 Allahın təliminə, şəhadətinə sarı dönün! Əgər onlar Allahın kəlamı ilə danışmasa, onlar üçün nur şafəqi saçmayacaq. 21 Onlar çarəsiz və ac qalaraq oradan keçəcəklər. Ac qalanda qəzəblənəcəklər, padşahlarını və özlərinin Allahını lənətləyəcəklər. 22 Göyə də, yerə də baxsalar, əzabdan, qaranlıqdan, zülmətdən savayı heç bir şey görməyəcəklər. Qatı zülmətə atılacaqlar».

## 9

### *Sülh Hökmdarı*

1 \* Lakin əzab çəkmiş xalq qaranlıqda qalmayacaq.

Keçmişdə Rəbb Zevulun və Naftali bölgələrini alçaltdı, Gələcəkdə isə dənizkənarı yolu,

\* 8:17 İbr. 2:13 \* 9:1 Mat. 4:14-15

İordan çayının o biri tayını,  
Müxtəlif millətlər yaşayan Qalileyanı  
Şərəfə çatdıracaq.

<sup>2</sup>\* Zülmətdə yaşayan xalq  
Möhtəşəm bir işıq gördü.

Ölüm kölgəsi diyarında məskunlaşanların  
Üzərinə nur doğdu.

<sup>3</sup>Ya Rəbb, milləti çoxaldıb sevinclərini artırdın,  
Əkib-biçənlərin fərəhləndiyi,  
Qənimət bölənlərin sevindiği kimi  
Onlar da Sənin hüzurunda sevindilər.

<sup>4</sup>Çünki onlara yük olan boyunduruğunu,  
Çiyinlərini döyən çomağını,  
Onlara zülm edənlərin dəyənəyini çilik-çilik et-  
mişən

Midyanlıların başlarına gətirdiyin gün kimi.

<sup>5</sup>Döyüşdə geyilən çəkmələri,  
Qana bulanmış geyimləri yandırılacaq,  
Oda yem olacaq.

<sup>6</sup>Çünki bizim üçün körpə doğuldu,  
Bizə oğul verildi,  
Hakimiyyət onun çiyinləri üzərində olacaq,  
Onun adı Ecazkar Məsləhətçi, Qüdrətli Allah,  
Əbədi Ata, Sülh Hökmdarı olacaq.

<sup>7</sup>\* Hakimiyyətinin və sülhünün artmasının sonu  
olmayacaq,

O, Davudun taxtı və padşahlığı üzərində hökm  
sürəcək,

O, hakimiyyətini ədalətlə və salehliklə indidən son-  
suzadək quracaq.

Ordular Rəbbinin qeyrəti bunu edəcək.

\* **9:2** Mat. 4:16; Luka 1:79      \* **9:7** Luka 1:32-33



*Rəbbin İsrailə qarşı qəzəbi*

- 8 İsrail üzərində həyata keçirilsin deyə  
Rəbb Yaqub nəslinin əleyhinə xəbərdarlıq etdi.
- 9 Bütün xalq,  
Efrayimin, Samariyanın sakinləri  
Bunu biləcəkdir.  
Bu qürurlü, təkəbbürlü xalq belə deyir:
- 10 «Kərpic evlərimiz yıxıldı,  
Amma əvəzinə yonma daşdan evlər tikərik.  
Firon ənciri ağacları kəsildi,  
Amma biz onların əvəzinə sidr ağacları əkərik».
- 11 Buna görə Rəbb Resinin düşmənlərini  
gücləndirəcək,  
Yağılarını dirçəldəcək,
- 12 Aramlılar şərqdən,  
Filiştililər qərbdən  
Ağızlarını açıb İsraili udacaq.  
Bütün bunlara qarşı yenə də Rəbbin qəzəbi  
sönmədi,  
Əli hələ də cəzalandırmağa hazır idi.
- 13 Amma xalq onu cəzalandıran Rəbbə tərəf  
dönmədi,  
Ordular Rəbbini axtarmadı.
- 14 Buna görə Rəbb İsrildən başı, quyruğu,  
Xurma ağacının budağını, qarğını bir gündə kəsib  
atacaq.
- 15 Baş – ağsaqqal və hörmətli şəxsdir,  
Quyruq isə yalan təlim verən peyğəmbərdir.
- 16 Bu xalqa yol göstərənələr onları azdırır,  
Onların ardınca gedənlər qırılır.
- 17 Buna görə də Xudavənd  
Onların cavanlarına görə sevinməyəcək,

Yetimlərin və dul qadınların halına yanmayacaq.  
 Çünki hamı allahsızdır,  
 Şər işlər görür,  
 Hamının ağzından axmaq kəlmələr çıxır.  
 Bütün bunlara qarşı yenə də Rəbbin qəzəbi  
 sönmədi,  
 Əli hələ də cəzalandırmağa hazır idi.

<sup>18</sup> Ona görə pislilik alovlanıb-yandır,  
 Tikanla qanqalı yandırıb-yaxır,  
 Meşədəki kolluqlar məhv olur,  
 Tüstü sütunları qalxır.

<sup>19</sup> Ordular Rəbbinin qəzəbi

Ölkəni od kimi yandırdı,  
 Xalqı alov yandırıb-yaxır,  
 Qardaş qardaşa rəhm etmir.

<sup>20</sup> Adamlar orada-burada tapdıqlarını yeyəcək,  
 Amma doymayıb ac qalacaq.  
 Hər kəs öz uşağının ətinə yeyəcək.

<sup>21</sup> Menaşşe Efrayimi yeyəcək,  
 Efrayim Menaşşeni.

Sonra birlikdə Yəhudaya hücum edəcəklər.  
 Bütün bunlara qarşı yenə də Rəbbin qəzəbi  
 sönmədi,  
 Əli hələ də cəzalandırmağa hazır idi.

## 10

<sup>1</sup> Haqsız qaydalar çıxaranların,  
 Ədalətsiz qanun qoyanların,

<sup>2</sup> Yoxsullardan ədaləti əsirgəyənlərin,  
 Xalqımın kasıblarının haqqını əlindən alanların,  
 Dul qadınları soyanların,

Yetimlərin malını ələ keçirənlərin vay halına!  
 3 Cəza günü uzaqlardan başınıza bəla gələndə nə  
 edəcəksiniz?  
 Kömək üçün kimin yanına qaçacaqsınız?  
 Mal-dövlətinizi harada saxlayacaqsınız?  
 4 Dustaqlar arasında əyilməkdən  
 Yaxud öldürülənlər arasında yıxılmaqdan  
 Başqa bir çarə qalmayacaq.  
 Bütün bunlara qarşı yenə də Rəbbin qəzəbi  
 sönmədi,  
 Əli hələ də cəzalandırmağa hazır idi.

*Allahın Aşşura verdiyi cəza*

5\* «Vay Aşşurun halına,  
 O Mənim qəzəb əsam,  
 Əlindəki dəyənəksə qeyzimidir!  
 6 Aşşuru göndərəcəyəm allahsız millətin üstünə,  
 Qəzəbləndiyim xalqın üzərinə hücum etməyə,  
 Qarət etməyə, talan malı götürməyə.  
 Onları küçələrdəki palçıq kimi  
 Tapdalamağa əmr verəcəyəm.  
 7 Amma Aşşur padşahı  
 Bundan da pis niyyətlər haqda düşünür,  
 Bir neçə millətin kökünü kəsib məhv etməyi  
 fikirləşir.  
 8 O deyir: “Məgər sərkərdələrimin hamısı  
 padşahlardan artıq deyilmi?  
 9 Kalnonu Karkemiş kimi ələ keçirmədimmi?  
 Xamat və Arpad şəhərlərini süqut etdirmədimmi?  
 Samariya ilə Dəməşq bizə təslim olmadırlarmı?  
 10 Yerusəlimlə Samariyadakından daha çox oyma  
 bütlləri olan

\* 10:5 Yeş. 14:24-27; Nah. 1:1-3:19; Sef. 2:13-15

Bütperəst ölkələri necə ələ keçirdimsə,  
 11 Samariyaya və onun bütlərinə nə etdimsə,  
 Yerusəlimə və onun bütlərinə də elə etməməmmi?»»

12 Xudavənd Sion dağında və Yerusəlimdə işini  
 bitirəndən sonra belə deyəcək:  
 «Aşşur padşahını qürurlu ürəyinə görə,  
 Təkəbbürlü baxışlarına görə cəzalandıracağam.

13 Çünki o deyir:

“Bunu mən əlimin qüvvəti ilə, hikmətim və ağıllımla  
 etdim.  
 Xalqları ayıran sərhədləri yox etdim, xəzinələrini  
 talan etdim,  
 Bir güclü buğa kimi padşahları taxtlarından  
 endirdim.

14 Elə bil əlimi quş yuvasına uzadıb  
 Xalqların var-dövlətini götürdüm.  
 Elə bil yiyəsiz yumurtaları yığıb  
 Bütün dünyanı mən beləcə zəbt etdim.  
 Qanad çırpın, ağzını açıb səsinə çıxaran belə, ol-  
 madı”».

15 Balta onu işlədənin qarşısında öyünərmi?  
 Mişar onu qaldıranın qarşısında qürrələnərmi?  
 Sanki dəyənək onu götürəni işlədir,  
 Elə bil ağacdən düzəlmiş əsa canlıni hərəkət etdirir.

16 Buna görə Sahibimiz, Ordular Rəbbi  
 Aşşurun güclü əsgərlərinə azar göndərəcək,  
 Möhtəşəm orduları od tutub yanacaq.

17 İsrailin Nuru od,  
 İsrailin Müqəddəsi alov olacaq.  
 Aşşuru tikan və qanqal kimi bir gündə yandırılıb yox  
 edəcək.

18 Gözəl meşələri, məhsuldar tarlaları

Tamamilə xarab olacaq,  
Ağır xəstəliyə tutulan insanın canı kimi  
Həlak olacaq.

<sup>19</sup> Meşələrində qalan ağaclarsa  
Bir uşağın saya biləcəyi qədər az qalacaq.

*İsrailin sağ qalanları*

<sup>20</sup> O gün İsrailin sağ qalanları,  
Yaqubun nəslindən xilas olub sağ qalanlar  
Onları həlak edənlərə artıq bel bağlamayacaq.  
Lakin, həqiqətən, Rəbbə –  
İsrailin Müqəddəsinə arxalanacaq.

<sup>21</sup> Sağ qalanlar, \*  
Yaqub nəslindən sağ qalanlar  
Qüdrətli Allaha tərəf dönəcək,

<sup>22</sup> \* Ey İsrail, xalqın dəniz qumu qədər çox olsa belə,  
Onlar arasından ancaq sağ qalanlar Allaha tərəf  
dönəcək.

Tükənməz ədalətlə dağıdılma hökmü verilib.

<sup>23</sup> Xudavənd, Ordular Rəbbi dağıdılma hökmünü  
Bütün dünyada yerinə yetirəcək.

*Rəbb Aşşuru cəzalandıracaq*

<sup>24</sup> Buna görə də Xudavənd, Ordular Rəbbi belə  
deyir:

«Ey Sionda yaşayan xalqım,  
Misirlilərin sənə etdiyi kimi  
Səni dəyənləklə vuran,  
Üzərinə çomaq qaldıran  
Aşşurlulardan qorxma.

---

\* **10:21** Sağ qalanlar – ibrani mətnində *Şear-Yaşuv*. Yeşaya bu sözləri  
ilk oğluna ad kimi verdi. Bax: Yeş. 7:3. \* **10:22** Rom. 9:27-28

25 Çünki bu yaxında qəzəbim sönəcək,  
Hiddətim Aşşurluların məhvinə səbəb olacaq».

26 Mən Ordular Rəbbi, Midyanlıları Orev qayasında  
vurduğum kimi

Onları da qırmancla vuracağam,  
Dəyənəyimi Misirlilərə qarşı nə cür dənizin üzərinə  
uzatdımsa,

İndi də elə edəcəyəm.

27 O gün Aşşurun yükü çiyinizdən,  
Boyunduruğu boynunuzdan götürüləcək.  
Dirçəldiyinizə görə boyunduruq qırılacaq.

### *İşğalçıların hücumu*

28 Ayat şəhərini alıb Miqrondan keçdilər,  
Mikmasda yüklərini boşaltdılar.

29 Onlar keçidi keçdi, Gevada gecələdi,  
Rama şəhəri lərzəyə gəldi,  
Şaulun şəhəri Giveada yaşayanlar qaçdı.

30 Ey Qallim əhli, səsini ucalt!

Ey Layşa, dinlə,  
Ey zavallı Anatot!

31 Madmena sakinləri qaçır,  
Gevim sakinləri sığınacaq axtarır.

32 Bu gün işğalçılar Novda qalacaq,  
Sion şəhərinin qurulduğu dağa –  
Yerusəlim təpəsinə yumruq göstərəcək.

33 Budur, Sahibimiz, Ordular Rəbbi  
Düşməni dəhşətli gücü ilə budaqlar kimi kəsəcək.  
Ən hündür ağaclar qırılacaq,  
Qürurlular alçaldılacaq.

34 Meşədəki kolları balta kimi  
Kəsib yerə sərəcək.

Livan Qüdrətli Olanın önündə diz çökəcək.

## 11

### *Sülh ümidi*

1\* Yesseyin kötüyündən yeni bir fidan çıxacaq,  
Kökündən çıxan bir budaq bar verəcək.

2 Rəbbin Ruhu,  
Hikmət və anlayış ruhu,  
Öyüd-nəsihət və qüdrət ruhu,  
Bilik və Rəbb qorxusu ruhu  
Onun üzərində olacaq.

3 O, Rəbb qorxusunda sevinc tapacaq.  
Gözlərinin gördüyü ilə hökm etməyəcək,  
Qulağı ilə eşitdiyinə görə qərar çıxarmayacaq.

4\* \* Lakin o, yoxsullara haqq ilə hökm edəcək,  
Yer üzündəki fəqirlərin işinə ədalətlə qərar  
çıxaracaq.

Dünyanı ağzının dəyənəyi ilə vuracaq.  
Pis adamları ağzının nəfəsi ilə öldürəcək.

5\* O, belini salehliklə qurşayacaq,  
Sədaqəti kəmər kimi taxacaq.

6\* O gün qurdla quzu bir yerdə yaşayacaq,  
Bəbirlə çəpiş birgə yatacaq,  
Dana, gənc aslan və bəslənmiş mal-qara  
Yan-yana duracaq,  
Onları balaca uşaq gəzdirəcək.

7 İnəklə ayı bir yerdə otlayacaq,  
Onların balaları bir yerdə yatacaq,  
Şir də buğa tək saman yeyəcək.

\* 11:1 Vəhy 5:5; 22:1 \* 11:4 Zəb. 96:12-13; Vəhy 19:11 \* 11:4

2Sal. 2:8 \* 11:5 Ef. 6:14-15 \* 11:6 Yeş. 65:25

8 Södəmər körpə əfi ilanın  
Yuvası üstündə oynayacaq,  
Süddən kəsilməmiş uşaq  
Əlini gürzənin yuvasına salacaq.

9\* Müqəddəs dağımın heç bir yerində  
Heç kimə zərər dəyməyəcək,  
Heç bir kəs o birisini məhv etməyəcək.  
Çünki sular dənizi bürüdüyü kimi  
Dünya Rəbbin biliyi ilə dolacaq.

*Əsirlər geri qayıdacaq*

10\* O gün Yesseyin kökü xalqlara bayraq olacaq,  
Millətlər ona tərəf yönələcək  
Məskunlaşdığı yer izzətlə dolacaq.

11 O gün Xudavənd Aşşurdan,  
Misirdən, Patrosdan, Kuşdan,  
Elamdan, Şinardan, Xamatdan və uzaq diyarlardan  
Xalqının sağ qalanlarını qurtarmaq üçün  
İkinci dəfə əlini uzadacaq.

12 Millətlər üçün bayraq qaldıracaq,  
Əsir düşmüş İsrail övladlarını yığacaq,  
Dağılmış Yəhudalıları  
Dünyanın dörd bucağından bir yerə gətirəcək.

13 Efrayimin qısqançlığı yox olacaq,  
Yəhudanı sıxışdıranlar məhv olacaq.  
Efrayim Yəhudaya qısqanmayacaq,  
Yəhuda Efrayimi sıxışdırmayacaq.

14 Onların ikisi qərbdə Filiştlilərin üstünə hücum  
edəcək,

---

\* 11:9 Hab. 2:14 \* 11:10 Rom. 15:12



Birlikdə şərqdə yaşayanların var-dövlətini qarət edəcək,

Edom və Moav torpaqlarını zəbt edəcək,  
Ammonlular onlara tabe olacaq.

15\* Rəbb Misirdəki dənizin körfəzini  
Büsbütün qurudacaq.

Fərat çayının üzərində  
Əlini yelləderək səmum küləyi gətirəcək,

O, çayı yeddi dərəyə böləcək,  
Adamlar oradan çarıqlarla keçə biləcək.

16 İsrail övladları Misir torpağından çıxdığı kimi  
Rəbbin Aşşurda sağ qalan xalqı üçün  
Böyük bir çıxış yolu olacaq.

## 12

### *Şükür məzmunu*

<sup>1</sup> O gün sən, ey İsrail, belə deyəcəksən:

«Ya Rəbb, Sənə şükür edəcəyəm!

Sən mənə qəzəblənirdin,

Lakin qəzəbin söndü,

Mənə təsəlli verdin.

2\* Allah xilasımdır,

Ona güvənəcəyəm və qorxmayacağam,

Çünki Rəbb Allahımız qüvvətim, məzmurumdur,

O mənə xilas verdi!»

<sup>3</sup> Sevinclə xilas mənbələrindən

Su çəkəcəksiniz.

4\* O gün belə deyəcəksiniz,

«Rəbbə şükür edin, Onun adını çağırın,

Xalqlar arasında Onun işlərini bəyan edin,

\* 11:15 Vəhy 16:12

\* 12:2 Çıx. 15:2; Zəb. 118:14

\* 12:4

1Saln. 16:8; Zəb. 105:1

Onun adının ucalığını elan edin.

<sup>5</sup> Rəbbi tərənnüm edin,  
Çünki O, möhtəşəm işlər gördü,  
Qoy bütün dünya bunu bilsin!

<sup>6</sup> Ey Sion sakinləri, səsinizi ucaldın,  
Sevinclə çıxırın,  
Çünki aranızdakı İsrailin Müqəddəsi böyükdür».

## 13

### *Allah Babili cəzalandıracaq*

<sup>1</sup> \* Amots oğlu Yeşaya Babil haqqında görüntü  
ilə nazil olan xəbərdarlıq:

<sup>2</sup> Çılpaq dağın zirvəsinə bayraq sancın!

Döyüşçüləri bərkdən səsləyin,

Əl edin ki, onlar

Əsilzadələr üçün ayrılan qapılardan içəri girsin.

<sup>3</sup> Mən seçdiklərimə əmr verdim,

Qəzəbimi düşmənlərə tökmək üçün

Cəsur cəngavərləri,

Ucalığımla öyünən igidləri səslədim.

<sup>4</sup> Dağlardakı izdihamın gurultusunu eşidin,

Bu, böyük bir xalqın səsinə bənzər.

Bir yerə toplanan millətlərin,

Padşahlıqların nidasını dinləyin!

Ordular Rəbbi bir ordunu döyüşə çağırır!

<sup>5</sup> Onlar uzaq ölkədən,

Üfüqlərin o biri tərəfindən gəlir.

Ölkəni tamamilə yerlə yeksan etmək üçün

Rəbb və Onun qəzəbinin silahı gəlir.

\* **13:1** Yeş. 47:1-15; Yer. 50:1-51:64

6 \* Fəryad edin, çünki Rəbbin günü yaxınlaşır.

O gün Külli-İxtiyarın etdiyi qırğın kimi gəlir!

7 Buna görə hamının əlləri yanına düşəcək,  
Hər kəs qorxub ürəyini yeyəcək.

8 Hər bir adamı dəhşət bürüyəcək,  
Dərd və iztirab içində boğulacaq,  
Doğan qadın kimi ağrı çəkəcək,  
Çaşqın-çaşqın bir-birinə baxacaq,  
Üzləri qızaracaq.

9 Budur Rəbbin günü gəlir,  
Amansızlıqla, qeyzlə, qızğın qəzəblə gəlir ki,  
Yeri səhraya döndərsin,  
Oradakı günahkarları məhv etsin.

10 \* Göydəki ulduzlar və bürclər işıq verməyəcək,  
Günəş doğarkən tutulacaq,  
Ay nurunu saçmayacaq.

11 Rəbb deyir: «Pisliyə görə dünyanı,  
Günahlarına görə pis adamları cəzalandıracağam.  
Təkəbbürlülərin qürurunu qıracağam,  
Zalımların məğrurluğunu alçaldacağam.

12 İnsan saf qızıldan da az olacaq,  
Adam Ofir qızılından da nadir halda tapılacaq.

13 Buna görə də Mən Ordular Rəbbi,  
Qızğın qəzəb günündə  
Qeyzlə göyləri titrədəcəyəm,  
Yer üzü lərzəyə gələcək.

14 Hər kəs qovulan ceyrana, çobansız qoyunlara  
dönüb

---

\* **13:6** Yoel 1:15      \* **13:10** Yez. 32:7; Yoel 2:10,31; 3:15; Mat. 24:29; Mark 13:24-25; Luka 21:25; Vəhy 6:12-13; 8:12

Öz xalqının yanına qayıdacaq,

Öz vətəninə qaçacaq.

15 Bütün tutulanların bədəni dəlik-deşik olacaq,  
Ələ keçənlərin hamısı qılıncdan keçiriləcək.

16 Onların gözləri önündə körpələri parça-parça ediləcək,  
Evləri talan ediləcək,  
Arvadlarının namusuna toxunulacaq.

17 Gümüşə qiymət verməyən,  
Qızılı sevməyən Midiyalıları  
Onlara qarşı qaldıracağam.

18 Ox-kamanları gəncləri parça-parça edəcək,  
Körpələrə rəhm etməyəcəklər,  
Uşaqları əsirgəməyəcəklər.

19 \* Mən Allah Sodomla Homorranı necə dağıtdımsa,  
Padşahlıqların ən gözəli olan,  
Xaldeylilərin calalı və qüruru olan  
Babili də elə yıxacağam.

20 \* Orada bir daha heç kim yaşamayacaq,  
Nəsildən-nəslə kimsə məskunlaşmayacaq.  
Ərəblər çadırlarını qurmayacaq,  
Çobanlar sürülərini orada saxlamayacaq.

21 \* Ora vəhşi heyvanların yaşadığı yer olacaq,  
Bayquşlar evlərdə qaynaşacaq,  
Orada dəvəquşular məskən salacaq,  
Təkələr oynaşacaq.

22 Saraylarında goreşənlər çıxıracaq,  
Gözəl imarətlərində çaqqallar gəzəcək.  
Babilin sonu yaxınlaşır,

---

\* 13:19 Yar. 19:24    \* 13:20 Yer. 50:39    \* 13:21 Vəhy 18:2

O günlər tez gəlib çatacaq».

## 14

### *Əsirlərin qayıtması*

<sup>1</sup> Rəbb Yaqub nəslinə rəhm edəcək,  
İsrail xalqını yenə seçib torpaqlarına sakin edəcək,  
Yadellilər də Yaqub nəslinə qoşulacaq, onlarla  
birləşəcək.

<sup>2</sup> Xalqlar İsrail xalqını götürüb torpaqlarına aparacaq.

Onda İsrail xalqı Rəbbin torpağında  
Onları özlərinə qul və kəniz edəcək;  
Onları əsir aparanları özləri əsir edəcək,  
Onlara zülm edənlərin üzərində hökm sürəcək.

### *Ölülər diyarına düşən Babil padşahı*

<sup>3</sup> Rəbb səni ağrıdan, sıxıntıdan,  
Gördüyün ağır işdən qurtaranda  
<sup>4</sup> Babil padşahına lağ edib belə deyəcəksən:

«Zülmkarın sonu gör necə oldu!  
Zorakılığın axırı gör necə oldu!

<sup>5</sup> Rəbb pis adamların dəyənəyini,  
Hökmdarların əsasını qırdı.

<sup>6</sup> O əsa ki dayanmadan xalqları qəzəblə vurardı,  
Millətləri qeyzlə, amansızca əzərdi.

<sup>7</sup> İndi isə bütün dünya  
Sakitlik və rahatlıq içində sevincdən coşur.

<sup>8</sup> Livanın şam və sidr ağacları  
Sənin fəlakətinə sevinərək deyir:  
“Sənin ölümündən bəri heç kim bizi kəsməyə  
gəlmir”.

9 Yerin altındaki ölümlər diyarı sənə “xoş gəldin” deyib,

Səni qarşılamağa can atır, ey Babil padşahı!

Yer üzünün ölən bütün başçıları

Sənin gəlişindən həyəcanlanır,

Millətlərin bütün keçmiş padşahları

Taxtlarından ayağa qalxır.

10 Hamı səni çağırır belə deyəcək:

“Sən də bizim kimi zəif oldun, bizə bənzədin!”

11 Cah-calalın, çənglərinin səsi

Ölümlər diyarına endirildi.

Altını qurd, üstünü həşərat bürüdü.

12\* Ey parlaq ulduz, dan oğlu,

Necə də göylərdən yerə düşdün!

Ey millətləri tapdalayıb keçən,

Necə də yerə yıxıldın!

13\* Sən ürəyində dedin:

“Göylərə qalxacağam,

Taxtımı Allahın ulduzları üzərində ucaldacağam,

Şimaldakı yüksək yerdə, toplantı dağında otura-  
cağam,

14 Uca buludların üzərinə çıxacağam,

Haqq-Taala kimi olacağam”.

15 Ancaq ölümlər diyarına,

Ölüm çuxurunun dərinliyinə endiriləcəksən.

16 Səni görənlər gözlərini zilləyib

Sənin haqqında düşünüb belə deyəcək:

“Dünyanı sarsıdan, padşahlıqları lərzəyə salan,

17 Yer üzünü səhraya çevirən,

\* 14:12 Vəhy 8:10; 9:1 \* 14:13 Mat. 11:23; Luka 10:15

Şəhərlərini yerlə yeksan edən,  
Dustaqları evlərinə buraxmayan adam bu dey-  
ilmi?”

18 Bütün millətlərin padşahları,  
Hər biri öz əzəmətli sərdabəsində uyuyur.

19 Lakin sən iyrənc budaq kimi  
Qəbrindən kənara, uzağa atıldın,  
Bir çuxurun dibinə tullanan,  
Bədənləri qılıncla deşilən meyitlərlə örtülmüsən,  
Ayaq altında qalan leş kimisən.

20 Ölkəni dağıdıb xalqını öldürdüyünə görə  
Başqaları kimi dəfn olmayacaqsan.  
Pislik edənlərin nəslə bir daha xatırlanmayacaq.

21 Atalarının günahına görə  
Övladları üçün qırğın hazırlayın ki,  
Onlar qalxıb dünyanı zəbt etməsinlər,  
Dünyanın üzərini şəhərləri ilə bürüməsinlər».

22 «Babil xalqına qarşı qalxacağam»  
Bunu Ordular Rəbbi bəyan edir.  
«Babilin adını, sağ qalanlarını, oğullarını,  
Nəsillərini yox edəcəyəm» Rəbb bəyan edir.

23 «Babili bayquş yuvasına, bataqlığa çevirəcəyəm,  
Qırğın süpürgəsi ilə süpürəcəyəm»  
Ordular Rəbbi bəyan edir.

### *Rəbb Aşşurluları cəzalandıracaq*

24 \* Ordular Rəbbi and içib belə deyir:  
«Mütləq düşündüyüm kimi olacaq,  
Niyət etdiyim kimi gerçəkləşəcək.

25 Ölkəmdə Aşşurluları məhv edəcəyəm,

\* 14:24 Yeş. 10:5-34; Nah. 1:1-3:19; Sef. 2:13-15

Dağlarımda onları tapdalayacağam.  
 Xalqım Aşşurun boyunduruğundan,  
 Çiyinlərindəki yükündən qurtulacaq.  
 26 Bütün dünya üçün hazırladığım hökm budur,  
 Bütün millətlərə qarşı uzanan əl budur.  
 27 Ordular Rəbbinin hökmünü kim poza bilər?  
 Uzanan əlini kim geri qaytara bilər?»

*Rəbb Filiştiləri cəzalandıracaq*

28 \* Padşah Axazın öldüyü ildə görüntü ilə nazil olan xəbərdarlıq:

29 \* «Ey bütün Filiştilər, sevinməyin ki, sizi döyən dəyənək qırıldı,

Çünkü ilanının kökündən gürzə törəyəcək,  
 Onun törəməsi də uçan ilan olacaq.

30 Kasıbların ən kasıbı doyacaq,  
 Fəqirlər rahat dincələcək.

Amma sizin kökünüzü qıtlıqla kəsəcəyəm,  
 Sağ qalanlarınız da öldürüləcək.

31 Ey darvaza, fəryad et!

Ey şəhər, ağla!

Ey bütün Filiştilər, başdan-başa əriyin!

Çünkü şimaldan tüstü gəlir,

Düşmənin əsgərləri nizamı pozmadan gəlir».

32 O millətin elçilərinə nə cavab veriləcək?

«Rəbb Sionun təməlini qoyub,

Onun xalqının fəqirləri orada

Sığınacaq tapacaq» deyiləcək.

---

\* **14:28** 2Pad. 16:20; 2Saln. 28:27      \* **14:29** Yer. 47:1-7; Yez. 25:15-17; Yoel 3:4-8; Amos 1:6-8; Sef. 2:4-7; Zək. 9:5-7



# 15

## *Moavın dağılması*

- <sup>1</sup>\* Moav barədə xəbərdarlıq:  
 Moavın Ar şəhəri bir gecəyə xarabalığa döndü,  
 dağıldı,  
 Moavın Kir şəhəri bir gecəyə viranəliyə döndü,  
 dağıldı.
- <sup>2</sup>\* Buna görə Divon xalqı ağlamaq üçün məbədə,  
 Səcdəgahlara çıxdı.  
 Moav xalqı Nevo və Medva üçün fəryad edir.  
 Yas tutmaq üçün hamı saçını kəsdi,  
 Saqqalını qırıxdı.
- <sup>3</sup> Çula bürünərək küçələrdə,  
 Damlarda, meydanlarda hər kəs fəryad edir,  
 Göz yaşları sel kimi axır.
- <sup>4</sup> Xeşbon və Elale fəryad edir,  
 Səsləri Yahsaya qədər eşidilir.  
 Buna görə Moav əsgərləri nalə çəkir,  
 Ürəkləri qorxu içindədir.
- <sup>5</sup> Ürəyim Moav üçün kədərlənir,  
 Oranın qaçqınları Soara, Eqlat-Şelişiyaya doğru  
 qaçdı.  
 Luxit yoxuşundan ağlayaraq çıxırlar.  
 Xoronayim yolunda məhv olduqları üçün  
 ağlayırlar.
- <sup>6</sup> Nimrim suları qurduğu üçün ot soldu,  
 Bitkilər qalmadı, artıq göy-göyərtili yox oldu.
- <sup>7</sup> Buna görə xalq qazandığı mal-dövlətini, yığdığı  
 sərvətini  
 Söyüdlər vadisindən keçirir.

\* **15:1** Yeş. 25:10-12; Yer. 48:1-47; Yez. 25:8-11; Amos 2:1-3; Sef. 2:8-11 \* **15:2** Yer. 48:5,34,37

<sup>8</sup> Xalqın ağlaşması Moav torpağını bürüyür,  
Fəryadı Eqlayimədək, Beer-Elimədək çatır.

<sup>9</sup> Çünki Dimon suları qanla doludur,  
Amma Mən Dimonun başına daha betər bəla  
gətirəcəyəm,  
Moavdan qaçıb-qurtulanların,  
Ölkədə sağ qalanların üstünə şirlər göndərəcəyəm.

## 16

<sup>1</sup> Seladan səhra yolu ilə Sion dağına,  
Ölkənin hökmdarına quzular göndərin.

<sup>2</sup> Moav qızları yuvalarından atılmış,  
Ora-bura uçan quşlara bənzəyir,  
Onlar Arnon çayının bərələrində dolaşır.

<sup>3</sup> «Bizə öyüd ver, ədalət göstər,  
Gündüzün istisində gecə kimi üstümüzə kölgə sal,  
Sürgünləri saxla, qaçqınları təslim etmə.

<sup>4</sup> Qoy Moavdan sürgün olanlar  
Səninlə birlikdə yaşasın,  
Məhv edənlərə qarşı biz Moavlıların pənahı ol».   
Qarət və qırğın qurtaranda,  
Ölkəni ayaqları altına salanlar yox olanda,

<sup>5</sup> Məhəbbət üzərində taxt qurulacaq,  
Davud nəslindən bir nəfər  
Sədaqətlə padşahlıq edəcək,  
Hökm edərkən ədaləti axtaracaq,  
Tezliklə salehliyi yerinə yetirəcək.

<sup>6</sup> \* Moavlıların nə dərəcədə  
Qürurlanıb lovğalandıqlarını,

---

\* **16:6** Yer. 48:29,32-33

Nə cür təkəbbürlü olduqlarını eşitdik,  
Boş yerə öyünürlər.

<sup>7</sup> Buna görə Moavlılar Moav üçün fəryad edəcək;  
Hamısı fəryad edəcək,  
Qir-Xaresetin kışmış kökələrini  
Yada salaraq inləyib kədərlənəcək.

<sup>8</sup> Çünki Xeşbon tarlaları,  
Sivma tənəkləri qurudu.

Başqa millətlərin başçıları seçmə budaqlarını qırdı,  
O budaqları ki Yazerə qədər uzanardı,  
Səhraya çatırdı, şaxələnib dənizi aşırıdı.

<sup>9</sup> Buna görə Yazer ağlaşması ilə  
Sivma tənəkləri üçün acı-acı ağlayıram.

Ey Xeşbon və Elale,  
Çünki yay meyvələrinizin və biçininizin üzərinə  
Döyüş nərəsi düşdü.

<sup>10</sup> Meyvə bağlarından sevinc və fərəh götürüldü,  
Üzümlüklərdə nə nəğmələr, nə də sevinc nidaları  
səslənir.

Üzümsıxanlardan şərab götürülməyəcək,  
Onların sevinc səslərini kəsdim.

<sup>11</sup> Buna görə ürəyim Moav üçün lira kimi inləyir,  
Qəlbim Qir-Xareset üçün sızlayır.

<sup>12</sup> Moav xalqı səcdəgahlarına çıxaraq

Boş yerə özünü yorur,  
Dua etmək üçün Müqəddəs məkanına gedəcək,  
Amma hər şey boş-boşunadır!

<sup>13</sup> Rəbbin Moav haqqında keçmişdə dediyi sözü  
budur. <sup>14</sup> İndi isə Rəbb belə deyir: «Tam üç ilin  
ərzində Moavın şan-şöhrəti çoxsaylı xalqı ilə birgə  
alçaldılacaq, sağ qalanları azalib zəifləyəcək».

## 17

*Aram və İsrail haqqında peyğəmbərlik*

<sup>1</sup>\* Dəməşq barədə xəbərdarlıq:  
Budur, Dəməşq daha şəhər olmayacaq,  
Bir yığın xarabalığa dönəcək.

<sup>2</sup>Aroer şəhərləri tərk olunacaq.  
Oralar sürülərin otlaq yeri olacaq,  
Onları qorxudan olmayacaq.

<sup>3</sup>Efrayimdə qalalı şəhər qalmayacaq,  
Dəməşqin hakimiyyəti yox olacaq,  
Sağ qalan Aramlıların qüvvəti  
İsrail övladlarının qüvvəti tək olacaq.  
Bunu Ordular Rəbbi bəyan edir.

<sup>4</sup>O gün Yaqub nəslinin əzəməti sönəcək,  
Hamısı bir dəri, bir sümük qalacaq;

<sup>5</sup>Biçinçi taxılı necə biçirsə,  
Başlaqları əli ilə necə yığırsa,  
Refaim vadisində başlaqları necə toplayırsa,  
Onlar da elə olacaq.

<sup>6</sup>Zeytun ağacı silkələnəndən sonra  
Təpəsində iki-üç zeytun qaldığı kimi,  
Bəhərli budaqlarında dörd-beş zeytun qaldığı kimi  
Çox az adam sağ qalacaq.  
Bunu İsrailin Allahı Rəbb bəyan edir.

<sup>7</sup>O gün insan öz Yaradanına nəzər salacaq  
və gözləri İsrailin Müqəddəsini görəcək. <sup>8</sup>Əlləri  
ilə yaratdığı qurbangahlara baxmayacaq, bar-  
maqları ilə düzəltdiyi ilahə Aşeranın rəmzi olan

\* **17:1** Yer. 49:23-27; Amos 1:3-5; Zək. 9:1

sütunlara, buxur qurbangahlarına nəzər salmayacaq.

<sup>9</sup> O gün istehkamlı şəhərləri

İsrail övladlarından qaçan Hivlilərlə Emorluların  
tərk etdiyi

Şəhərlərə bənzəyəcək, viran qalacaq.

<sup>10</sup> Sən, ey İsrail, sənə qurtuluş verən

Allahını unudun,

Pənahgahın olan Qayanı xatırlamadın.

Buna görə də sən əcnəbi bütələr üçün bağ əkirsən,

Özgə ağacların budaqlarından peyvənd edirsən.

<sup>11</sup> Onları əkdüyün gün böyüdürsən,

Ertəsi gün çiçəkləndirirsən,

Amma kədərli, sağalmayan ağırlı gündə məhsul  
verməyəcəklər.

<sup>12</sup> Ah, çoxsaylı xalqların gurultusu

Dənizlərin gurultusuna bənzər!

Ümmətlərin nərəsi böyük suların çağlayışına oxşar!

<sup>13</sup> Ümmətlərin səsi böyük suların gurultusuna  
bənzəyəcək,

Lakin Allah onları məzəmmət edəcək,

Onlar uzaqlara qaçacaq,

Küləyin qarşısında təpəliklərdəki saman çöpü kimi,

Qasırğanın önündə yuvarlanan küləş kimi qovula-  
caqlar.

<sup>14</sup> Axşamçağı onlar dəhşət doğururlar,

Səhər açılmadan yox olurlar.

Bizi soyanların aqibəti budur,

Bizi qarət edənlərin sonu budur.

## 18

*Allahın Kuşa cəza verməsi*

<sup>1</sup> Kuş çaylarının o tərəfində yerləşən,  
Qanad vızıltıları eşidilən ölkənin vay halına!

<sup>2</sup> Dəniz yolu ilə, qamış qayıqları ilə  
Bu ölkə elçilər göndərir!

Ey sürətli qasidlər, yola düşün!  
Çaylarla bölünmüş ölkəyə,  
Ucaboylu, parlaq dəri millətin,  
Hər yanda qorxu doğuran xalqın,  
Güclü və işğalçı millətin yanına gedin!

<sup>3</sup> Ey bütün yer üzündə yaşayanlar!  
Ey dünya sakinləri!  
Dağların zirvəsinə bayraq dikələndə baxın!  
Şeypur çalınanda eşidin!

<sup>4</sup> Çünki Rəbb mənə belə deyir:  
«Günəş şüalarından yaranan qızmarlıq kimi,  
Biçin vaxtının istisində şəh buludu kimi  
Sakitcə məskənimdən baxacağam».

<sup>5</sup> Çiçəklənmə qurtarıb məhsul yığımından əvvəl  
Üzümlər qora bağlayanda  
O, bağ qayçıları ilə pöhrələri kəsəcək,  
Şaxələnmiş budaqları qırıb atacaq.

<sup>6</sup> Hamısı dağın yırtıcı quşlarına,  
Yerin vəhşi heyvanlarının qarşısına atılacaq.  
Yayda yırtıcı quşlara,  
Qışda bütün vəhşi heyvanlara yem olacaq.

<sup>7</sup> O vaxt çaylarla bölünmüş ölkə  
Ucaboylu, parlaq dəri xalq,  
Hər yanda qorxu doğuran xalq

Güclü və işğalçı millət  
Ordular Rəbbinə,  
Ordular Rəbbinin adını qoyduğu yerə –  
Sion dağına xərac gətirəcək.

## 19

### *Allahın Misirə cəza verməsi*

<sup>1</sup>\* Misir barədə xəbərdarlıq:

Budur, Rəbb sürətlə gedən buludun üstünə minib  
Misirə gəlir.

Misir bütləri Onun qarşısında titrəyir,  
Misirlilərin ürəkləri qorxudan əriyir.

<sup>2</sup> Rəbb deyir:

«Mən Misirliləri Misirlilərə qarşı qaldıracağam,  
Qardaş qardaşla, qonşu qonşu ilə,  
Şəhər şəhərlə, ölkə ölkə ilə vuruşacaq.

<sup>3</sup> Misirlilərin ruhu qırılacaq, niyyətlərini boşa  
çıxaracağam.

Onlar bütlərdən, ölü ruhlarından, cindarlardan,  
Ruhçağıranlardan məsləhət istəyəcək.

<sup>4</sup> Misirliləri qəddar bir sahibə təslim edəcəyəm,  
Qüvvətli padşah üzərlərində hökm sürəcək».  
Sahibimiz, Ordular Rəbbi belə bəyan edir.

<sup>5</sup> Nilin suları azalacaq,  
Çay çəkilib quruyacaq.

<sup>6</sup> Çaylar iylənəcək,  
Misirin arxları boşalıb quruyacaq,  
Qamışlar və qarğılar çürüyəcək.

<sup>7</sup> Nil kənarında, çayın qırağındakı qarğılar,

\* **19:1** Yer. 46:2-26; Yez. 29:1–32:32

Nil boyunca əkilmiş zəmilər quruyacaq, sovrulub  
yox olacaq.

<sup>8</sup> Balıqçılar, Nilə tilov atanların hamısı ağlayaraq yas  
tutacaq,

Nilə tilov atanların hamısı ağlayacaq,  
Suya tor salanlar kədərlənəcək.

<sup>9</sup> İncə kətan üzərində işləyənlər,  
Ağ bez toxuyanlar ümidlərini itirəcək.

<sup>10</sup> Misirin sütunları qırılacaq,  
Bütün muzdlu işçilər ruhdan düşəcək.

<sup>11</sup> Soan şəhərinin başçıları necə də axmaqdır!  
Fironun hikmətli vəzirləri ağılsız məsləhətlər verir.  
Onlar firona necə: «Mən müdriklərin,  
Qədim padşahların nəslindənəm!» deyə bilər?

<sup>12</sup> Ey firon, sənin hikmətli vəzirlərin indi  
haradadır?

Qoy sənə bildirsinlər  
Ordular Rəbbi Misirə qarşı nə hazırlayıb.

<sup>13</sup> Soan başçıları axmaq oldu,  
Nof rəisləri aldı, Misir qəbilələrinin başçıları Misiri yoldan azdırdı.

<sup>14</sup> Rəbb onların ağlını çaşdırdı.  
Necə ki sərxoş adam öz qusduğunun ətrafında  
səndələyirsə,  
Misir də öz əməllərində belə dolaşır.

<sup>15</sup> Misirdə heç kim heç bir iş görə bilməyəcək:  
Nə baş, nə quyruq və nə xurma budağı, nə də  
qamış.

*Misir Rəbbə tərəf dönəcək*

<sup>16</sup> O gün Misirlilər qadına bənzəyəcək, Ordular  
Rəbbinin onlara qarşı qalxan əlinin önündə  
titrəyib dəhşətə gələcək. <sup>17</sup> Yəhuda torpağı



Misirililəri dəhşətə gətirəcək. Ordular Rəbbinin Misirə qarşı hazırladığı niyyətə görə Yəhudanın adını eşidən hər kəs vəlvələyə düşəcək.

<sup>18</sup> O gün Misirdə Kənan dilində danışan və Ordular Rəbbinin adına and içən beş şəhər olacaq. Onlardan biri Hələk şəhəri \* adlandırılacaq.

<sup>19</sup> O gün Misir ölkəsində Rəbbə qurbangah qurulacaq, sərhədində isə Ona sütun tikiləcək. <sup>20</sup> Bu, Misir torpağında Ordular Rəbbinin əlaməti və şəhadəti olacaq. Onlar zülmkarlardan qurtulmaq üçün Rəbbə fəryad edəcək. O, Misirliyə xilaskar və müdafiəçi göndərəcək onları qurtaracaq.

<sup>21</sup> Rəbb Özünü Misirliyə tanıtdıracaq, onlar da o gün Rəbbi tanıyacaq. Misirliyə Rəbbə qurbanlar, təqdimlər gətirəcək, nəzir-niyaz edib yerinə yetirəcək. <sup>22</sup> Rəbb Misirliyə vuracaq və sonra şəfa verəcək. Onlar Rəbbə tərəf dönəcək, yalvarışları qəbul olunacaq və Rəbb onlara şəfa verəcək.

<sup>23</sup> O gün Misirdən Aşşura böyük yol olacaq.

Aşşurlu Misirə, Misirli Aşşura gedib-gələcək.

Misirliylə Aşşurlular birlikdə Rəbbə səcdə edəcək.

<sup>24</sup> O gün İsrail Misir və Aşşurun yanında üçüncü ölkə olacaq. Dünya bunların sayəsində xeyir-dua alacaq. <sup>25</sup> Ordular Rəbbi onlara xeyir-dua verib deyəcək: «Xalqım Misir, yaratdığım Aşşur, irsim İsrail bərəkətli olsun».

## 20

### *Misir və Kuş üçün əlamət*

---

\* **19:18** Hələk şəhəri – ibrani dilində Günəş şəhəri mənasını verə bilər. Misirdəki Heliopolisə işarədir.

<sup>1</sup> Aşşur padşahı Sarqonun əmri ilə ordusunun başçısı Aşdoda gəlib onu ələ keçirdiyi ildə <sup>2</sup> Rəbb Amots oğlu Yeşaya belə dedi: «Get, əynindəki çulunu və ayağındakı çarıqlarını çıxar». Yeşaya elə də etdi, lüt və ayaqyalın gəzməyə başladı. <sup>3</sup> Rəbb dedi: «Misir və Kuş üçün əlamət və ibrət olaraq qulum Yeşaya necə üç il ərzində çılpaq və ayaqyalın dolaşdısa, <sup>4</sup> elə də Aşşur padşahı Misiri xəcalətli etmək üçün Misirliləri əsir, Kuşluları sürgün edib gəncləri, qocaları çılpaq və ayaqyalın, ayıb yerləri açıq aparacaq. <sup>5</sup> Kuşa güvənən, Misirlə fəxr edən xalq qorxacaq və xəcalətə düşəcək. <sup>6</sup> O gün bu sahil boyunca yerləşən ölkənin sakinləri deyəcək: “Aşşur padşahının əlindən qurtulmaq üçün köməyinə güvəndiyimiz, bel bağladığımız xalqların başına gör nələr gəldi! Bəs biz nə cür qurtulacağıq?”»

## 21

### *Babilin düşkünlüyü haqqında görüntü*

<sup>1</sup> Dəniz sahilindəki səhra barəsində xəbərdarlıq:  
Cənubdan necə fırtınalar gəlirsə,  
Səhradan, dəhşətli ölkədən də elə bir fəlakət gəlir.  
<sup>2</sup> Dəhşətli görüntü mənə nazil oldu:  
Xain xainlik edir, viranəçi viran edir.  
Ey Elam, qalx! Ey Midiya, Babili mühasirəyə al!  
Babilin bais olduğu bütün fəryadlara son qoyacağam.

<sup>3</sup> Gördüklərimdən belimə sancı düşdü,  
Doğan qadın tək məni ağrı tutdu.  
Eşitdiklərimdən sarsıldım

Gördüklərimdən məni vahimə bürüdü.

<sup>4</sup> Ürəyim əsir, dəhşət məni bürüyür.

Həsrətlə gözlədiyim sübh artıq məni qorxudur.

<sup>5</sup> Gördüyüm görüntüdə süfrə hazırlayırlar,

Xalçalar sərirlər,

Yeyib-içirlər.

Qalxın, ey sərkərdələr,

Qalxanları yağlayın!

<sup>6</sup> Xudavənd mənə belə dedi:

«Get, gözətçi təyin et,

Qoy o gördüklərini danışsın.

<sup>7</sup> Qoşa atlı döyüş arabalarına,

Atlara, eşşəklərə, dəvələrə minmiş

Adamları gördükdə çox diqqət edin».

<sup>8</sup> Gözətçi bağırdı: «Ey Xudavənd, gözətçi qülləsində  
daim duraram,

Hər gecə yerimdə növbəmdə olaram.

<sup>9</sup> \* Budur, döyüş arabalarında süvarilər cüt-cüt  
gəlir».

Sonra o çığırdı: «Yıxıldı, Babil yıxıldı!

Onun allahlarının bütləri isə yerə düşüb parça-  
parça oldu».

<sup>10</sup> Ey xalqım, ey xırmanda buğda kimi döyülmüş  
xalqım!

İsrailin Allahu Ordular Rəbbindən eşitdiyimi sizə  
bildirmişəm.

### *Duma barəsində görüntü*

<sup>11</sup> Duma \* barəsində xəbərdarlıq:

---

\* **21:9** Yer. 51:8; Vəhy 14:8; 18:2      \* **21:11** Duma – Edomun başqa adı.

Bir nəfər Seirdən məni səsləyir:

«Ey gözətçi, gecənin qurtarmağına nə qədər qalıb?  
Ey gözətçi, gecənin qurtarmağına nə qədər qalıb?»

<sup>12</sup> Gözətçi cavab verdi: «Səhərin açılmağına az qalıb,  
Lakin yenə gecə gələcək.

Soruşmaq istəsəniz, yenə gəlin soruşun».

### *Ərəbistan barəsində vəhy*

<sup>13</sup> Ərəbistan barəsində xəbərdarlıq:

Ey Dedan karvanları,

Ərəbistan meşələrində gecələyəcəksiniz!

<sup>14</sup> Ey Tema sakinləri,

Susamışlara su gətirin!

Qaçıb qurtulana çörək verin!

<sup>15</sup> Çünki onlar qılıncdan,

Sıyrılmış qılıncdan,

Çəkilmiş ox-kamandan, ağır döyüşdən qaçıb.

<sup>16</sup> Xudavənd mənə belə dedi: «Tam bir ilin  
ərzində Qedarın bütün əzəməti qurtaracaq.

<sup>17</sup> Oxatanlardan, Qedar nəslinin cəngavərlərindən  
az qalacaq». İsrailin Allahı Rəbb belə dedi.

## 22

### *Yerusəlim barəsində görüntü*

<sup>1</sup> Görüntü vadisi barəsində xəbərdarlıq:

Ey şəhər xalqı, nə olub ki, hamınız damlara  
çıxmısınız?

<sup>2</sup> Ey səs-küylü, əylənən, gurultulu şəhər,

Öldürülənləriniz nə qılıncdan keçirildi,

Nə də döyüşlərdə öldürüldü.

<sup>3</sup> Başçılarınız birlikdə qaçdı,

Onlar kamanlarından ox atmamış yaxalandı.

Uzaqlara qaçdıqlarına baxmayaraq hamısı birgə yaxalandı.

<sup>4</sup> Buna görə mən belə dedim:

«Məni tənha qoyun, qoy acı-acı ağlayım,  
Əziz xalqım məğlub olduğuna görə  
Mənə təsəlli verməyə cəhd göstərməyin».

<sup>5</sup> Çünki Ordular Rəbbi Xudavəndin

Görüntü vadisində təlaş, basqın və çaşqınlıq günü var.

Divarların dağıdılması və fəryadın dağlara çatdığı gün gəlir.

<sup>6</sup> Elamlılar oxdanlarını tutub adamlarla dolu döyüş arabaları ilə, süvariləri ilə gəldilər.

Kir sakinləri qalxanlarını açdılar.

<sup>7</sup> Ən gözəl vadilərin döyüş arabaları ilə doludur, Süvarilər şəhər darvazalarının qarşısına düzüldülər.

<sup>8</sup> Yəhudanın istehkamları deşik-deşik oldu, O gün siz «Meşə» adlı evdə saxlanılan silaha nəzər saldınız.

<sup>9</sup> Davudun şəhərinin divarlarında çoxlu dəlik-deşik əmələ gəldiyini gördünüz,

Aşağı hovuzda su yığındınız.

<sup>10</sup> Yerusəlimdəki evləri saydınız,

Şəhər divarının təmiri üçün evləri sökdünüz.

<sup>11</sup> Köhnə hovuzun suları üçün

İki divar arasında su anbarı düzəltməlisiniz.

Lakin bu işi Görənə baxmadınız,

Bunu çoxdan hazırlayan Allaha nəzər salmadınız.

<sup>12</sup> O gün Ordular Rəbbi Xudavənd sizi ağlaşmağa, Yas tutmağa, saçınızı yolmağa, çula bürünməyə çağırırdı.

13 \* Fəqət bunun əvəzinə siz sevinc və şadlıq tapdınız,

«Qoy yeyib-içək, çünki sabah öləcəyik!» dediniz, Cöngə, qoyun kəsdiniz, ət yediniz, şərab içdiniz.

14 Ordular Rəbbi bunu mənə açdı:

«Bu günah sizə öləmə qədər əsla bağışlanmaz!»  
Ordular Rəbbi Xudavənd belə buyurur.

15 Ordular Rəbbi Xudavənd belə dedi:

Dur, saray rəisi Şevnanın yanına get və de:

16 «Sənin burada nə işin var?

Kim icazə verib ki,

Burada – yüksəkdə özün üçün məzar qazasan,

Qayanın içində özünə sərdabə düzəldəsən?

17 Ey güclü kişi, bax Rəbb səni var-qüvvə ilə atıbtutacaq,

18 Top kimi yuvarlayacaq,

Gen-bol ölkəyə atacaq.

Orada öləcəksən və öyündüyün arabaların orada qalacaq,

Axı öz ağanın evini biabır edən sənsən!

19 Səni vəzifəndən atacağam,

Tutduğun yerindən qovacağam.

20 O gün qulum Xilqiya oğlu Elyaqimi çağırıb

21 Sənin geyimini ona geyindirəcəyəm,

Sənin qurşağını onun belinə bağlayacağam,

Səlahiyyətini onun ixtiyarına verəcəyəm.

Bu adam Yerusəlim sakinlərinə,

Yəhuda xalqına ata olacaq.

22 \* Davud nəslinin açarını onun çiyindənən asacağam,

\* 22:13 1Kor. 15:32 \* 22:22 Vəhy 3:7-8

Açdığını heç kim bağlaya bilməyəcək,  
Bağladığını heç kim aç bilməyəcək.

<sup>23</sup> Mən onu paya kimi bərk yerə vuracağam.  
O, nəsli üçün fəxr olacaq.

<sup>24</sup> Bütün nəslinin şöhrəti onun üzərində olacaq.

Nəslin və övladların şərəfi –

Taslardan tabaqlaradək

Bütün qab-qacaqların şöhrəti

Onun üzərində olacaq».

<sup>25</sup> Ordular Rəbbi bəyan edir: «O gün bərk yerə vurulmuş paya qırılıb-düşəcək, onun üstünə asılan yük də yox olacaq». Çünki Rəbb belə söylədi.

## 23

### *Sur şəhəri barəsində görüntü*

<sup>1</sup> \* Sur barəsində xəbərdarlıq:

Ey Tarşiş gəmiləri, fəryad edin,

Çünki Sur şəhəri evləri ilə, limanları ilə birlikdə  
dağıldı,

Kittim torpağından onlara xəbər gəldi.

<sup>2</sup> Ey sahil sakinləri, dənizçilərin sayəsində var-  
lanan Sidon tacirləri, susun!

<sup>3</sup> Şixorun taxılı, Nilin məhsulu

Dəniz yolundan gələn gəliriniz idi.

Bütün şəhər millətlərin alver yeri idi!

<sup>4</sup> Utan, ey Sidon, dəniz sahilində yerləşən qala!

Çünki dəniz belə deyir:

«Mən heç doğuş ağrısı çəkmədim, doğmadım,

Nə oğlanlar yetişdirdim, nə də qızlar böyütdüm».

\* **23:1** Yez. 26:1-28:19; Yoel 3:4-8; Amos 1:9-10; Zək. 9:2-4; Mat. 11:20-22; Luka 10:13-14

<sup>5</sup> Sur haqqında xəbər Misirə çatanda  
Misirlilərin ürəkləri üzüləcək.

<sup>6</sup> Ey sahil sakinləri, Tarşişə doğru gedin, fəryad  
edin!

<sup>7</sup> Uzaq ölkələri müstəmləkə etmiş,  
Əylənib keflənən sakinləri olan  
Qədim şəhər bu imiş?

<sup>8</sup> Taclar geyindirən Sura qarşı  
Bunları kim hazırladı?

Axı bu şəhərin tacirləri şahzadə idi,  
Ticarətçiləri dünyanın ən hörmətli adamları idi.

<sup>9</sup> Ordular Rəbbi bunu hazırladı ki,  
Hər cür gözəlliyin qürurunu qırsın,  
Yer üzünün hörmətli adamlarını utandırсын.

<sup>10</sup> Ey Tarşiş qızı, öz torpaqlarından Nil kimi keç,  
Artıq maneçilik yoxdur.

<sup>11</sup> Rəbb dənizin üzərinə əlini uzatdı,  
Padşahlıqları titrətdi,  
Kənanın istehkamlarının dağılması haqqında əmr  
verdi.

<sup>12</sup> Onda Rəbb dedi:  
«Ey zorlanmış bakirə Sidon qızı,  
Sən bir daha sevinməyəcəksən!  
Qalx, Kittimə yollan,  
Amma orada da canına rahatlıq tapmayacaqsan».

<sup>13</sup> Xaldey ölkəsinə bax!

O xalq artıq yoxdur.

Aşşurlular o ölkəni

Vəhşi heyvanların məskəninə döndərdi.

Onlar hücum etmək üçün qüllələri tikdi,

Sarayları dağıtdılar,



Bu diyarı viranəliyə çevirdi.

14\* Fəryad edin, ey Tarşiş gəmiləri,  
Çünki istehkamınız dağılıb.

15 Bundan sonra Sur şəhəri yetmiş il ərzində bir padşahın ömrü qədər unudulacaq. Yetmiş il keçdikdən sonra Surun da başına fahişə qadın üçün bəstələdiyi nəğmədəki kimi belə gələcək:

16 «Ey unudulmuş fahişə,  
Əlinə bir lira al, şəhəri dolan!  
Gözəl havalar çal, çoxlu nəğmələr oxu,  
Qoy səni yada salsınlar!»

17\* Yetmişinci ilin sonunda Rəbb Sur şəhərini yada salacaq. Bu şəhər yenə də ticarətə başlayacaq. Dünyanın bütün padşahlıqları ilə fahişəlik edəcək. 18 Amma Surun ticarətdən gələn gəliri Rəbbə həsr olunacaq. Ticarətdən qazanılmış pullar xəzinələrə qoyulmayacaq, gizlədilməyəcək. Bu gəlir Rəbbin hüzurunda gəzən adamların yeməyini və gözəl geyimini təmin edəcək.

## 24

### *Rəbbin dünyaya verəcəyi cəza*

1 Budur, Rəbb yer üzünü boş qoyub xarabalığa çevirəcək,

Dünyanı alt-üst edəcək,  
Sakinlərini dağıdacaq.

2 Nə xalqla kahin arasında,  
Nə nökrə ilə ağası arasında,  
Nə qarabaşla xanımı arasında,  
Nə alıcı ilə satıcı arasında,  
Nə borc verənlə borc alan arasında

\* 23:14 Vəhy 18:17-19 \* 23:17 Vəhy 17:2; 18:3

Nə də sələmçi ilə borc alan arasında  
Heç bir fərq qoyulmayacaq.

<sup>3</sup> Yer üzünü tamamilə boş qalib xarabalığa çevriləcək.  
Çünki Rəbb bu sözü söylədi.

<sup>4</sup> Dünya saralıb-solur,  
Yer üzünü quruyub-solur.  
Dünyanın məğrur insanları məyus olur.

<sup>5</sup> Dünyanı sakinləri murdar etdi,  
Çünki Allahın qanunlarını tapdaladı,  
Qaydalarına xor baxdı,  
Əbədi əhdi pozdu.

<sup>6</sup> Bu səbəbə görə  
Lənət yer üzünü məhv edir.  
Yer üzünün sakinləri  
Günahlarının cəzasını çəkir,  
Buna görə yanır,  
Çox az adam sağ qalacaq.

<sup>7</sup> Təzə şərab qurtarır, meynələr solur,  
Nə vaxtsa fərəhlənən adamlar kədərli olur.

<sup>8</sup>\* Dəflərin şən səsi kəsilib,  
Sevinc nidası eşidilmir,  
Liraların avazı gəlmişdir.

<sup>9</sup> Bir daha nəgmə oxuyub şərab içmirlər,  
İçkinin dadı içənə acı gəlir.

<sup>10</sup> Viran qalmış şəhər xaraba qalır,  
Bütün evlər qıfıllanır,  
Heç kim ora girə bilmir.

<sup>11</sup> Şərab çatmamazlığına görə küçələrdə qışqırırlar,  
Fərəhdən əsər-əlamət qalmadı.  
Dünyanın sevinci əsir aparıldı.

---

\* **24:8** Yez. 26:13; Vəhy 18:22

12 Şəhər viranə qaldı,

Darvazaları darmadağın oldu.

13 Zeytun ağacından zeytunları tökmək üçün ağacı  
silkeləyib döyəndə necə olursa,

Üzüm məhsulu yığılandan sonra qalan salxımlar  
necə olursa,

Dünyadakı xalqlar da elə olacaq.

14 Sağ qalanlar səslərini ucaldıb

Sevinc ilahiləri söyləyəcək,

Qərbdə yaşayanlar Rəbbin əzəmətindən nəql  
edəcək.

15 Beləliklə, şərqdə yaşayanlar Rəbbi ucaldacaq,

Uzaq diyarların sakinləri İsrailin Allahı Rəbbin  
adını yüksəldəcək.

16 Dünyanın ən uzaq guşələrindən tərənnüm ilahisi  
eşidirik:

«Saleh Olana izzət olsun!»

Amma mən dedim: «Ölürəm, ölürəm! Vay halıma!

Xainlər xainliklərini davam edir,

Bəli, xainlər xaincəsinə hərəkət edir!»

17\* Ey dünya sakinləri,

Qarşınıza dəhşət, dərin çuxur və tələ çıxacaq!

18 Dəhşətdən qaçan dərin çuxura düşəcək,

Dərin çuxurdan çıxa bilən tələyə düşəcək.

Göylərin pəncərələri açılacaq,

Dünyanın təməlləri sarsılacaq.

19 Yer üzü çatlayacaq, çatlayacaq,

Dünya yarılaq, yarılaq,

Dünya lərzəyə gələcək, lərzəyə gələcək!

20 Dünya sərxoş kimi yırgalanacaq,

---

\* 24:17 Yer. 48:43

Külək əsəndə talvar kimi silkələnəcək,  
Qanunsuzluğun ağırlığı altında yerə yatacaq,  
Bir daha qalxa bilməyəcək.

<sup>21</sup> O gün Rəbb yuxarıda – göydəki orduları,  
Aşağıda – yer üzünün padşahlarını cəzalandıracaq.

<sup>22</sup> Onlar yeraltı zindana dustaq kimi yığılacaq,  
Həbsxanada bağlı saxlanacaq,  
Uzun müddət keçəndən sonra cəzalanacaq.

<sup>23</sup> Ay qaralacaq, günəş işıq saçmayacaq.

Çünki Ordular Rəbbi Sion dağında,  
Yerusəlimdə hökm sürəcək.

Xalqın başçıları Onun əzəmətini görəcək.

## 25

### *Sevinc ilahisi*

<sup>1</sup> Ya Rəbb, Sən mənim Allahımsan,  
Səni ucaldıram, adına həmdlər oxuyuram.  
Çünki Sən qədimdən bəri möcüzələrini, niyyətlərini  
Sədaqətlə həyata keçirdin.

<sup>2</sup> Çünki Sən şəhəri bir daş yığınınna,  
İstehkamlı şəhəri xarabalığa döndərdin.

O şəhər yadellilərin qalası idi,  
Ondan əsər-əlamət qalmadı,  
O bir daha bərpa olunmaz.

<sup>3</sup> Buna görə qüvvətli xalqlar Səni izzətləndirəcək.  
Qəddar millətlərə mənsub şəhərlər Səndən qorxa-  
caq.

<sup>4</sup> Çünki Sən yoxsula sığınacaq,  
Sıxıntı içində olan fəqirə pənahgah,  
Fırtına vaxtı çardaq,  
İstilik vaxtı kölgəlik oldun.

Qəddarların nəfəsi divara çarpan fırtına kimidir,

<sup>5</sup> Quraqlıqda bürkü kimidir.  
Lakin Sən, ya Rəbb,  
Zülmkarların azğınlığını bulud bürkünün qarşısını  
alan kimi aldın,  
Amansız yağların nəğmə səslərini kəsdin.

*Rəbbin hazırladığı ziyafət*

<sup>6</sup> Bu dağda Ordular Rəbbi bütün xalqlar üçün  
Zəngin yeməklərdən, gözəl şərablardan ibarət  
ziyafət düzəldəcək,  
Orada ən ləziz yeməklər, ən dadlı şərəblər olacaq.

<sup>7</sup> Bu dağda bütün xalqların üzərindəki duvağı,  
Bütün millətlərin üstündə olan toxunma örtüyü  
götürəcək.

<sup>8</sup> \* \* Ölümü əbədi olaraq yox edəcək,  
Xudavənd Rəbb bütün adamların üzündən göz  
yaşlarını siləcək,  
Bütün yer üzündən xalqının rüsvayçılığını  
götürəcək.  
Çünki Rəbb belə söylədi.

<sup>9</sup> O gün deyəcəklər:  
«Budur bizim Allahımız!  
Ona etibar etdik, O bizi qurtardı,  
Rəbb Odur, biz Ona ümid etdik.  
İndi isə O bizi qurtardığına görə  
Sevinib şadlanaq!»

*Allahın Moava verdiyi cəza*

<sup>10</sup> \* Rəbbin əli bu dağın üstündə olacaq,

---

\* **25:8** 1Kor. 15:54 \* **25:8** Vəhy 7:17; 21:4 \* **25:10** Yeş.  
15:1-16:14; Yer. 48:1-47; Yez. 25:8-11; Amos 2:1-3; Sef. 2:8-11

Amma Moav peyinliyə düşən saman kimi tapdaq  
altında qalacaq.

<sup>11</sup> Üzgüçü üzərkən əl-qol atdığı kimi  
Moav peyinlikdə əl-qol atacaq,  
Amma Allah Moavın qürurunu əllərinin məharəti  
ilə alçaldacaq.

<sup>12</sup> O, Moavın istehkamlarını,  
Yüksək divarlarını yerə endirəcək,  
Dağıdıb yerlə yeksan edəcək.

## 26

### *Həmd ilahisi*

<sup>1</sup> O gün Yəhuda diyarında belə ilahi oxunacaq:  
«Qüvvətli şəhərimiz var,  
Allahın qurtuluşu şəhər üçün divarlar, səngərlər  
kimidir.

<sup>2</sup> Açın şəhərin darvazalarını,  
Qoy sadıq qalan saleh millət içəri girsin.

<sup>3</sup> Ağlı Sənə yönəlmiş adamlara  
Sən kamil sülh verirən,  
Çünki onlar Sənə güvənir.

<sup>4</sup> Rəbbə həmişə güvənin,  
Çünki Rəbb Allah əbədi Qayadır.

<sup>5</sup> O, yuxarıdan gedənləri alçaldar,  
Onların yaşadığı şəhəri dağıdar,  
Yerlə yeksan edər.

<sup>6</sup> O şəhər məzlumların ayaqları,  
Yoxsulların addımları altında tapdalanacaq.

<sup>7</sup> Saleh adamın yolu düzdür.  
Ey Düz Olan, saleh adamın yolunu Sən düz edirsən.

8 Həqiqətən, ya Rəbb, Sənin hökmlərinin yolunda  
biz Sənə ümid bağlayırıq,

Sənin adın, ismin ürəyimizin istəyidir.

9 Qəlbim gecələr Sənin üçün həsrət çəkər,

Bəli, ruhum daxilimdə Səni arayar.

Hökmlərin yer üzündə həyata keçdikcə

Dünyanın sakinləri doğruluğu öyrənir.

10 Pis adama rəhm etsələr də,

O, doğruluğu öyrənməz,

Doğruluq hökm sürən ölkədə də haqsızlıq edər,

Rəbbin əzəmətini görməz.

11 \* Ya Rəbb, əlini qaldırdın,

Amma pis adamlar bunu görmür.

Öz xalqın üçün göstərdiyin qeyrəti görüb  
utansınlar.

Bəli, düşmənlərin üçün yağırdığın od onları məhv  
edəcək.

12 Ya Rəbb, bizə sülh verən Sənsən,

Bütün işlərimizi Sən bizim üçün tənzimləyirsən.

13 Ey Allahımız Rəbb,

Səndən savayı başqa ağalar üzərimizdə hökm  
sürürdü,

Lakin biz yalnız Sənin adını tanıyıırıq.

14 O ağalar öldü, artıq yaşamır,

Onlar kölgə kimidir, dirilməyəcək,

Çünki Sən onları cəzalandırıb məhv etdin,

Onlar haqqında hər bir xatirəni yox etdin.

15 Lakin Sən bu milləti çoxaltdın, ya Rəbb!

Bəli, milləti çoxaltdın,

Özünü izzətləndirdin.

Hər tərəfə ölkənin sərhədlərini genişləndirdin».

\* 26:11 İbr. 10:26-27

16 Ya Rəbb, onlar bəlaya düşəndə Səni axtardı.  
Sənin cəzan üzərlərində olanda  
Sənə dua edib yalvardı.

17 Hamilə qadın doğuş vaxtı gələndə  
Ağrı çəkib qovrularaq necə qışqırırsa,  
Biz də Sənin qarşında elə idik, ya Rəbb!

18 Biz də sanki hamilə idik, ağrı çəkirdik,  
Lakin küləkdən başqa bir şey doğmadıq.  
Nə dünyaya qurtuluş gətirə bildik,  
Nə də dünya sakinlərini həyata qovuşdurduq.

19 Sənin ölənlərin həyata qovuşacaq, meyitimlə  
birgə diriləcəklər.

Ey torpaq altında yatanlar, oyanın,  
Sevinc nəğməsini oxuyun,  
Çünki şəh torpağı necə tərəvətləndirirsə,  
Rəbb də torpaqdakı ölüləri belə dirçəldəcək.

20 Ey xalqım, keç içəri otaqlara,  
Qapıları ört,  
Rəbbin qeyzi keçənəcən  
Qısa bir müddətə gizlən!

21 Çünki budur, Rəbb yer üzünün sakinlərini  
Qəbahətləri üzündən cəzalandırmaq üçün  
Öz məskəninə gəlir.  
Torpaq udduğu qanı üzə çıxaracaq,  
Öldürülənləri artıq gizlətməyəcək.

## 27

### *İsrailin qurtuluşu*

1 O gün Rəbb Livyatana, \* qaçan ilana,

---

\* 27:1 Livyatan - bu gün bizə məlum olmayan nəhəng su heyvanı,  
şər rəmzi.



Bəli, Livyatana, qıvrılan ilana  
Amansız, nəhəng və güvvətli qılıncı ilə cəza verəcək,  
Dənizdəki əjdahanı öldürəcək.

<sup>2</sup> O gün Rəbb deyəcək:  
«Xoşladığım bağ üçün nəğmələr oxuyun!

<sup>3</sup> Mən Rəbb, bağı qoruyuram,  
Tez-tez sulayıram,  
Gecə-gündüz keşiyində dururam ki,  
Heç kəs ona zərər verməsin.

<sup>4</sup> Mən qəzəblənmirəm,  
Kaş qarşıma tikan və qanqal çıxaydı,  
Onda onlara qarşı çıxıb döyüşərdim,  
Hamısını odda yandırardım.

<sup>5</sup> Yaxud qoy Mənə pənah gətirsinlər,  
Mənimlə barışsınlar,  
Bəli, qoy Mənimlə barışsınlar».

<sup>6</sup> Yaqub nəsli gələcəkdə kök salacaq,  
İsrail şaxələnəcək, çiçəklənəcək,  
Yer üzünü bəhrələri ilə dolduracaq.

<sup>7</sup> Rəbb İsraili vuran düşmənləri kimi onu vurdumu?  
Yaxud O, başqalarını öldürdüyü kimi İsraili də  
öldürdümü?

<sup>8</sup> Rəbb Öz xalqına hökm etdi,  
Qovub sürgünə göndərdi.  
Şərq küləyi əsən gün Rəbb onları şiddətli yeli ilə  
qovdu.

<sup>9</sup> Yaqub nəslinin qəbahəti bununla bağışlanacaq,  
Günahın aradan götürülməsinin tam bəhrəsi bu  
olacaq:

Bütpərəst qurbangahların daşları  
 Tabaşir kimi ovulacaq,  
 İlahə Aşeranın rəmzi olan sütunlar  
 Ya da buxur qurbangahları  
 Bir daha dikəlməyəcək.

<sup>10</sup> İstehkamlı şəhər tənha, kimsəsiz yurd,  
 Səhra kimi boş qaldı.

Orada dana otlayıb yatacaq,  
 Budaqları yeyib-qurtaracaq.

<sup>11</sup> Şaxələri quruyanda qoparılacaq,  
 Qadınlar gəlib onları yandıracaq.  
 Bu xalq ağılsız olduğuna görə  
 Yaradan onlara rəhm etməyəcək,  
 Xaliq onlara qarşı xeyirxah olmayacaq.

<sup>12</sup> O gün Rəbb Fərat çayından

Misir vadisinə qədər

Öz bəhrələrini yığacaq.

Siz bir-bir toplanacaqsınız, ey İsrail övladları!

<sup>13</sup> O gün böyük şeypur çalınacaq,

Aşşur torpağında itkin düşənlərlə

Misirə sürgün edilənlər gəlib

Yerusəlimdə Müqəddəs dağda

Rəbbə səcdə edəcək.

## 28

### *Şimal padşahlığına xəbərdarlıq*

<sup>1</sup> Məhsuldar vadinin başında yerləşən,

Şəraba uymuşların şəhərinin –

Efrayim sərxoşlarının qürurlu tacının,

İzzətli gözəlliyin və solan çiçəyin vay halına!

<sup>2</sup> Budur, Rəbbin güclü, qüvvətli bir adamı var.  
O, bərk yağan dolu,  
Bəla gətirən fırtına kimi,  
Hər şeyi yolunda məhv edən sel kimi gəlir,  
Əlləri ilə şəhəri yerlə yeksan edəcək.

<sup>3</sup> Efrayim sərxoşlarının şəhəri, qürur tacı  
Ayaq altında tapdalanacaq.

<sup>4</sup> Məhsuldar vadinin başında yerləşən şəhər,  
İzzətli və gözəl tac,  
Artıq solan çiçəyi xatırladan şəhər,  
Vaxtından əvvəl yetişən əncir kimi olacaq.  
Onu görə tez dərib yeyəcək.

<sup>5</sup> O gün Ordular Rəbbi  
Sağ qalan xalqı üçün  
Gözəllik tacı, izzət çələngi olacaq.

<sup>6</sup> Hökm kürsüsündə oturana ədalət ruhu,  
Şəhər darvazalarını müdafiə edənlərə qüdrət  
verəcək.

*Yeşaya sərxoş peyğəmbərlərə xəbərdarlıq edir*

<sup>7</sup> Kahinlər və peyğəmbərlər də şərabdən səndələyir,  
İçkidən büdrəyir,  
Şərab içib xumarlanıb,  
İçkidən yollarını azıb.  
Onlar yanlış görüntülər görür,  
Tutarsız qərarlar qəbul edir.

<sup>8</sup> Bütün süfrələri qusmaq və natəmizliklə doludur,  
Bulanmamış yer yoxdur!

*Yeşaya edilən istehza*

<sup>9</sup> «Bu adam kimi öyrədir? Kimə öyüd verir?  
Süddən kəsilmiş, ana döşündən ayrılmış körpə  
uşaqlaramı?»

## 10 Bu nədir?

Əmr üstünə əmr, əmr üstünə əmr,  
Sətir üstünə sətir, sətir üstünə sətir,  
Bir az oradan, bir az buradan».

## 11 \* Onda Rəbb bu xalqla

Yadellilərin ağzı ilə,  
Başqa dildə danışacaq.

## 12 O sizin hamınıza dedi:

«Rahatlıq budur,  
Yorğunlara dinclik verin, budur istirahət».  
Amma onlar eşitmək istəmədilər.

## 13 Rəbbin sözü onlar üçün

«Əmr üstünə əmr, əmr üstünə əmr,  
Sətir üstünə sətir, sətir üstünə sətir,  
Bir az oradan, bir az buradan» olacaq ki,  
Gedib arxası üstə yıxılısınlar, yaralansınlar,  
Tələyə düşüb əsir aparılsınlar.

*Sion üçün guşadaşı*

14 Buna görə də, ey rişxəndçilər,  
Yerusəlimdə olan bu xalqın rəhbərləri,  
Rəbbin sözünə qulaq asın!

## 15 Madam ki siz dediniz:

«Ölümlə əhd bağladığ,  
Ölülər diyarı ilə razılığa gəldik,  
Ölkəyə böyük bəla gələndə  
Bizə zərər verməyəcək,  
Çünki yalanı özümüzdə sığınacaq etdik,  
Hiylənin arxasında gizləndik»,

## 16 \* Buna görə də Xudavənd Rəbb belə deyir:

\* **28:11** 1Kor. 14:21      \* **28:16** Zəb. 118:22-23; Rom. 9:33; 1Pet. 2:6

Budur, Sionda təməl olaraq bir daş,  
Sınaqdan keçirilmiş daş, qiymətli bir guşədaşı qoyu-  
ram.

Ona iman edən hər kəs narahat olmayacaq.

<sup>17</sup> Ədaləti ölçü, salehliyi şaqul edəcəyəm.

Yalan sığınacağına dolu məhv edəcək,  
Gizləndiyiniz yerləri sellər yuyub-aparacaq.

<sup>18</sup> Ölümlə bağladığınız əhd ləğv olunacaq,

Ölülər diyarı ilə razılığınız qüvvədən düşəcək.

Ölkəyə böyük bəla gələndə sizi məhv edəcək.

<sup>19</sup> Bu bəla hər gələndə sizə toxunacaq.

O hər səhər, gecə-gündüz keçəcək.

Bu xəbəri anlayanda dəhşətə gələcəksiniz.

<sup>20</sup> Yataq uzanmaq üçün qısa,

Yorğan bürünmək üçün dar olacaq.

<sup>21</sup> \*\* Çünki Rəbb Perasim dağında etdiyi kimi qalx-  
acaq,

Giveon vadisindəki kimi qəzəblənəcək.

O Öz işini, qeyri-adi işini yerinə yetirəcək!

Öz əməlini, naməlum əməlini həyata keçirəcək.

<sup>22</sup> Buna görə də rişxənd etməyin ki,

Buxovlarınız daha da ağırlaşmasın.

Çünki Ordular Rəbbi Xudavənddən eşitmişəm ki,

Bütün ölkə məhv olacaq.

### *Allahın hikməti*

<sup>23</sup> Qulaq asın, səsimi eşidin, diqqət edin,

Dediyimi dinləyin.

<sup>24</sup> Əkinçi əkin əkmək üçün durmadan yeri  
şumlayarmı,

\* **28:21** 2Şam. 5:20; 1Saln. 14:11

\* **28:21** Yeşua 10:10-12

Torpaqda şırım açıb malalayarmı?

<sup>25</sup> O, torpağı hamarlayandan sonra qara çörək otunu, zirəni səpməzmi?

Buğdanı sıra ilə, arpanı ayırdığı yerə, pərinci də onun yanına əkməzmi?

<sup>26</sup> Allah ona öyüd verər, onu öyrədər.

<sup>27</sup> Çünki qara çörək otunu vəl ilə döyməzlər,

Zirənin üstünə araba təkərləri ilə sürməzlər.

Qara çörək otu dəyənəklə, zirə isə çubuqla döyülər.

<sup>28</sup> Buğdanı çörək bişirmək üçün xırmanda döyürlər, Amma o fasiləsiz döyülməz.

Xırmanın üstündən araba və atlar keçsə də, buğdanı əzməz.

<sup>29</sup> Bu hikmət Ordular Rəbbindən gəlir.

Onun məsləhəti ecazkardır, hikməti böyükdür.

## 29

### *Vay Yerusəlimin halına!*

<sup>1</sup> Ariel,\* ey Ariel, Davudun ordugah qurduğu şəhər!

İli ilə qat, bayramların keçirilsin.

<sup>2</sup> Amma Arielə əzab verəcəyəm,

O, fəryad, fəğan edəcək,

Mənim üçün qurbangah ocağı kimi olacaq.

<sup>3</sup> Sənə qarşı ətrafında ordugah quracağam,

Dövrəsinə istehkamlar düzəcəyəm,

Sənə hücum etmək üçün qüllələr tikəcəyəm.

<sup>4</sup> Alçaldılacaqsan, yerin altından danışacaqsan,

Toz-torpaq içindən səsin boğuş gələcək,

Səsin ölü səsi kimi yerdən,

\* **29:1** Ariel - ibrani dilində qurbangah ocağı yaxud Allahın aslanı mənasını daşıyır. Yerusəlim şəhərinə işarədir.

Sözlərin pıçıltı kimi torpağın altından çıxacaq.

<sup>5</sup> Amma çoxlu düşmənlərin narın toz kimi,  
Qorxunc adamların orduları sovrulmuş saman  
çöpü kimi olacaq.

Qəflətən bir an içində,

<sup>6</sup> Ordular Rəbbi göy gurultusu ilə, zəlzələ ilə,  
Böyük səs-küylə, qasırğa və fırtına ilə,  
Hər şeyi məhv edən od ilə sənin yanına gələcək.

<sup>7</sup> Sonra Arielə qarşı döyüşən bütün millətlərdən  
izdihamlar,

Ona və qalalarına qarşı savaşaqların hamısı,  
Ona zülm edənlər bir rəya kimi,  
Gecə görünən yuxu kimi yox olacaq.

<sup>8</sup> Yuxuda çörək yediğini görənlər ac adam  
Oyananda yenə acdır.

Yuxuda su içdiyini görənlər susuz adam  
Oyananda yenə susuzluqdan yanır.

Sion dağına qarşı döyüşən  
Bütün millətlərdən izdihamlar da belə olacaq.

<sup>9</sup> Heyrətlənin və təəccüblənin,  
Gözünüzü kor edin, qoy görməsin.

Şərab içmədən sərxoş olun,

İçki içmədən səndələyin.

<sup>10</sup> \* Çünki Rəbb sizi dərin yuxuya saldı.

Ey peyğəmbərlər, gözlərinizi yumdu,  
Ey görücülər, sizi kor elədi.

<sup>11</sup> \* Bütün bu görüntü sizin üçün möhürlənmiş  
kitabın sözlərinə bənzəyir. Oxumağı bacarana  
bunu verib desələr: «Rica edirəm, bunu oxu!» O isə

\* **29:10** Rom. 11:8      \* **29:11** Vəhy 5:1

cavab verir: «Oxuya bilmərəm, çünki möhürlüdür».  
 12 Kitabı oxuya bilməyəne verib desələr: «Bunu oxu, rica edirəm», o isə cavab verir: «Mən oxuya bilmirəm».

13\* Xudavənd deyir:

«Bu xalq Mənə yaxınlaşıb  
 Dilləri və dodaqları ilə Mənə hörmət edir,  
 Amma qəlbləri Məndən uzaqdır.  
 Onların Mənə səcdə etmələri  
 İnsanlardan öyrəndikləri əmrlərdən gəlir.

14\* Ona görə Mən bir də bu xalq üçün  
 Yeni möcüzə, ecazkar şeylər edəcəyəm,  
 Müdriklərinin müdrikliyi məhv olacaq,  
 Aqillərinin ağı yox olacaq».

15 Öz niyyətlərini Rəbdən gizlətməyə çalışanların  
 vay halına!

Qaranlıqda iş görən bu adamlar  
 «Bizi kim görür, kim tanıyır?» deyirlər.

16\* Bu nə cür ağılsız düşüncədir!  
 Heç dulusçunu gil ilə bir tutmaq olarmı?  
 Düzəldilən əşya onu düzəldən barədə  
 «O məni düzəltmədi» deyərmi?  
 Qab onu yaradan barədə  
 «O heç nə anlamır» deyərmi?

17 Livan tezliklə məhsuldar tarlaya,  
 Məhsuldar tarla isə meşəyə dönməyəcəkmi?

18 O gün karlar kitabdakı sözləri eşidəcək,  
 Korların gözləri zülmət qaranlıqda görəcək.

\* 29:13 Mat. 15:7-9; Mark 7:6-7

\* 29:14 1Kor. 1:19

\* 29:16

Yeş. 45:9; Rom. 9:20



19 Fəqirlər Rəbdə sevinc tapacaq,  
 Yoxsullar İsrailin Müqəddəsində şadlanacaq.  
 20 Çünki zülmkarlar yox olacaq,  
 Rişxəndçilər itib-batacaq.  
 Pislik etməyə hazır olanlar məhv olacaq.  
 21 Onlar başqasına böhtan atanlar,  
 Şəhər darvazasında hakimə tələ quranlardır,  
 Haqlının haqqını nahaq yerə təhrif edənlərdir.

22 Buna görə də İbrahimi qurtaran Rəbb Yaqub  
 nəslinə belə deyir:  
 «Yaqub nəslə artıq utanmayacaq,  
 Üzləri qorxudan saralmayacaq.  
 23 Əlimlə yaratdığım övladlarını  
 Aralarında görəndə  
 Adımı müqəddəs tutacaqlar,  
 Yaqubun Müqəddəsini təqdis edəcəklər,  
 İsrailin Allahından qorxacaqlar.  
 24 Yolunu azanlar anlayacaq,  
 Gileylənənlər təlim öyrənəcək».

## 30

### *Misirə bağlanan əhd puçdur*

1 Rəbb bəyan edir: «Bu dikbaş övladların vay halına,  
 Mənim niyyətlərimi yox, öz niyyətlərini qururlar,  
 Ruhuma uyğun olmayan razılaşıma edirlər,  
 Eləcə günahı günaha qatırlar.  
 2 Məndən məsləhət almadan  
 Misirə gedirlər,  
 Fironun himayəsini axtarırlar,  
 Misirin kölgəsi altında sığınacaq tapırlar.  
 3 Fəqət fironun himayəsi

Onlar üçün xəcalətə,  
Misir kölgəsi altındakı  
Sığınacaq rüsvayçılığa çevriləcək.

<sup>4</sup> Başçıları Soanda olduqlarına,  
Elçiləri Xanesə yetişdiklərinə baxmayaraq,

<sup>5</sup> Özlərinə faydası olmayan xalqa görə hamı  
utanacaq.

O xalqın onlara nə köməyi, nə də faydası olacaq,  
Ancaq xəcalət və rüsvayçılıq olacaq».

<sup>6</sup> Negev heyvanları barəsində xəbərdarlıq:

Yəhudanın elçiləri erkək və diş aslanların,  
Gürzələrin, uçan ilanların yaşadığı  
Narahat və təhlükəli torpaqdan keçirlər.

Mal-dövlətini eşşəklərin belinə,  
Xəzinələrini dəvələrin hürgücünə yükləyib  
Onlara kömək edə bilməyən xalq üçün aparırlar.

<sup>7</sup> Misirin köməyi boş və faydasızdır,

Buna görə də Mən Misirə

«Tənbəl Rahav» \* adını qoydum.

<sup>8</sup> «İndi get, sənə danışdığımı

Onların qarşısında bir lövhəyə yaz, kitaba köçür ki,  
Gələcəkdə, əbədiyyətdə şahid olsun.

<sup>9</sup> Çünki bu, üsyankar xalq,

Yalançılar nəslidir,

Rəbbin qanununa qulaq asmaq istəməyən bir soy-  
dur.

<sup>10</sup> Onlar baxıcılara “bir daha görüntü görməyin”,  
Görücülərə “bizim üçün düzgün şeylər haqqında  
peyğəmbərlik etməyin,

Bizə xoş sözlər söyləyin,

\* **30:7** Rahav – Misirin rəmzi.

Arzuladığınızı peyğəmbərlik edin.

11 Yoldan çəkilin, bizə yol verin,  
İsrailin Mükəddəsini bizimlə üzləşdirməyin”  
deyirlər».

12 Buna görə də İsrailin Mükəddəsi belə deyir:

«Bu sözü rədd etdiyinizə görə,  
Zorakılığa və yalana güvənib bel bağladığınıza görə

13 Bu qəbahət sizin üçün hündür divarda əmələ  
gələn çata bənzəyir,

Qəflətən, bir an içində dağıla bilər.

14 Ölkəniz də bir gil qab kimi qırılacaq,

Elə xıncım-xıncım olacaq ki,

Ocaqdan od götürmək üçün

Yaxud hovuzdan su çəkmək üçün bir qırığı da  
qalmayacaq».

15 Xudavənd Rəbb, İsrailin Mükəddəsi belə deyir:

«Mənə tərəf dönüb rahatlıq tapanda xilas olarsınız,  
Sakitləşib inanmaqla qüdrətli olarsınız,

Lakin siz bunu istəmirsiniz.

16 Siz dediniz: “Xeyr, atlara minib-qaçacağıq”,

Buna görə siz qaçmalı olacaqsınız.

“Çevik atlara minəcəyik”.

Buna görə təqibçiləriniz də çevik olacaq.

17 Min nəfər bir nəfərin hədəsinə görə qaçacaq,

Beş nəfərin hədəsinə görə hamınız qaçacaqsınız;

Sağ qalanlarınız dağın zirvəsindəki bayrağın  
şüvülü tək,

Təpədəki bayraq tək olacaq».

18 Amma Rəbb sizə lütf göstərmək üçün gözləyir,

Yenə də sizə rəhm etməyə hazırdır,

Çünkü Rəbb adil Allahdır,  
Onu intizarla gözləyənlər nə bəxtiyardır!

*Rəbb xalqına bərəkət verəcək*

<sup>19</sup> Ey Yerusəlimdə yaşayanlar, ey Sion xalqı,  
Siz artıq ağlamayacaqsınız,  
Fəryad etdikdə Rəbb sizin üçün lütfkar olacaq,  
Fəryadınızı eşidən kimi cavab verəcək.

<sup>20</sup> Rəbb çörəyi əzabla, suyu çətinliklə sizə verəcək,  
Lakin O bir daha Mürəbbinizi sizdən  
gizlətməyəcək,

Onu gözünüzlə görəcəksiniz.

<sup>21</sup> Sağa ya sola azdığınız vaxt  
Arxanızdan «Yol budur, gedin bu yolla»  
Deyilən səsi eşidəcəksiniz.

<sup>22</sup> Onda siz gümüşlə örtülən oyma bütələrinizi,  
Qızılla örtülmüş tökmə bütələrinizi  
Murdar hesab edəcəksiniz.  
Murdar bir şeyi atdığınız kimi onları atıb  
deyəcəksiniz:

«Rədd ol!»

<sup>23</sup> Rəbb yerə əkdiyiniz toxum üçün yağış verəcək,  
Torpağın məhsulu bol və bərəkətli olacaq.  
O gün mal-qaranız geniş otlaqlarda otlayacaq.

<sup>24</sup> Torpağı şumlayan öküzlərlə eşşəklər  
Kürəklə, yaba ilə sovrulmuş duzlu yem yeyəcək.

<sup>25</sup> O böyük məğlubiyyət günündə

Qalalar yerə çökəndə  
Hər hündür dağdan,  
Hər uca təpədən sellər axacaq.

<sup>26</sup> Rəbb Öz xalqının yaralarını sarıdığı gün,  
Zərbəsi ilə açdığı yaralarına şəfa verən gün,  
Ay işığı günəş işığı,

Günəşin işığı yeddi günün işığı kimi  
Yeddi qat artıq parlayacaq.

*Rəbb Aşşuru cəzalandıracaq*

27 Budur, Rəbbin adı uzaqdan gəlir,  
Qızğın qeyzlə qara bulud içində  
Ağzı qəzəbli sözlərlə doludur,  
Dili sanki hər şeyi məhv edən alovdur.

28 Onun nəfəsi insan boğazına çatmış daşan sel  
kimidir,  
Millətləri ələkdən keçirəcək ki, məhv olsunlar,  
Xalqların ağzına yüyən taxacaq ki, yolunu azsınlar.

29 Siz isə müqəddəs bayram gecəsi kimi

İlahilər oxuyacaqsınız.

Rəbbin dağına, İsrailin Qayasına tütək çalaraq çıxan  
tək  
Ürəyiniz şadlanacaq.

30 Rəbb əzəmətli səsini eşitdirəcək,  
Qızğın qəzəblə, hər şeyi yandıran alovla,  
Fırtına ilə, güclü leysanla, dolu ilə  
Qolunun qüdrətini göstərəcək.

31 Aşşur Rəbbin səsindən vahiməyə gələcək,  
Rəbb dəyənəyi ilə onları vuracaq.

32 Rəbbin onlara endirdiyi dəyənəyinin hər  
zərbəsini

Dəf və liralər müşayiət edəcək.

Döyüşərkən əl-qol atıb onları vuracaq.

33 Tofet çoxdan hazırdır,

Aşşur padşahı üçün də

O yer dərinləşdirilib genişləndirilmişdir.

Od çuxurunda çoxlu odun, alov var.

Rəbbin nəfəsi kükürd axını kimi onu yandırır.

## 31

### *Misirə güvənməyin*

<sup>1</sup> Kömək üçün Misirə enənlərin,  
Atlara güvənənlərin vay halına!  
Onlar döyüş arabalarının çoxluğuna,  
Süvarilərin gücünə bel bağlayır!

Amma İsrailin Müqəddəsinə baxmırlar,  
Rəbbi axtarmırlar!

<sup>2</sup> Lakin Rəbb tam hikmətə malikdir,  
O bəla gətirər, Öz sözlərini geri götürməz,  
Pislik edən adamlara,  
Günahkarlara kömək edənlərə qarşı çıxar.

<sup>3</sup> Misirlilər Allah deyil, insandır,  
Atları da ətdəndir, ruhdan deyil.

Rəbb Öz əlini uzadanda  
Yardım edən büdrəyəcək,  
Yardım alan yıxılacaq,  
Hamısı birlikdə məhv olacaq.

<sup>4</sup> Çünki Rəbb mənə belə dedi:  
«Şir ya gənc aslan öz şikarı üstünə nə rə çəkəndə  
Bir dəstə çoban ona qarşı haray salsa da,  
Aslan onların səslərindən qorxmur,  
Qışqırıqlarına məhəl qoymur.  
Ordular Rəbbi də elə enəcək,  
Sion dağını, onun təpələrini  
Qorumaq üçün döyüşəcək.

<sup>5</sup> Quş qanad açıb necə balalarını qoruyursa,  
Ordular Rəbbi Yerusəlimi də belə qoruyacaq,  
Müdafiə edəcək, qurtaracaq, saxlayacaq, xilas  
edəcək».

<sup>6</sup> Ey İsrail övladları, üz döndərdiyiniz Rəbbə tərəf dönün! <sup>7</sup> Çünki o gün hamınız əlinizlə günahkarcasına düzəltdiyiniz qızıl və gümüş bütələrinizi tullayacaqsınız.

<sup>8</sup> «Aşşurlular qılıncdan məhv olacaq,

İnsan qılıncından yox.

Onlar qılıncdan keçiriləcək,

Amma bu insan qılıncı olmayacaq.

Aşşurlular döyüş meydanından qaçacaq,

Cavanları isə yaxalanıb qul olacaq.

<sup>9</sup> Aşşur padşahı dəhşət içində qaçacaq.

Sərkərdələri bayraqlarını atıb vəl vələyə düşəcək».

Bunu alovu Sionda,

Ocağı Yerusəlimdə olan Rəbb bəyan edir.

## 32

### *Saleh padşah*

<sup>1</sup> Budur, padşah salehliklə hökm sürəcək,

Başçılar ədalətlə rəhbərlik edəcək.

<sup>2</sup> Onların hər biri

Küləyə qarşı bir pənahgah,

Fırtınaya qarşı sığınacaq,

Quraqlıqda bulaqlar,

Cansıxıcı torpaqda kölgə salan böyük qaya kimi olacaq.

<sup>3</sup> Görənlərin gözləri bir daha yumulmayacaq,

Eşidənlərin qulaqları dinləyəcək.

<sup>4</sup> Ağılsızların ağıli biliyə doğru yönələcək,

Pəltəklər açıq-aydın danışacaq.

<sup>5</sup> Artıq axmaq adama alicənab deyilməyəcək,

Alçağı ağayana insan saymayacaqlar.

6 Çünki axmaq səfeh-səfeh danışır,  
 Ürəyinin niyyəti pislik etməkdir.  
 Onun işi küfr edib,  
 Rəbbə qarşı təhqiranə danışmaq,  
 Acları ac, susuzları susuz qoymağıdır.

7 Alçaq adamın əməlləri pisdür.  
 O, hiylə işlədir ki,  
 Yalan sözlərlə haqlı olan yoxsula ziyan versin.

8 Amma alicənab adam  
 Alicənab şeylər barəsində fikirləşər.  
 Elədiyi xoş əməllər ona dayağıdır.

### *Hökm və qurtuluş*

9 Ey qayğısız qadınlar,  
 Qalxın, səsimi eşidin!  
 Ey laqeyd qızlar, sözümlə dinləyin!

10 Ey laqeyd qadınlar,  
 Siz bir ildən sonra sarsılacaqsınız,  
 Çünki bağda məhsul,  
 Meyvə yığımı olmayacaq.

11 Ey qayğısızlar, əsin!  
 Ey laqeydlər, lərzəyə gəlin,  
 Geyimlərinizi çıxarın,  
 Soyunun, belinizə çul qurşayın.

12 Gözəl tarlalar,  
 Məhsuldar meynələr üçün,  
 13 Xalqımın tikanlı kollar bitən torpağı üçün,  
 Zövq-səfalı şəhərlərdəki şən evləriniz üçün  
 Sinə döyün.

14 Çünki saray viranə,  
 İzdihamlı şəhər boş qalacaq,  
 Qala ilə gözətçi qülləsi  
 Əbədilik mağaralara çevriləcək,



Vəhşi eşşəklərin gəzdiyi,  
Sürülərin otlaq yeri olacaq.

<sup>15</sup> Bunlar yuxarıdan üzərimizə Ruh tökülənədək  
davam edəcək.

O vaxt səhra məhsuldar tarlaya,  
Məhsuldar tarla isə meşəyə dönəcək.

<sup>16</sup> Sonra ədalət səhrada məskunlaşacaq,  
Salehlik məhsuldar tarlada yaşayacaq.

<sup>17</sup> Salehliyin bəhrəsi əmin-amanlıq,  
Nəticəsi isə əbədi sakitlik və təhlükəsizlik olacaq.

<sup>18</sup> Xalqım əmin-amanlıq içində evlərində,  
Təhlükəsiz məskəndə, rahat yerlərdə yaşayacaq.

<sup>19</sup> Dolu meşələrə düşsə də,  
Şəhər yerlə yeksan olsa da,

<sup>20</sup> Bütün sulu torpaqlarda toxum əkənlər,  
Oraya malını, eşşəyini sərbəst buraxanlar,  
Siz nə xoşbəxtsiniz!

## 33

### *Kömək üçün yalvarış*

<sup>1</sup> Vay halına, ey yıxıb-dağıdan,  
Amma özü yıxılmayan insan!  
Vay halına, ey xain adam,  
Hərçənd sənə qarşı xəyanət etməmişlər!  
Sən məhv edib qurtaran zaman  
Özün də yıxılacaqsan,  
Sən xain əməllərindən dönəndə  
Xəyanətlə rastlaşacaqsan.

<sup>2</sup> Ya Rəbb, bizə qarşı lütfkar ol,  
Çünki Sənə ümid etmişik.

Hər səhər bizim qüvvətimiz ol,  
Fəlakət günündə bizi qurtar.

<sup>3</sup> Sənin güdrətli səsindən xalqlar qaçır,  
Sən ayağa qalxarkən  
Millətlər pərən-pərən olur.

<sup>4</sup> Çəyirtkələr tarlanı nə cür talan edirlərsə,  
Ey millətlər, qənimətiniz də o cür talan olacaq.  
Malınızın üstünə çəyirtkə yığını kimi cumacaqlar.

<sup>5</sup> Rəbb ucadır, yüksəklərdə oturur,  
Sionu ədalətlə və salehliklə doldurur.

<sup>6</sup> O, yaşadığınız dövrün təməlidir,  
Qurtuluşun, hikmətin, biliyin mənbəyidir,  
Rəbb qorxusu sənin xəzinəndir.

<sup>7</sup> Budur, millətlərin igidləri küçələrdə çığırırlar.  
Sülh qasidləri hönkürüb ağlayırlar.

<sup>8</sup> Yollar boşalıb, səyyahlar yoxdur.  
Düşmən əhdi pozdu,  
Şəhərləri dağıtdı, adamları alçaltdı.

<sup>9</sup> Ölkə yas tutur, zəifləyir,  
Livan məğlub olub, solub,  
Şaron səhraya dönür,  
Başan və Karmelin ağacları yarpaqlarını tökür.

### *Rəbbin xalqlara xəbərdarlığı*

<sup>10</sup> Rəbb deyir:  
«İndi qalxacağam,  
İndi yüksələcəyəm,  
İndi ucalacağam.

<sup>11</sup> Samana hamilə qalıb küləş doğacaqsınız,  
Nəfəsiniz sizi məhv edən alova dönəcək.

<sup>12</sup> Xalqlar yanıb kül olacaq,

Kəsilib odda yandırılan tikanlı kollara oxşayacaq.

13 Ey uzaqda yaşayanlar,  
Nə elədiyimi eşidin,  
Ey yaxında yaşayanlar,  
Mənim gücümü bilin».

14 Siondakı günahkarlar dəhşətə,  
Allahsızlar lərzəyə gəldi:  
«Hər şeyi məhv edən alovun yanında hansımız  
yaşaya bilərik?  
Əbədi yanan atəşin yanında hansımız dayana  
bilərik?»

15 Amma salehlik yolu ilə gedən,  
Doğru sözlər danışan,  
Zorakılıqla əldə edilən qazancı rədd edən,  
Əlini rüsvətdən uzaq tutan,  
Qatillərin qurduğu qəsdə fikir verməyən,  
Pisliyə qarşı gözlərini yuman

16 Yüksəkliklərdə yaşayacaq,  
Təpələrin başındakı qalalar onun dayağı olacaq.  
O, çörəklə, su ilə təmin olunacaq.

### *Parlaq gələcək*

17 Gözlərin padşahı bütün gözəlliyi ilə görəcək,  
Ucsuz-bucaqsız ölkəni seyr edəcək.

18 «Haradadır xərac yığan?  
Haradadır qeydiyyat aparan?  
Haradadır qüllələrə nəzər salan?» deyərək  
Dəhşətli günlər haqqında düşünəcəksən.

19 Anlaşılmaz, yad dildə danışan  
Təkəbbürlü xalqı daha görməyəcəksən.

20 Bayramlar keçirdiyimiz şəhərə – Siona bax!  
Gözlərin Yerusəlimi,

Sarsılmaz çadırı, sülh məskənini görəcək.  
Onun payaları heç vaxt sökülməyəcək,  
Kəndirlərinin heç biri qırılmayacaq.

<sup>21</sup> Lakin orada –

Geniş çayların, ırmaqların olduğu yerdə  
Əzəmətli Rəbb bizimlə olacaq.

Oradan avarlı qayıqlar, böyük gəmilər  
Keçə bilməz.

<sup>22</sup> Çünki Rəbdir hakim olan,

Rəbdir qanunumuzu qoyan,  
Padşahımız Rəbdir, Odur bizi qurtaran.

<sup>23</sup> Gəmilərinin ipləri boşaldı,

Dor ağacları yerində möhkəm dayanmadı,  
Yelkənləri açılmadı.

O vaxt böyük talan malı paylanacaq,  
Hətta topal adamlar da talan edəcək.

<sup>24</sup> Heç bir Sion sakini

«Xəstəyəm» deməyəcək,

Orada yaşayan xalqın günahları bağışlanacaq.

## 34

### *Allahın millətlərə cəza verməsi*

<sup>1</sup> Ey millətlər, yaxın gəlin, eşidin,

Ey ümmətlər, dinləyin!

Ey dünya və sakinləri,

Yer üzü və onun bütün yetirmələri, qulaq asın!

<sup>2</sup> Çünki Rəbb bütün millətlərə qarşı qəzəbləndi,

Onların ordularına qarşı qeyzə gəldi.

Onların hamısını məhv edəcək,

Ölümə məhkum edəcək.

<sup>3</sup> Ölüləri kənara atılacaq,

Meyitlərindən üfunət qalxacaq,

Dağlar onların qanına bulanacaq.

4\* Bütün göy cisimləri çürüyəcək,  
Göylər bir tumar kimi büküləcək.  
Göy ulduzları meynə yarpağı kimi,  
Əncir yarpağı kimi düşəcək, saralıb-solacaq.

5\* Rəbb deyir:  
«Çünki qılıncım göylərdə doyub,  
Bax Edomun üzərinə,  
Məhv etməyə qərar verdim xalqın üzərinə enir».  
6 Rəbbin qılıncı qanla, quzu və təkə qanı ilə doydu,  
Qoç böyrəklərinin yağı ilə piy bağladı.  
Çünki Rəbb Bosrada qurban,  
Edomda isə böyük qırğın hazırlayıb.  
7 Onlarla birlikdə çöl öküzləri,  
Buzovlar, güclü buğalar yerə səriləcək.  
Onların ölkəsi qanla dolacaq, torpaqları piylə  
münbit olacaq.

8 Çünki Rəbbin qisas günü var,  
Siona edilən zülmərin intiqam ili var.  
9 Edomun axar suları qatrana,  
Torpağı kükürdə dönəcək,  
Ölkənin hər tərəfi yanan qatrana çevriləcək;  
10\* Gecə-gündüz sönməyəcək, tüstüsü həmişə qalx-  
acaq,  
Nəsildən-nəslədək viran qalacaq,  
Əsrlər boyu oradan heç kəs keçməyəcək.  
11 Orada ancaq bayquşlarla kirpilər yurd salacaq,  
Böyük bayquşlarla qarğalar orada yaşayacaq.

---

\* 34:4 Vəhy 6:13 \* 34:5 Yeş. 63:1-6; Yer. 49:7-22; Yez. 25:12-14;  
35:1-15; Amos 1:11-12; Avd. 1-14; Mal. 1:2-5 \* 34:10 Vəhy 14:11;  
19:3

Rəbb oranı qarmaqarışıqlıq ipi, viranəlik şaqulu ilə ölçəcəkdir.

<sup>12</sup> Orada heç bir adlı-sanlı adam qalmayacaq ki, Onu padşah elan etsinlər.

Bütün başçıların sonu gələcək.

<sup>13</sup> Saraylarında tikanlar,

Qalalarında gicitkən və böyürtkən bitəcək.

Ora çaqqalların yurdu, dəvəquşuların yuvası olacaq.

<sup>14</sup> Vəhşi heyvanlarla gərəşənlər orada görüşəcək,

Təkələr bir-birini səsləyəcək,

Gecə heyvanları da orada məskunlaşıb rahat yer tapacaq.

<sup>15</sup> Orada bayquş yuva quracaq, yumurtlayacaq,

Öz kölgəsi altında balalar çıxaracaq.

Çalağanlar da orada cüt-cüt yığışacaq.

<sup>16</sup> Rəbbin kitabını araşdırın, oxuyun,

Bunlardan heç biri əskik olmayacaq,

Hər bir dişi heyvan öz cütünü tapacaq,

Çünki bu əmr Onun ağzından çıxdı,

Ruhu da onları toplayacaq.

<sup>17</sup> Rəbb Özü onlar üçün püşk atdı,

Əli ilə ölkəni ölçüb, onlara payladı.

Onlar bu ölkəyə əbədi malik olacaq,

Nəsildən-nəslə burada yaşayacaq.

## 35

### *Müqəddəs yol*

<sup>1</sup> Səhra və quru torpaq sevinəcək,

Çöl şadlanacaq, nərgiz kimi çiçəklənəcək.

<sup>2</sup> Hər yan gül açacaq,

Şadlanacaq, sevincdən nəğmə oxuyacaq.

Livanın gözəlliyi, şan-şöhrəti,  
Karmelin və Şaronun cah-calalı ona veriləcək.  
Hamı Rəbbin izzətini, Allahımızın əzəmətini  
görəcək.

<sup>3</sup>\* Zəif əllərə güvvət verin,

Əsən dizləri möhkəmləndirin.

<sup>4</sup>Ürəklərinə qorxanlara deyin:

«Möhkəm olun, qorxmayın!

Budur, Allahınız

İntiqam almaq, düşmənlərinizdən qisas almaq  
üçün gəlir.

O gəlib sizə qurtuluş verəcək!»

<sup>5</sup>\* O vaxt korların gözləri, karların qulaqları  
açılacaq,

<sup>6</sup>Axaqlar ceyran kimi hoppanacaq,

Lalların dili sevinclə nəğmə deyəcək,

Çünki səhrada bulaqlar fışqıracaq,

Quru torpaqda çaylar axacaq.

<sup>7</sup>Qızmar qum hovuzla, susuz torpaq su bulaqlarına  
çevriləcək.

Çaqqalların yaşadığı yerlərdə qamış və qarğı  
bitəcək.

<sup>8</sup>Orada bir yol olacaq,

O yol «Müqəddəs yol» adlanacaq.

Murdar adam oradan keçməyəcək,

O yol qurtuluş tapanların yoludur.

Ora ilə gedənlərdən heç biri,

Hətta ağılsızlar da keçsələr,

Əsla yolunu azmayacaq.

\* **35:3** İbr. 12:12-13 \* **35:5** Mat. 11:5; Luka 7:22

<sup>9</sup> Orada şirlər olmayacaq,  
Yırtıcı heyvanlar o yola çıxmayacaq,  
Onlara orada rast gəlməyəcəklər.  
Ancaq qurtuluş tapanlar o yol ilə gəzəcəklər.

<sup>10</sup> \* Rəbbin satın alınmış adamları qayıdacaq,  
Sevinclə nəğmə deyərək Siona gələcək.  
Üzlərində əbədi sevinc olacaq,  
Onlar fərəh və şadlıq tapacaq,  
Kədər və qəm-qüssə yox olacaq!

## 36

### *Aşşurluların hədələməsi* (2Pad. 18:13-27; 2Saln. 32:1-19)

<sup>1</sup> Xizqiyanın padşahlığının on dördüncü ilində Aşşur padşahı Sanxeriv Yəhudanın bütün qalalı şəhərlərinə hücum edib onları aldı. <sup>2</sup> Aşşur padşahı baş vəzirini böyük qoşunla Lakişdən Yerusəlimə, padşah Xizqiyanın yanına göndərdi. Baş vəzir Mahudbasan tarlası yoluna, yuxarı hovuzun su kəmərinin yanına qalxıb orada dayandı. <sup>3</sup> Saray rəisi Xilqiya oğlu Elyaqim, mirzə Şevna və salnaməçi Asəf oğlu Yoah onun qabağına çıxdılar.

<sup>4</sup> Baş vəzir onlara dedi: «İndi Xizqiyaya söyləyin ki, böyük padşah – Aşşur padşahı belə deyir: “Nəyə güvənirsən? <sup>5</sup> Mən deyirəm ki, sən boş şeyə güvənirsən. Müharibə üçün tədbir və güc lazımdır. İndi sən kimə güvənirsən ki, mənə qarşı çıxırsan? <sup>6</sup> \* Yəqin sən əzilmiş qamış çubuğuna – Misirə güvənirsən. Bil ki, kim ona söykənsə, əlinə batıb deşər. Misir padşahı firon ona güvənənlərin

\* **35:10** Yeş. 51:11      \* **36:6** Yez. 29:6,7



hamısı üçün belədir. <sup>7</sup> Bəlkə mənə «biz Allahımız Rəbbə güvənirik» söyləyəsən. Məgər bu o Allah deyildi ki, Xizqiya Onun səcdəgahlarını və qurbangahlarını aradan qaldırdı? O, Yəhudalılara və Yerusəlimlilərə də «yalnız qurbangahın önündə səcdə edin» demədimi? <sup>8</sup> İndi ağam Aşşur padşahı ilə mərcə gəl: əgər sən iki min süvari tapa bilsən, mən sənə o qədər at verərəm. <sup>9</sup> Görək, sən ağamın kiçik qulu olan bir başçını necə məğlub edəcəksən. Sən hələ döyüş arabaları və süvarilər almaq üçün Misirə güvənirsən! <sup>10</sup> Məgər indi mən bu torpağı viran etməyə Rəbbin istəyi ilə gəlmədimmi? Rəbb mənə «bu ölkəyə hücum edib onu viran et» dedi».

<sup>11</sup> Elyaqim, Şevna və Yoah baş vəzirə dedi: «Xahiş edirik, bu qullarınla Arami dilində danış, biz bu dili başa düşürük. Ancaq divar üzərindəki xalqın eşitdiyi yerdə bizimlə Yəhudi dilində danışma». <sup>12</sup> Baş vəzir dedi: «Məgər ağam məni göndərüb ki, bu sözləri təkcə sənin ağana və sənə, yoxsa divar üzərində oturan bu adamlara söyləyim? Axı onlar da sizinlə birgə nəcislərini yeyib, sidiklərini içəcəklər».

<sup>13</sup> Onda baş vəzir durub Yəhudi dilində uca səslə bağıraraq dedi: «Böyük padşahın – Aşşur padşahının sözünü eşidin! <sup>14</sup> Padşah belə deyir: “Xizqiya sizi aldatmasın, sizi qurtara bilməyəcək. <sup>15</sup> Qoy Xizqiya sizə «Rəbb bizi hökmən qurtaracaq və bu şəhər Aşşur padşahına təslim edilməyəcək» deyib Rəbbə arxayın etməsin”. <sup>16</sup> Ona qulaq asmayın! Çünki Aşşur padşahı belə deyir: “Mənimlə sülh bağlayın və yanıma gəlin. Mən gələne qədər hər kəs öz üzüm meynəsinin və əncir ağacının bəhrəsindən

yeyib öz quyusunun suyundan içəcək. <sup>17</sup> Sonra mən gəlib sizi ölkənizə bənzər bir ölkəyə – buğda, şərab, çörək, üzüm bağları olan bir torpağa aparacağam. <sup>18</sup> «Rəbb bizi qurtaracaq» deyib qoy Xizqiya sizi azdırmasın. Millətlərin allahlarından biri öz ölkəsini Aşşur padşahının əlindən qurtardı mı? <sup>19</sup> Hanı Xamatın və Arpadın allahları? Hanı Sefarvayimin allahları? Samariyanı mənim əlimdən qurtardılar mı? <sup>20</sup> Bütün bu allahlardan hansı öz ölkəsini mənim əlimdən qurtardı? Bəs Rəbb necə Yerusəlimi mənim əlimdən qurtara bilər?»

<sup>21</sup> Camaat susdu və onun cavabında heç nə demədi. Çünki padşah «ona cavab verməyin» deyər əmr etmişdi. <sup>22</sup> Saray rəisi Xilqiya oğlu Elyaqim, mirzə Şevna və salnaməçi Asəf oğlu Yoah cırılmış paltarlarda Xizqiyanın yanına gəlib baş vəzirin sözlərini ona çatdırdılar.

## 37

### *Padşah Xizqiya Yeşayadan məsləhət alır (2Pad. 19:1-7)*

<sup>1</sup> Padşah Xizqiya bunu eşidəndə paltarını cırdı və çula bürünüb Rəbbin məbədinə girdi. <sup>2</sup> O, saray rəisi Elyaqimi, mirzə Şevnanı və kahinlərin ağsaqqallarını çula bürünmüş halda peyğəmbər Amots oğlu Yeşayanın yanına göndərdi. <sup>3</sup> Onlar Yeşaya dedilər: «Xizqiya belə deyir: “Bu gün bəla, təhqir və rüsvayçılıq günüdür, çünki uşaqların doğulma vaxtı çatıb, ancaq doğmağa güc yoxdur. <sup>4</sup> Bəlkə ağası Aşşur padşahının var olan Allahı təhqir etməyə göndərdiyi baş vəzirin sözlərini Allahın Rəbb eşidib buna görə məzəmmət edər. Ona görə də qalanlar üçün dua et”».

<sup>5</sup> Padşah Xizqiyanın adamları Yeşayanın yanına gələndə <sup>6</sup> Yeşaya onlara dedi: «Ağanıza söyləyin ki, Rəbb belə deyir: “Aşşur padşahının nökrələrinin Mənə qarşı küfr edərək söylədiyi və sənin eşitdiyən sözlərdən qorxma. <sup>7</sup> Mən onun daxilinə elə bir ruh göndərəcəyəm ki, bir xəbər eşidib öz ölkəsinə qayıdacaq və orada onu qılıncla öldürtdürəcəyəm”».

*Aşşur padşahının məktubu*  
(2Pad. 19:8-19)

<sup>8</sup> Baş vəzir geri qayıdıb Aşşur padşahının Livna üzərinə hücum etdiyini gördü. Çünki Lakişdən geri çəkildiyini eşitmişdi. <sup>9</sup> Aşşur padşahına «Kuş padşahı Tirhaqa sənün üstünə vuruşmağa gəlir» xəbəri çatdı. O bunu eşidəndə Xizqiyanın yanına qasidlər göndərüb dedi: <sup>10</sup> «Yəhuda padşahı Xizqiyaya belə söyləyin: “Qoy güvəndiyin Allahın ‹Yerusəlim Aşşur padşahına təslim edilməyəcək› deyə səni aldatmasın. <sup>11</sup> Axı sən eşitdin ki, Aşşur padşahları bütün ölkələrə nə ediblər, oraları necə viran ediblər. Sən qurtula biləcəksənmi? <sup>12</sup> Atalarımın məhv etdikləri millətlərin – Qozanın, Xaranın, Resefin və Telassarda olan Edenlilərin allahları onları qurtardılarmı? <sup>13</sup> Hanı Xamat padşahı, Arpad padşahı, Sefarvayim şəhərinin, Henanın və Avvanın padşahı?”»

<sup>14</sup> Xizqiya məktubu qasidlərdən alıb oxudu. O, Rəbbin məbədinə qalxıb məktubu Rəbbin önündə yerə sərdi. <sup>15</sup> Xizqiya Rəbbə dua edib dedi: <sup>16</sup> \* «Ey keruqlar üstündə əyləşən Ordular Rəbbi olan İsrailin Allahı! Bütün dünya padşahlıqlarının Allahı yalnız Sənsən. Göyü və yeri Sən yaratmışan.

---

\* 37:16 ÇIX. 25:22

17 Ya Rəbb, qulağın eşitsin, gözün görsün. Sanxeriv var olan Allaha qarşı küfr edərək göndərdiyi bütün sözlərə qulaq as. 18 Ya Rəbb, doğrudur, Aşşur padşahları bütün ölkələri və onların torpaqlarını talan etdi, 19 allahlarını oda atıb məhv etdi. Çünki onlar Allah deyildi, insanlar onları ağac və daşdan düzəltdi. 20 Ey Allahımız Rəbb, indi isə yalvarıram, bizi onun əlindən qurtar və bütün dünya padşahlıqları bilsin ki, Rəbb yalnız Sənsən!»

*Yeşaya Aşşurluların məğlubiyyəti barədə peyğəmbərlik edir*  
(2Pad. 19:20-37)

21 Amots oğlu Yeşaya Xizqiyaya xəbər göndərüb dedi: «İsrail Allahı Rəbb belə deyir: “Aşşur padşahı Sanxeriv barədə Mənə dua etdin”. 22 Onun haqqında Rəbbin söylədiyi söz budur:

“Bakirə Sion qızı  
Sənə xor baxıb lağ edir,  
Yerusəlim qızı  
Sənin arxanca başını bulayır.

23 Kimi söyüb küfr etdin?  
Kimə qarşı səsinə qaldırdın?  
Kimə lovgalıqla baxdın?  
İsrailin Müqəddəsinə!

24 Nökərlərinin vasitəsilə Rəbbi təhqir edib dedin:  
«Çoxlu döyüş arabalarımla  
Dağların zirvəsinə,  
Livanın ən uca yerlərinə çıxdım.  
Uca sidr ağaclarını,  
Gözəl şam ağaclarını kəsdim,  
Uzaq təpələrinə,  
Yaşıl meşələrinə çıxdım.

25 Quyu qazdım və sularını içdim,  
Misirin bütün çaylarını ayağımla qurutdum.

26 Məgər eşitməmişən ki,  
Mən çoxdan bu işi hazırladım,  
Qədimdən bəri müəyyən etdiyimi  
İndi yerinə yetirirəm ki,  
Sən qalalı şəhərləri dağıdıb  
Viranəliyə çevirəsən.

27 Bu şəhərlərin sakinləri zəiflədi,  
Çaşqınlığa və xəcalətə düşdü.  
Yetişməmişdən əvvəl yandırılan  
Çöl otu, göyərti və damda bitən ot kimi oldu.

28 Sənin oturuşunu,  
Girişini-çığışını,  
Mənə qarşı hiddətini bilirəm.

29 Mənə qarşı hiddətləndiyinə görə,  
Lovğalığın qulağıma çatdığına görə  
Halqamı burnuna və yüyənimi ağzına taxacağam,  
Səni gəldiyin yolla geri qaytaracağam.

30 Ancaq sənin üçün əlamət budur, ey Xizqiya!  
Bu il və gələn il özü yetişən barını,  
Üçüncü il isə taxıl zəmilərini,  
Üzüm bağları salıb onların bəhrəsini yeyin.

31 Yəhuda nəslindən qurtulub sağ qalanlar  
Yenə aşağıya doğru kök atacaq,  
Yuxarıya doğru bəhrə verəcək.

32 Çünki qalanlar Yerusəlimdən,  
Xilas olanlar Sion dağından çıxacaq.  
Ordular Rəbbinin qeyrəti bunu edəcək”.

33 Buna görə Aşşur padşahı barədə Rəbb belə deyir:

“O bu şəhərə girməyəcək,  
Oraya ox atmayacaq,  
Qarşısına qalxanla çıxmayacaq,  
Qala önündə torpaq qalağı qurmayacaq.

<sup>34</sup> Ancaq gəldiyi yolla geri qayıdacaq,  
Bu şəhərə girməyəcək”  
Rəbb bəyan edir.

<sup>35</sup> “Mən bu şəhəri Özüm üçün,  
Qulum Davudun xatirinə qoruyub xilas  
edəcəyəm”».

<sup>36</sup> O gecə Rəbbin mələyi çıxıb Aşşur ordugahında yüz səksən beş min nəfəri qırdı. Şəhər erkən qalxıb gördülər ki, onların hamısı öldürülüb.  
<sup>37</sup> Aşşur padşahı Sanxeriv geri çəkilib getdi və Ninevada qaldı. <sup>38</sup> O öz allahı Nisrokun məbədində səcdə edərkən oğulları Adrammelek ilə Şareser onu qılıncla öldürdü və Urartu ölkəsinə qaçdı. Sanxerivin yerinə oğlu Esar-Xaddon padşah oldu.

## 38

### *Xizqiyanın xəstələnməsi*

(2Pad. 20:1-11; 2Saln. 32:24-26)

<sup>1</sup> O günlərdə Xizqiya ölümçül xəstələndi. Peyğəmbər Amots oğlu Yeşaya onun yanına gəlib dedi: «Rəbb belə deyir: “Evin üçün vəsiyyəət et, çünki xəstəlikdən sağalmayıb öləcəksən”».

<sup>2</sup> Xizqiya üzünü divara çevirdi və Rəbbə dua edib dedi: <sup>3</sup> «Yalvarıram, ya Rəbb, yadına sal ki, necə Sənin önündə salehliklə və sidq ürəklə davranmışam, necə Sənin gözündə yaxşı olan işlər etmişəm». Xizqiya acı-acı ağladı.

<sup>4</sup> Sonra Rəbbin sözü Yeşaya nazil oldu: <sup>5</sup> «Qayıt, Xizqiyaya söylə ki, baban Davudun Allahı Rəbb belə deyir: “Sənin duanı eşitdim, göz yaşlarını gördüm. Bax sənin ömrünü on beş il artırırım. <sup>6</sup> Səni və bu şəhəri Aşşur padşahının əlindən qurtaracağam. Bu şəhəri qoruyacağam. <sup>7</sup> Söylədiyi sözə əməl edəcəyinə Rəbbin verdiyi əlamət budur: <sup>8</sup> batan günəşin Axazın tikdiyi günəş saatının üstünə düşən kölgəsi on dərəcə geri çəkiləcək”». Beləliklə, günəş enmə dərəcəsindən on dərəcə geri çəkildi.

<sup>9</sup> Yəhuda padşahı Xizqiya xəstələnib şəfa tapdığından sonra bunu yazdı:

<sup>10</sup> «Mən öz-özümə dedim:

Ömrüm yarıya çatan zaman

Ölülər diyarının qapısından keçməliyəm,

Həyatımın qalan illərindən məhrum olmuşam.

<sup>11</sup> Dedim, Rəbbi dirilər arasında,

Bəli, Rəbbi bir daha görməyəcəyəm.

Bu dünyada yaşayanlar kimi

Artıq insan üzü görməyəcəyəm.

<sup>12</sup> Evim çoban çadırı kimi dağıldı,

Əlimdən alındı.

Həyatım dəzgahda toxunan saplar kimi dövr edirdi,

Ya Rəbb, bu dəzgahdan məni kəsdin.

Bir günün içində əcəlimi çatdırdın.

<sup>13</sup> Səhərə qədər ağırlardan çığırdım,

Rəbb aslan tək bütün sümüklərimi qırır.

Bir günün içində əcəlimi çatdırdın.

<sup>14</sup> Qaranquş kimi, durna kimi çığırdım,

Mən göyərçin tək inləyirəm.

Göyə baxmaqdan gözlərim yoruldu.

Ya Xudavənd, imdadıma çat, zülmə düşmüşəm!

15 Nə deyim? Mənimlə danışan, bunu edən Rəbdir.  
Çəkdiyim əzablardan sonra qalan illərimi  
Sakit yaşayacağam.

16 Ya Xudavənd, adamları yaşadan Sənsən,  
Məni də Sən yaşadırsan.  
Məni yenə canlandıracaqsan,  
Yaşat məni!

17 Çəkdiyim əzab-əziyyətim mənim xeyrimə oldu.  
Sən sevginlə canımı qəbirdən qurtardın,  
Bütün günahlarımı aradan götürdün.

18 Axı ölümlər diyarı Sənə şükür etməz,  
Ölüm həmdlər söyləməz,  
Qəbirə düşənlər Sənin sədaqətinə ümid etməz.

19 Bu gün Sənə etdiyim kimi  
Dirilər, yalnız dirilər Sənə şükür edər.  
Atalar Sənin sədaqətini övladlarına tanıtdırır.

20 Rəbb mənə qurtuluş verdi,  
Ömrümüz boyu Rəbbin məbədində  
Səni simli alətlərlə, ilahilərlə mədh edərək».

21 Əvvəl Yeşaya demişdi: «Əncir kündəsi götürün,  
çibanın üstünə qoyun ki, padşah sağalsın».

22 Xizqiya dedi: «Rəbbin məbədinə qalxmağım  
üçün əlamət nədir?»

## 39

### *Xizqiyanın ağılsızlığı*

(2Pad. 20:12-19)

<sup>1</sup> O zaman Babil padşahı Baladan oğlu Merodak-Baladan Xizqiyaya məktublar və hədiyyələr göndərdi, çünki Xizqiyanın xəstələndiyini və sağaldığını eşitmişdi. <sup>2</sup> Bunlar Xizqiyanı sevindirdi.



O, xəzinəsində olan şeyləri – qızıl-gümüşü, ətriyyatı, qiymətli yağları, silah anbarındakı bütün əşyaları elçilərə göstərdi. Xizqiyanın sarayında və bütün torpağında onlara göstərmədiyi bir şey qalmadı.

<sup>3</sup> Onda Yeşaya peyğəmbər padşah Xizqiyanın yanına gəlib, ona dedi: «Bu adamlar nə dedi? Onlar sənin yanına haradan gəldi?» Xizqiya dedi: «Uzaq bir ölkədən – Babildən gəldilər». <sup>4</sup> Yeşaya dedi: «Sənin sarayında nə gördülər?» Xizqiya dedi: «Sarayımda olan bütün şeyləri gördülər. Xəzinəmdə onlara göstərmədiyim bir şey qalmadı».

<sup>5</sup> Onda Yeşaya Xizqiyaya dedi: «Ordular Rəbbinin sözünü dinlə: <sup>6</sup> “Bir gün gələcək ki, sənin sarayında olan hər şey və atalarının bu günə qədər yığıqları şeylər Babilə aparılacaq, heç nə qalmayacaq” deyir Rəbb. <sup>7</sup> \* “Sənin nəslindən olan və səndən törəyən bəzi oğullarını götürüb aparacaqlar və onlar Babil padşahının sarayında hərəmağası olacaqlar”». <sup>8</sup> Xizqiya Yeşaya dedi: «Söylədiyin Rəbbin sözü yaxşı sözdür». Sonra dedi: «Heç olmasa mənim dövrümdə sülh və əmin-amanlıq olacaq».

## 40

### *Təsəlliverici sözlər*

<sup>1</sup> Allahınız deyir:

«Təsəlli verin xalqıma, təsəlli verin!

<sup>2</sup> Yerusəlim sakinlərinə təskinlik verən sözlər söyləyin!

Əsirlik dövrünün qurtarmasını,  
Təqsirlərinin əvəzinin verilməsini,  
Bütün günahlarına görə Rəbbin əlindən

\* **39:7** 2Pad. 24:10-16; 2Saln. 36:10; Dan. 1:1-7

İkiqat cəza aldıklarını onlara bəyan edin».

3 \* \* Nida edənin səsi gəlir:

«Səhrada Rəbbin yolunu hazırlayın,  
Çöldə Allahımızın keçəcəyi yerləri hamar edin.

4 Hər dərə yüksəldiləcək,  
Hər dağ və təpə aşağı endiriləcək,  
Yoldakı ayrılıqlar düzələcək,  
Kələ-kötür yerlər hamar ediləcək.

5 Rəbbin əzəməti aşkar olunacaq,  
Bütün bəşər bunu birlikdə görəcək».  
Bu sözlər Rəbbin ağzından çıxıb.

6 \* Səs deyir: «Bəyan et!»

«Nəyi bəyan edim?» deyə soruşdum.

«Bütün bəşər ota bənzər,  
Onun bütün gözəlliyi çöl çiçəyi kimidir.

7 Rəbb nəfəsini üzərinə üfürəndə  
Ot quruyar, çiçək solar,  
Həqiqətən, bu xalq ota oxşar.

8 Ot quruyar, çiçək solar,  
Amma Allahımızın sözü əbədi qalar».

### *İsrail Allahı qüdrətlidir*

9 Ey Siona müjdə gətirən, yüksək dağa çıx!  
Ey Yerusəlimə xoş xəbər gətirən,  
Ucalt səsinə, car çək,  
Qaldır səsinə, qorxma.

Yəhuda şəhərlərinə de:

«Budur Allahınız!»

10 \* Budur, Xudavənd Rəbb Öz qüvvəsi ilə gəlir,

\* 40:3 Mat. 3:3; Mark 1:3; Yəh. 1:23 \* 40:3 Luka 3:4-6 \* 40:6

Yaq. 1:9-11; 1Pet. 1:24-25 \* 40:10 Yeş. 62:11; Vəhy 22:12

O, qüdrətlə hökm edəcək,  
Mükafatı Onunladır,  
Ənamı önündədir.

11\* O Öz sürüsünü çoban kimi otaracaq,  
Quzuları qucağına alacaq, sinəsində gəzdirəcək,  
Sağmal heyvanların qaygısını çəkib otaracaq.

12 Kim dənizləri ovcu ilə,  
Göyləri qarışı ilə ölçüb?  
Yerin torpağını ölçü ilə,  
Dağları qapanla,  
Təpələri tərəzi ilə kim çəkib?

13\* Rəbbin Ruhuna kim yol göstərdi?

Ona kim məsləhətçi olub öyrətdi?

14 Ağıl öyrənmək üçün O kimdən məsləhət alıb?  
Ədalət yolunu kimdir ona göstərən?

Kimdir Rəbbə bilik verən?

Kimdir Ona dərrakə yolunu anladan?

15 Rəbb üçün millətlər vedrədə bir damla su  
kimidir,

Tərəzidə toz zərrəsi kimi sayılar,  
Budur, adaları da toz kimi göyə sovurar.

16 Qurbanları yandırmaq üçün

Livan meşəsi kifayət deyil,

Yandırma qurbanlar üçün oradakı heyvanlar bəs  
deyil.

17 Rəbbin önündə bütün millətlər heçdir,

Bu Onun önündə heçdən də az, boş sayılar.

18\* Bəs onda Allahı kimə bənzədersiniz?

\* 40:11 Yəh. 10:11

\* 40:13 Rom. 11:34; 1Kor. 2:16

\* 40:18

Həv. 17:29

Onu nəyə oxşadarsınız?

19 Bütəmi? Onu usta tökür,  
Zərgər qızılla örtür,  
Gümüş zəncirlərlə bəzəyir.

20 Belə təqdimi gətirə bilməyən yoxsul adam  
Çürüməyən bir ağac seçər,  
Məharətli usta tapar ki,  
Yerindən tərپənməyən büt düzəltsin.

21 Məgər siz bilmirsiniz?

Məgər eşitməmişiniz?  
Başlanğıcdan bəri bunu sizə bildirmədilərmi?  
Dünyanın təməli qoyulduqdan bəri bunu dərk  
etmədinizmi?

22 Rəbb göy qübbəsinin üstündə oturur,  
Yer üzündə yaşayanlar çəyirtkə kimidir.  
Göyləri tül pərdə kimi açır,  
Onları yaşamaq üçün çadır kimi qurur.

23 Rəbb padşahları heç edər,  
Dünya hökmdarlarını heçə endirər.

24 Onlar yenicə basdırılan, yenicə əkilən,  
Gövdələri yenicə kök salan ağaclara bənzəyər.  
Üzərlərindən Rəbbin küləyi əsəndə quruyarlar,  
Qasırğa onları saman çöpü kimi sovurar.

25 «Bəs Məni onda kimə bənzədərsiniz ki,  
Mən ona oxşayım?»  
Deyir Müqəddəs Olan.

26 \* Başınızı göylərə qaldırıb baxın:  
Bunları kim yaratdı?  
Rəbb göy cisimlərini sıraya düzüb çıxarar,  
Onların hamısını adları ilə çağırar.

---

\* 40:26 Zəb. 147:4

Bol qüvvəsinə, böyük qüdrətinə görə  
Onlardan heç biri əskik olmaz.

27 Ey Yaqub nəsl, ey İsrail!  
Nə üçün «Rəbb başıma gələnləri bilmir,  
Allahım mənim haqqıma diqqətsizlik edir?»  
Deyib gileylənirsən?

28 Məgər sən bilmirsən?  
Məgər eşitməmişən?  
Rəbb əbədi Allahdır,  
Odur bütün dünyanı yaradan.  
Nə yorulur, nə taqətdən düşür,  
Onun ağı dərkedilməzdir.

29 O, yorğunlara güc verər,  
Taqətsizlərin qüvvətini artırar.

30 Hətta cavanlar yorular, taqətdən düşər,  
İgidlər əldən düşüb titrəyər.

31 Rəbbə ümid bağlayanlarsa  
Yeni qüvvət alar,  
Qanad açıb qartal kimi yüksəklərə uçar,  
Qaçanda taqətdən düşməzlər,  
Yol gedib yorulmazlar.

## 41

### *Allahın İsrailə verdiyi təminat*

<sup>1</sup> Rəbb deyir:

«Susun qarşımda, ey uzaq diyarlar!  
Qoy ümmətlər yeni güc alsın,  
Qoy yaxınlaşıb danışsınlar,  
Məhkəmə üçün birgə toplaşaq.

<sup>2</sup> Ədalətli adamı şərqdən kim ayağa qaldırdı?  
Kim ona xidmət etməyi əmr etdi?

Millətləri onun ixtiyarına kim verdi?  
 Padşahları kim məğlub etdi?  
 O öz qılıncı ilə  
 Onları torpağın tozuna çevirir,  
 Yayı ilə göyə sovrulan samana döndərir.  
<sup>3</sup> O onları təqib edir,  
 Ayaqlarını basmadığı yoldan sağ-salamat keçir.  
<sup>4</sup> Bunları kim etdi, tamamladı?  
 Əzəldən bəri nəsilləri çağıran kimdir?  
 Mən Rəbbəm, birinciyəm və sonuncularla da Mən  
 Oyam».

<sup>5</sup> Uzaq diyarlar bunu görüb qorxdı,  
 Dünyanın ucqar yerləri lərzəyə gəldi.  
 Onlar yaxınlaşıb gəldilər,  
<sup>6</sup> Hər kəs qonşusuna kömək edir,  
 Qardaşına «Cəsur ol!» deyir.  
<sup>7</sup> Usta zərgəri ürəkləndirir,  
 Hamarlayan zindana çəkilə vuranı ruhlandırır,  
 «Lehim yaxşı oldu» deyir.  
 Büt yerindən laxlamasın deyə bütün mıxları  
 bərkidirlər.

<sup>8</sup>\* Lakin sən ey qulum İsrail,  
 Seçdiyim Yaqub nəsli,  
 Dostum İbrahimin övladları!  
<sup>9</sup> Səni dünyanın ucqar yerlərindən topladım,  
 Ən uzaq yerlərdən səslədim:  
 «Sən qulumsan, səni seçdim, rədd etmədim»  
 dedim.  
<sup>10</sup> Qorxma, çünki Mən səniniləyəm,  
 Dəhşətə gəlmə, çünki Allahın Mənəm.

\* 41:8 2Saln. 20:7; Yaq. 2:23

Səni qüvvətləndirəcəyəm,  
Sənə kömək edəcəyəm.  
Sadiq sağ əlimlə sənə dayaq olacağam.

11 Sənə qarşı hirslənənlər hamısı xəcalət çəkib bi-  
abır olacaq,

Sənə qarşı çıxanlar heçə çıxıb tələf olacaq.

12 Səninlə düşmənçilik edənləri axtaracaqsan,

Amma tapa bilməyəcəksən,

Səninlə vuruşanlar heç olacaq,

13 Çünki sən sağ əlindən tutub

«Qorxma, sənə kömək edəcəyəm» deyən Allahın  
Rəbb Mənəm.

14 «Ey torpaq qurdu olan Yaqub nəslə,

Ey İsrail əhli, qorxma!

Sənə kömək edəcəyəm» Rəbb bəyan edir.

Səni Satınalan İsrailin Müqəddəsidir.

15 Budur, səni təzə, dişləri iti vəl edəcəyəm.

Sən dağları döyüb əzəcəksən,

Təpələri saman çöpü kimi sovuracaqsan.

16 Sən onları sovurduqda külək aparacaq,

Qasırğa onları dağıdacaq,

Sənsə Rəbdə sevinəcəksən,

İsrailin Müqəddəsi ilə öyünəcəksən.

17 Məzlumlar və fəqirlər

Su axtarıb tapmayanda

Dilləri susuzluqdan quruyur.

Mən Rəbb onlara cavab verəcəyəm.

Mən İsrailin Allahı onları tərk etməyəcəyəm.

18 Çılpaq təpələrdən çaylar,

Vadilərdə su mənbələri açacağam.

Səhranı gölməçəyə, quraq torpağı bulaqlara çevirəcəyəm.

19 Səhrada sidr, əbrişim, mərsin və zeytun əkəcəyəm.

Quru torpaqda şam, çinar və sərvi ağacını bir sırada salacağam.

20 Beləcə insanlar görüb bilsin,

Birgə fikirləşib başa düşsün:

Bunu edən Rəbbin əlidir,

Bunu yaradan İsrailin Müqəddəsidir.

*Rəbb bütlərə səcdə etməyin əleyhinədir*

21 Rəbb deyir: «İşinizi təqdim edin,

Sübutlarınızı göstərin»,

Bunu Yaqubun Padşahı söyləyir.

22 Bütlerinizi gətirin və qoy onlar sonra nə olacağını bizə bildirsin,

Olub-keçənləri bizə nəql etsin,

Biz dərindən düşünüb sonunu öyrənək.

Yaxud onlar gələcəyi bizə agah etsin.

23 Ey bütlər, bundan sonra baş verən hadisələrdən bizə danışın,

Qoy sizin allah olduğunuzu bilək!

Yaxşılıq ya pislilik edin ki, hamımız qorxub vahiməyə düşək.

24 Amma siz heç nəsiniz, əməlləriniz də heçdir.

Sizə səcdə etməyi seçən iyrəncdir!

25 Şimaldan bir nəfəri hərəkətə gətirdim, o gəlir.

O, gündoğandan adımı çağıracaq.

Dulusçu gili tapdalayan kimi

O, hökmdarları palçıq kimi tapdalayacaq.

26 Kim bunu başlanğıcdan bəyan etdi ki, biz bilək,



Əvvəlcədən kim bildirdi ki,  
 Biz «O haqlıdır» deyə bilək?  
 Amma bunu bəyan edən yox idi,  
 Bildirən yox idi,  
 Sözlərinizi eşidən də yox idi.

<sup>27</sup> İlk olaraq Siona «budur, budur onlar» deyirəm.  
 Yerusəlimə müjdəçini göndərəcəyəm.

<sup>28</sup> Baxdım, aralarında öyüd-nəsihət verə bilən heç  
 kim yox idi ki,

Onlardan soruşum, bir cavab alım.

<sup>29</sup> Budur, hamısı puçdur,  
 Etdikləri işlər də heç bir şeydir,  
 İnsanların tökmə bütləri yalnız küləkdir, fanidir.

## 42

### *Rəbbin qulu*

<sup>1</sup> \* \* Budur, Mənim saxladığım, seçdiyim qulum!

Könlüm ondan razıdır!

Mən Öz Ruhumu onun üzərinə qoymuşam.

O, millətlərə ədalət gətirəcək.

<sup>2</sup> Çığırmayacaq, səsinə qaldırmayacaq,  
 Küçələrdə heç kim onun səsinə eşitməyəcək.

<sup>3</sup> Əzilmiş qamışı qırmayacaq,  
 Tüstülənən piltəni söndürməyəcək.

O, ədaləti sədəqətlə yayacaq.

<sup>4</sup> O, yer üzündə ədaləti quranadək

Ümidini, cəsarətini itirməyəcək,

Uzaq diyarlar onun qanununa etibar edəcək.

<sup>5</sup> \* Göyləri yaradıb onları sərən,

---

\* **42:1** Mat. 3:17; 17:5; Mark 1:11; Luka 3:22; 9:35      \* **42:1** Mat.  
 12:17-21      \* **42:5** Həv. 17:24-25

Yeri və onun üzərindəkiləri düzəldən,  
Dünyadakı adamlara nəfəs verən,  
Yer üzündə gəzən insanlara ruh verən  
Rəbb Allah belə deyir:

6\* «Mən Rəbb salehliyimlə səni çağırdım,  
Səni əlindən tutacağam,  
Səni qoruyacağam,  
Səni xalqım üçün əhd edəcəyəm,  
Millətlərə nur edəcəyəm ki,  
7 Korların gözlərini açasan,  
Zindandan dustaqları,  
Zülmətdə, həbsxanada oturanları azad edəsən.  
8 Mən Rəbbəm, adım budur.  
Öz izzətimi heç kimə vermərəm,  
Həmdlərimi bütələrə bəxş etməərəm.  
9 Budur, əvvəlki işlər həyata keçdi,  
İndi Mən təzə işləri bəyan edirəm,  
Onlar yetişməmişdən əvvəl  
Sizi xəbərdar edirəm».

### *Şükür ilahisi*

10 Ey dəniz səyyahları, dənizdəki canlılar,  
Uzaq diyarlar və orada yaşayanlar,  
Rəbbə yeni ilahi oxuyun!  
Dünyanın ən ucqar yerlərindən  
Ona həmdlər gətirin!  
11 Qoy səhra və oradakı şəhərlər,  
Qedar xalqı yaşayan kəndlər səsini ucaltsın,  
Sela sakinləri tərənnüm nəğməsi söyləsin,  
Dağların zirvəsindən qışqırsın.  
12 Hamı Rəbbi izzətləndirsin,  
Uzaq diyarlar da Ona həmd etsin.

\* 42:6 Yeş. 49:6; Luka 2:32; Həv. 13:47; 26:23

13 Rəbb cəsür igid kimi çıxacaq,  
Cəngavər kimi qeyrətə gələcək,  
Çığırılıb döyüş nərəsi çəkəcək,  
Düşmənlərinə Öz qüdrətini göstərəcək.

*Rəbb Öz xalqına kömək etməyi vəd verir*

14 Rəbb deyir:

«Xeyli vaxtdır ki, dinmirəm,  
Susuram, səbir edirəm,  
İndi isə doğuş ağrısı çəkən qadın kimi  
Qışqıracağam, tənğnəfəs olub zarıyacağam.

15 Dağları, təpələri dağıdacağam,  
Bütün yaşıllıqlarını qurudacağam,  
Çayları adalara çevirəcəyəm, hovuzları quruda-  
cağam.

16 Korları tanımadıqları yolla aparacağam,  
Onlara bilmədikləri yollarda rəhbər olacağam.  
Qaranlığı qarşılarında işığa,  
Kələ-kötür yolları düzənliyə çevirəcəyəm.  
Bu şeyləri onlar üçün edəcəyəm,  
Onları tərk etməyəcəyəm.

17 Oyma bütlərə güvənənlər,  
Tökmə bütlərə “Sizsiniz allahlarımız” deyənlər  
Geri qaytarılıb utandırılacaq.

*Kor və kar İsrail*

18 Ey karlar, eşidin!

Ey korlar, baxın, görün!

19 Qulum qədər kor olan varmı?

Göndərdiyim qasid qədər kar olan varmı?

Özünü Mənə həsr edən, Rəbbin qulu qədər kor olan  
varmı?

20 Siz çox şey gördünüz, amma nəzərə almadınız,

Qulaqlarınız açıq idi, amma eşitmədiniz!»

<sup>21</sup> Rəbb Öz salehliyi naminə

Qanununu ucaldıb izzətləndirməkdən xoşlandı.

<sup>22</sup> Lakin bu qərar olunmuş, soyulmuş xalqdır.

Hamısı qazamatlarda buxovlanıb zindanlarda saxlanılmışdır.

Onlar ovlanıb və qurtaranları yoxdur.

Onları qərar edirlər, «geri qaytarın» deyən yoxdur.

<sup>23</sup> Sizdən kim buna qulaq asacaq,

Gələcəkdə kim diqqətlə dinləyəcək?

<sup>24</sup> Yaqub nəslini, İsraili soyğunçular əlinə

Kim qərar edilmək üçün təslim etdi?

Məgər qarşısında günah işlətdiyimiz Rəbb deyilmi?

Onlar Onun yolları ilə getmək istəmədi,

Qanununa qulaq asmadı.

<sup>25</sup> Buna görə alovlu qəzəbini, döyüşün şiddətini üstlərinə yağdırdı.

Od onları dövrəyə aldı,

Amma onlar anlamadılar,

Onları yandırdı,

Amma ona ciddi fikir vermədilər.

## 43

### *İsrailin yeganə qurtarıcısı Rəbdir*

<sup>1</sup> İndi isə, ey Yaqub, ey İsrail, səni yaradan,

Sənə həyat verən Rəbb belə deyir:

«Qorxma, çünki Mən səni satın aldım,

Səni adınla çağırırdım, sən Mənimsən.

<sup>2</sup> Dərin sulardan keçsən belə,

Mən səninlə olacağam,

Çaylardan keçəndə batmayacaqsan,

Ođun içindən qaçsan belə, yanmayacaqsan,  
Alov səni məhv etməyəcək.

<sup>3</sup> Çünki Mən sənin Allahın Rəbbəm,

İsrailin Müqəddəsiyəm,

Sənin Xilaskarınam.

Misiri sənin üçün fidyə, \*

Kuş və Seva ölkələrini

Sənin azadlığının əvəzinə verdim.

<sup>4</sup> Sən nəzərimdə qiymətli, çox əziz olduğuna görə

Səni sevdiyim üçün,

Sənin əvəzinə adamları, həyatın üçün ümmətləri  
verəcəyəm.

<sup>5</sup> Qorxma, Mən səninləyəm,

Nəslindən olanları şərqdən gətirəcəyəm,

Səni qərbdən toplayacağam.

<sup>6</sup> Şimala “ver” deyəcəyəm,

Cənuba “saxlama” söyləyəcəyəm.

Oğullarımı uzaqlardan,

Qızlarımı dünyanın ucqar yerlərindən gətir.

<sup>7</sup> Mənim adıyla çağırılan hər insanı,

İzzətim üçün yaratdığım,

Bəli, həyat verdim,

Yaratdığım hər bir adamı gətir».

<sup>8</sup> Gözləri olan kor,

Qulaqları olan kar xalqı gətir.

<sup>9</sup> Bütün millətlər bir yerə yığılsın,

Ümmətlər toplansın.

Bunlardan kim bu sözü bəyan edər?

Olub-keçənləri bizə bildirər?

---

\* **43:3** Fidyə – girov tutulmuş yaxud əsir alınmış bir adamı azad etmək üçün verilən pul vəsaiti.

Qoy onların şahidləri irəli gəlib bəraət qazansın,  
Dinləyib desin: «Bu düzdür».

<sup>10</sup> Rəbb bəyan edir: «Sizsiniz Mənim şahidlərim,  
seçdiyim qullarım,

Belə ki Məni tanıyıb, Mənə arxalanasınız,

Həm də anlayasınız ki, Mən Oyam.

Məndən əvvəl Allah mövcud olmayıb,

Məndən sonra da olmayacaq.

<sup>11</sup> Mənəm Rəbb, yalnız Mənəm,

Məndən başqa qurtarıcı yoxdur.

<sup>12</sup> Mən dedim və Mən qurtardım,

Mən bəyan etdim,

Aranızda başqa allahlar yox idi.

Sizsiniz şahidlərim».

Rəbb bəyan edir, «Allah Mənəm.

<sup>13</sup> Əzəldən bəri Mən Oyam,

Mənim əlimdən qurtaran yoxdur.

Mən bir şey edəndə buna kim mane ola bilər?»

### *Babildən qurtuluş*

<sup>14</sup> Sizi Satınalan, İsrailin Müqəddəsi,

Rəbb belə deyir:

«Sizin xatirinizə Babilə ordu göndərəcəyəm.

Onların hamısını qaçqın edəcəyəm,

Xaldeylilər də öyündükləri gəmilərlə qaçacaq.

<sup>15</sup> Mən Rəbbəm, sizin Müqəddəsinizəm,

İsraili yaradanam, Padşahınızam».

<sup>16</sup> Dənizdə və azğın sulara yol, riz açan,

<sup>17</sup> Atlarla döyüş arabalarını,

İgid cəngavərləri ilə ordunu birgə yola çıxaran Rəbb  
belə deyir:

«Onlar yıxılıb, qalxa bilməyəcək,

Basdırılıb piltə kimi söndürüldü.

18 Əvvəlki şeyləri yada salmayın,  
Köhnə hadisələr barəsində düşünməyin.

19 Budur, Mən təzə bir şey edirəm,  
O artıq baş verir,  
Məgər siz bunu başa düşmürsünüz?  
Bəli, Mən çöllükdə yol salacağam,  
Quru torpaqda çaylar yaradacağam.

20\* Mənim seçdiyim xalqıma su içirtmək üçün  
Çöllükdə su verdiyimə görə,  
Quru torpaqda çaylar yaratdığımıza görə,  
Vəhşi heyvanlar, çaqqallar və dəvəquşuları Məni  
ucaldacaq.

21 Bu xalqı Mən Özüm üçün yaratdım ki,  
Mənə həmdlər söyləsin.

### *İsrailin günahı*

22 Lakin sən, ey Yaqub nəsli,  
Mənim adımı çağırmadın,  
Ey İsrail, Məndən bezdin.

23 Yandırma qurbanı üçün Mənə quzular  
gətirmədin,

Qurbanlarınla Mənə ehtiram etmədin.  
Sənə təqdimlərə görə əziyyət vermədim,  
Kündür təqdimləri ilə bezdirmədim.

24 Mənim üçün pulla ətirli qamış almadın,  
Qurbanların piyi ilə Məni doydurmadın.  
Əksinə, sən günahlarını Mənə yüklədin,  
Təqsirlərinlə Məni yordun.

---

\* **43:20** 1Pet. 2:9

25 Mənəm Öz xatirimə görə sənin üsyankarlığını  
silən,  
Bəli, Mən günahlarını yada salmaram.  
26 Yadıma sal, gəl mühakiməyə gedək,  
Bəraət qazanmaq üçün məhkəmədə işindən danış.  
27 İlk əcdadların günaha batdı,  
Rəhbərlərin Mənə qarşı üsyankar oldu.  
28 Buna görə də Mən  
İbadətgahın rəhbərlərini murdarlığa vadar etdim.  
Yaqub nəslini qırğına, İsraili isə rəzalətə məhkum  
etdim.

## 44

### *Rəbb yeganə Allahdır*

1 İndi isə, ey qulum Yaqub nəslə,  
Seçdiyim İsrail, qulaq as!  
2 Səni yaradan, ana bətnində quruluş verən,  
İmdadına çatan Rəbb belə deyir:  
“Qorxma, ey qulum Yaqub nəslə,  
Ey seçdiyim Yeşurun! \*  
3 Susamış torpağı sulayacağam,  
Quru torpağa sellər axıdacağam,  
Övladlarına Ruhumu ehsan edəcəyəm,  
Nəslinə xeyir-duamı verəcəyəm.  
4 Onlar otlar arasında,  
Axar sular kənarında,  
Söyüd ağacları kimi boy atacaq.  
5 Biri «Mən Rəbbinəm» deyəcək,  
O birisi Yaqubun adı ilə çağırılacaq.  
Digəri də əlinə «Rəbbin quluyam» deyə yazacaq,

\* 44:2 Yeşurun – İsrailin bir ləqəbi olub düz olan mənasını verir.



İsrail adını üzərinə götürəcək”».

6\* Rəbb, İsrailin Padşahı, Satınalanı,  
Ordular Rəbbi belə deyir:

«Mən birinciyəm, Mən sonuncuyam,  
Məndən başqa Allah yoxdur.

7 Mənə bənzəyən varmı? Xəbər versin.

Qədim xalqımı yaratdığımdan bəri olub-keçənləri,  
Bundan sonra olduqlarını danışib nəql etsin,  
Bəli, gələcək hadisələri bildirin!

8 Qorxmayın, dəhşətə gəlməyin,

Mən sizə əzəldən bəri bunu söyləyib  
danışmadımmı?

Siz Mənim şahidlərimsiniz!

Məndən başqa Allah varmı?

Başqa Qaya yoxdur.

O birilərini tanımıram».

*Bütlərə səcdə edənlər xəcalət çəkəcək*

9 Bütləri düzəldən adamlar puçdur,

Zövq aldıkları əşyalardan heç bir xeyir yoxdur.

Bütlərə qulluq edənlər heç bir şey görmür,

Heç bir şey bilmir,

Onlar axırda xəcalət içində olacaq.

10 Kim istəyər fayda verməyən allah düzəltsin,

Tökmə büt yaratsın?

11 Budur, bunları düzəldənlərin hamısı xəcalət  
içində olacaq.

Ustalar isə özləri də insandır,

Qoy onların hamısı toplaşib məhkəmədə dursun,

Dəhşətə düşüb birlikdə xəcalət çəksin.

\* 44:6 Yeş. 48:12; Vəhy 1:17; 22:13

12 Dəmirçi alətini götürüb,  
Kömürün odunda işləyir,  
Çəkiclə dəmirə ölçü verir,  
Güclü əli ilə üstündə çalışır.  
Onda ac qalır, taqətdən düşür,  
Susuz qalıb üzülür.

13 Dülgər iplə ölçür,  
Ağacı tabaşirlə nişanlayır,  
Rəndələyir, istənilən şəklə salır,  
Pərgarla dairə çəkir,  
İnsan surəti verir,  
İnsan gözəlliyinə bənzər düzəldərək  
Evinə qoymaq üçün bir büt yaradır.

14 İnsan özü üçün sidr ağacları kəsir,  
Şam ağacını, palıd ağacını seçir.  
Meşədə özü üçün bir ağac götürür,  
Küknar ağacı əkir və yağış onu böyüdüür.

15 Sonra ağac oduna işlənir.  
İnsan gətirdiyi odunla həm isinir,  
Həm sobanı yandırır, çörək bişirir.  
Həm də özünə bir allah düzəldir,  
Düzəltdiyi bütün qarşısında səcdə edir,  
Yerə sərilir.

16 Odunun bir hissəsini yandırır,  
Alovunda ət qızardır,  
Qarnını doyuraraq, isinib deyir:  
«Ah, isindim, odun istisini hiss etdim!»

17 Ağacın qalığından özünə allah,  
Bir oyma büt düzəldib  
Qarşısında yerə sərilir, səcdə edir.  
Bu bütə dua edib yalvarır:  
«Məni xilas et, çünki sənsən mənim allahım!»

18 Onlar bilmir, dərk etmir,  
Çünkü gözləri də, zehinləri də elə bağlıdır ki,  
Görməzlər, anlamazlar.

19 Buna fikir vermirlər, bilmirlər,  
Dərk etmirlər ki, belə desinlər:  
«Oduğun bir hissəsini yandırdım,  
Közündə də çörək bişirdim, ət qızartdım, yedim.  
Qalığından bir murdar şey düzəldimmi?  
Bir parça taxtanın qarşısında yerə sərilimmi?

20 Bu, kül yemək kimi boş işdir,  
Aldanmış ürəkləri onları yoldan azdırır,  
Canlarını qurtara bilmir və sağ əlimdəki əşya al-  
dadıcı deyilmi?»

*Rəbb Yaradan və Xilaskardır*

21 «Ey Yaqub nəslı,  
Dediyim sözləri xatırla,  
Çünkü sən qulumsan, ey İsrail,  
Mən səni yaratdım, sən Mənim qulumsan,  
Səni unutmam, ey İsrail!

22 Üsyankarlığını bulud kimi dağıtdım,  
Günahlarını duman kimi sildim,  
Mənə tərəf dön,  
Çünkü Mən səni satın aldım».

23 Tərənnüm edin, ey göylər,  
Çünkü bunu edən Rəbdir.  
Çığırın, ey torpağın dərinlikləri,  
Ey dağlar, ey meşə, ey meşədəki bütün ağaclar,  
Sevincdən haray çəkin,  
Çünkü Rəbb Yaqub nəslini satın aldı,  
İsraildə izzətini aşkar etdi.

24 \* \* Səni Satınalan,  
 Ana bətnində quruluş verən Rəbb deyir:  
 «Bütün şeyləri yaradan, göyləri təkcə yayan,  
 Təkbaşına yer üzünü sərən,  
 25 Yalançı peyğəmbərlərin möcüzələrini boşa  
 çıxaran,  
 Falçıları ifşa edən,  
 Müdrikləri geri qaytaran,  
 Onların biliyini heçə çevirən,  
 26 Qulunun sözlərini icra edən,  
 Elçilərinin sözlərini gerçək edən,  
 Yerusəlim üçün “burada sakinləri təzədən  
 məskunlaşacaq”,  
 Yəhuda şəhərlərinə “bunlar yenidən qurulacaq,  
 Xarabalıqları yenidən bərpa edəcəyəm” deyən  
 Rəbb Mənəm.  
 27 Dərin sulara “Quru! Mən çaylarını quruda-  
 cağam” söyləyən,  
 28 Kir haqqında “o, çobanımdır,  
 Xoşuma gələnlərin hamısını həyata keçirəcək”,  
 Yerusəlim haqqında “yenidən qurulacaq”,  
 Məbəd haqqında “təməlin qoyulacaq” deyən Rəbb  
 Mənəm».

## 45

### *Rəbb Fars padşahı Kiri seçir*

1 Rəbb məsh etdiyi adama –  
 Sağ əlindən tutduğu Kirə belə deyir.  
 Onun önündə millətləri baş aydırəcəyəm,  
 Padşahları qüdrətindən məhrum edəcəyəm,  
 Önündə qapıları açacağam,

\* 44:24 1Kor. 1:20      \* 44:24 2Saln. 36:23; Ezra 1:2

Darvazalar onun qarşısında bir daha bağlanmayacaq.

Rəbb deyir:

<sup>2</sup> «Mən qarşında gedib dağları düzəngaha çevirəcəyəm,

Tunc qapıları qırıb

Dəmir qıfılları sındıracağam.

<sup>3</sup> Qaranlıqda gizlənmiş sərvətlərini,

Gizli yerlərdə saxlanılan xəzinələri sənə verəcəyəm ki, biləsən:

Səni adınla çağıran Rəbb Mənəm, İsrailin Allahıyam Mən.

<sup>4</sup> Qulum Yaqub nəsli, seçdiyim İsrail naminə

Səni adınla çağırıb hörmət göstərdim,

Halbuki sən Məni tanımırdın.

<sup>5</sup> Rəbb Mənəm, başqası yoxdur,

Məndən başqa Allah yoxdur.

Səni Mən gücləndirəcəyəm,

Halbuki Məni tanımırdın.

<sup>6</sup> Beləliklə, gündoğandan günbatana qədər qoy bilsinlər ki,

Məndən savayı heç kim yoxdur,

Rəbb Mənəm, başqası yoxdur.

<sup>7</sup> Nuru, qaranlığı, sülhü, fəlakəti yaradan Mənəm,

Bütün bunları edən Rəbb Mənəm.

<sup>8</sup> Ey göylər, yuxarıdan damlayın,

Qoy buludlar salehlik yağdırsın,

Torpaq açılsın, xilas bəhrəsini yetişdirsin,

Onunla birlikdə salehlik bitsin.

Bunları yaradan Rəbb Mənəm».

*Hər şeyi yaradan Allahdır*

9\* Yaradanı ilə çəkişənin vay halına!  
Çəkişən özü də saxsı qablar arasında yalnız saxsı  
parçasıdır.

Gil öz dulusçusuna «Nə düzəldirsən?»  
Yaxud «yaratdığın şeyin dəstəkləri yoxdur» deyə  
bilərmimi?

10 Atasına «Dünyaya məni nə üçün gətirdin?»  
Anasına «Məni nə üçün doğdun?» deyənin vay  
halına!

11 İsrailin Müqəddəsi,  
Onu yaradan Rəbb belə deyir:

«Övladlarımdın gələcəyi haqqında

Mənə sual verə bilərsinizmi?

Gördüklərim işlər barəsində

Mənə əmr edə bilərsinizmi?

12 Dünyanı da, yer üzündə yaşayan adamı da Mən  
yaratdım.

Mənim əllərim göyləri yaydı,  
Əmrimlə səma cisimləri quruldu.

13 Mən Kiri ədalətlə hərəkət etməyə vadar etdim.

Yollarını düzəldəcəyəm.

O, şəhərimi tikəcək,

Sürgün olunmuş adamlarımı

Fidyəsiz, bəxşişsiz azad edəcək».

Bunu Ordular Rəbbi deyir.

14 Rəbb belə deyir:

«Misirlilərin var-dövləti, Kuşun ticarət gəliri,

Ucaboylu Sevalılar yanınıza gəlib qulunuz olacaq.

Onlar buxovlanacaq və ardınızca gedəcək,

Qarşınızda yerə sərilib yalvaracaq:

\* 45:9 Yeş. 29:16; Rom. 9:20

“Allah yalnız sizinlədir və başqa birisi yoxdur.  
Bundan savayı Allah yoxdur”».

15 Həqiqətən, Sən Özünü gizlədən Allahsan,  
Ey İsrailin Allahı, ey Qurtarıcı!

16 Büt düzəldənlərin hamısı utandırılacaq,  
Rüsvay olacaq, xəcalət çəkib uzaqlaşacaq.

17 Amma İsrailə qurtuluşu Rəbb verəcək.  
Bu qurtuluş əbədi sürəcək.

Əsrlər boyu İsrail utanmayacaq, rüsvay olmayacaq.

18 Göyləri yaradan Rəbb bircə olan Allahdır!

O, dünyanı yaratdı, ona quruluş verdi,  
Rəbb dünyanı qarmaqarışığ yaratmadı,  
Onu yaşamaq üçün qurdu.

O deyir: «Mən Rəbbəm, başqası yoxdur!

19 Mən gizləndə, qaranlıq dünyasında danışmadım,  
Yaqub nəslinə “Məni qarmaqarışığ yerdə axtarın”  
demədim.

Doğrusunu söyləyən, ədaləti bəyan edən Rəbb  
Mənəm.

### *Allah və Babilin bütləri*

20 Yiğışın, gəlin, bir yerə toplaşın, ey millətlərdən  
sağ qalan kəslər!

Taxta bütleri gəzdirənlər,

Xilas verməyən allahlara dua edənlər heç nə  
bilmir.

21 Danışın, işinizi təqdim edin,

Qoy hamı birlikdə məsləhətləşib söyləsin:

“Bunu qədimdə kim bəyan etdi,

Keçmişdə kim bildirdi?”

Bunu Mən Rəbb, demədimmi?

Məndən başqa Allah,

Ədalətli Allah və Qurtarıcı yoxdur.

Məndən başqası yoxdur.

22 Ey yer üzünün qurtaracağınadək hər yerdə  
yaşayanlar,

Mənə tərəf dönün və xilas olun!  
Çünki Mən Allaham və başqası yoxdur!

23\* Varlığımıza and içdim,  
Ağzımdan çıxan kəlmə doğrudur, boşa çıxmaz.  
Hər diz önümdə çökəcək,  
Hər dil Mənə and içəcək.

24 Mənim üçün belə deyəcəklər:  
“Salehlik və qüvvət yalnız Rəbdədir.  
Ona qarşı qəzəblənənlər hüzuruna gəlib  
utanacaqlar.

25 Bütün İsrail nəsli Rəbdə haqq qazanacaq və  
izzətlənəcək”».

## 46

1 «Bel allahı diz çökdü,  
Nevo allahı əyildi,  
Babilin bütləri heyvanlara, öküzlərə yükləndi,  
Daşınan əşyalar heyvanlara ağır yük oldu.

2 Onlar birgə əyildilər, diz çökdülər,  
Yük oldular, bundan qurtula bilməyib əsirliyə  
aparıldılar.

3 Qulaq asın Mənə, ey Yaqub nəsli,  
Ey bütün İsrail nəslinin sağ qalanları!  
Anadan olandan sizi aparıram,  
Bətdən çıxandan sizi daşıyıram.

\* 45:23 Rom. 14:11; Fil. 2:10-11



4 Siz qocalanacan Mən Oyam,  
Saçlarınızda dən düşənəcən  
Mən sizi aparacağam,  
Sizi Mən yaratdım, Mən daşıyacağam.  
Bəli, Mən sizi aparacağam və xilas edəcəyəm.

5 Məni kimə bənzədəcəksiniz, kimə oxşadacaqsınız,  
Kiminlə müqayisə edəcəksiniz ki, biz oxşar olaq?

6 Kimsə pul kisəsindən qızıl çıxarır,  
Tərəzidə gümüş çəkir,  
Bu puldan zərgərə büt düzəltdirir,  
Sonra önündə yerə sərilib səcdə edir!

7 Onu çiyinlərinə yükləyib daşıyırlar, yerinə  
qoyurlar.

Beləcə büt durur, yerindən tərpənmir.  
Ona yalvarırlar, o cavab vermir,  
Heç bir bələdan qurtarmır.

8 Ey üsyankar insanlar, bunu xatırlayın,  
Mərd olun, yadınızdan çıxarmayın!

9 Qədimdən bəri olan hadisələri xatırlayın,  
Çünki Allah Mənəm, başqası yoxdur,  
Mənəm Allah, Mənə bənzəri yoxdur!

10 Axırı əvvəldən,  
Baş verməmiş hadisələri əzəldən bildirən,  
“Niyyətim baş tutacaq,  
İstədiyim hər şeyi edəcəyəm” deyən Mənəm.

11 Şərqdən bir yırtıcı quşu,  
Uzaq diyardan niyyətimi yerinə yetirən adamı  
çağırın Mənəm.

Mən bunları dedim,  
Mütləq yerinə yetirəcəyəm,  
Mən niyyət etmişəm, bunu icra edəcəyəm.

12 Ey salehlikdən uzaq olan dikbaş insanlar!  
Məni dinləyin!

13 Salehliyiniz yaxındır, uzaq deyil,  
Qurtuluşum ləngiməyəcək.

Siona xilasını, İsrailə izzətimi bəxş edəcəyəm.

## 47

### *Babilin düşkünlüyü*

1\* Ey bakirə Babil qızı,  
Düş aşağı, torpaqda otur.

Ey Xaldey qızı,  
Artıq taxt yoxdur, yerdə otur.

Bundan sonra sənə  
“Zərif, nazlı” deməyəcəklər.

2 Bir cüt dəyirman daşı götür, unu üyüt.

Örpəyini aç, balağını qaldır,  
Baldırların açıb çaylardan keç.

3 Çılpaqlığın açılacaq, ayıb yerin görünəcək.  
Mən intiqam alacağam,

Heç kimi əsirgəməyəcəyəm».

4 Bizi Satınalan İsrailin Müqəddəsidir,  
Onun adı Ordular Rəbbidir.

5 Rəbb deyir: «Ey Xaldey qızı,  
Qaranlığa çəkil, sakitcə otur!  
Çünki bundan sonra səni daha  
Padşahlıqların mələkəsi çağırmayacaqlar!

6 Öz xalqıma qəzəbləndim,  
İrsimi kiçildib sənə verdim.  
Lakin sən onların halına acımadın,  
Hətta yaşlılara da ağır boyunduruq yüklədin.

\* 47:1 Yeş. 13:1-14:23; Yer. 50:1-51:64

7 \* “Həmişə əbədi mələkə olacağam” deyə düşünürdün.

Bunları ürəyinə gətirmirdin, sonu düşünmürdün.

8 İndi isə qulaq as, ey əmin-amanlıqda yaşayan Zövq düşkünü!

Sən ürəyində deyirdin: “Mən mənəm,

Məndən başqası yoxdur.

Heç vaxt dul qalmayacağam,

Övlad itirmək dərdini bilməyəcəyəm”.

9 Bu iki bəla bir gündə,

Qəflətən başına gələcək.

Böyük cadugərliyinə, hədsiz ovsunçuluq etdiyinə baxmayaraq,

Həm övladlarını itirəcək, həm də dul qalacaqsan.

10 Pisliliyinə güvəndin,

Dedin: “Məni heç kim görmür”.

Sənin hikmətin və biliyin səni azdırdı.

Düşündün: “Mən mənəm,

Məndən başqası yoxdur”.

11 Lakin üzərinə bəla gələcək,

Sən onun qarşısını ala bilməyəcəksən,

Sən xərac versən də, bu fəlakət üstünə gələcək,

Bilmədiyin bəla qəflətən üzərinə düşəcək.

12 Gənc yaşlarından bəri

Məşğul olduğun ovsunçuluğuna və böyük cadugərliyinə davam et.

Bəlkə onlardan bir xeyir görərsən,

Bəlkə düşmənlərini onlarla vahiməyə sala bilərsən!

13 Aldığın çoxlu məsləhətlər səni üzdü.

\* 47:7 Sef. 2:15; Vəhy 18:7-8

Qoy ulduz falına baxanlar, münəccimlər,  
Yeni ay çıxanda olacaq hadisələri bildirənlər

İndi gəlib səni

Başına gələn bələlərdən xilas etsinlər.

<sup>14</sup> Bax, onlar küləş kimidir,

Od onları yandırır-b-yaxar.

Özlərini alovun gücündən xilas edə bilməyəcəklər.

Bu alov isinmək üçün kömürlü od deyil,

Qabağında oturulacaq od deyil.

<sup>15</sup> Sənin işlədiyən, cavanlığından bəri alver etdiyən  
adamların

Aqibəti belə olacaq.

Hər kəs öz yolu ilə gedəcək, səni xilas edən olmayacaq.

## 48

### *İsrailin inadkarlığı*

<sup>1</sup> Ey Yaqub nəsli,

İsrail adı ilə çağırılan,

Yəhudanın belindən gələn,

Rəbbin adı ilə and içən,

İsrail Allahının adını etiraf edən,

Fəqət buna həqiqətlə və salehliklə əməl etməyən  
nəsil,

Buna qulaq as!

<sup>2</sup> Müqəddəs şəhərdən olduğunuza görə,

İsrail Allahına bel bağladığınıza görə fəxr edirsiniz.

Onun adı Ordular Rəbbidir.

<sup>3</sup> Olub-keçənləri əvvəldən Mən bəyan etdim.

Bu sözlər ağzımdan çıxdı və onları Mən bildirdim.

Sonra qəflətən bunları həyata keçirdim və onlar yerinə yetdi.

<sup>4</sup> Bilirdim inadkar olduğunuzu,  
Dəmir boyunlusunuz, tunc alınlısınız.

<sup>5</sup> Bunları sizə qədimdən bəri bildirdim,  
Baş verməmişdən əvvəl sizə xəbər verdim ki,  
Siz “bunu bütüm etdi, oyma və tökmə bütlər  
Bunları əmr etdilər” deməyəsiniz.

<sup>6</sup> Bunu eşitdiniz, indi isə hamısına nəzər salın.  
Bəs bunu qəbul etməyəcəksiniz?

İndi isə Mən sizə yeni şeyləri,  
Bilmədiyiniz gizli şeyləri bildirəcəyəm.

<sup>7</sup> Bunlar indi yaradılır, keçmişdə yox.  
Siz bunu bu günə qədər bilmədiniz,  
Ona görə “bunu bilirdik” deyə bilməzsiniz.

<sup>8</sup> Siz bu barədə nə eşitmisiniz,  
Nə də xəbəriniz olub,  
Keçmişdən bəri qulaqlarınız bağlıdır.  
Nə qədər xain olduğunuzu bilirəm,  
Ana bətnindən belə, sizin üsyankar  
çağırılacağınızdan xəbərdaram.

<sup>9</sup> Adım naminə qəzəbimi saxlayırdım,  
Şöhrətim naminə qeyzimin qabağını alırdım ki, sizi  
məhv etməyim.

<sup>10</sup> Budur, Mən sizi gümüş kimi olmasa da,  
təmizlədim,  
Sizi izzət ocağında çəkdim.

<sup>11</sup> Öz xatirimə, Öz xatirimə bunu edirəm.  
Axı niyə Mənim adım küfrlə çəkilsin?  
Mən Öz izzətimi heç kimə vermərəm.

*Rəbb İsraili satın alır*

12\* Qulaq as Mənə, ey Yaqub nəslı, çağırđığım İsrail!  
Mən Oyam, Mən birinciyəm, Mən sonuncuyam.

13 Mənim əlim yerin təməlini qoydu,  
Sağ əlim göyləri sərdi.  
Mən onları çağıranda onlar birlikdə düzülür.

14 Hamınız toplaşın, dinləyin!  
Bütlərdən hansıdır bu şeyləri bəyan edən?  
Rəbbin sevdiyi adam Babilə Onun məqsədini  
yerinə yetirəcək,  
Onun əli Xaldeylilərə qarşı qalxacaq.

15 Mən, bəli Mən dedim,  
Onu Mən çağırđım,  
Onu gətirdim,  
O öz yolunda uğurlu olacaq.

16 Mənə yaxın gəlin, bunu dinləyin!  
Başlanğıcdan bəri Mən açıq danışđım,  
O vaxtdan indiyədək oradayam.  
Xudavənd Rəbb indi Məni və Ruhunu göndərdi».

17 Səni Satınalan, Rəbb, İsrailin Müqəddəsi belə deyir:

«Allahın Rəbb Mənəm,  
Mən sənın xeyrinə səni öyrədirəm,  
Getdiyın lazım olan yolla səni aparıram.

18 Ah, kaş ki sən Mənim əmrlərimə diqqət yetirəydin!

Onda əmin-amanlığın heç vaxt qurumayan çay kimi axardı,

Salehliyin dəniz dalğaları kimi olardı.

19 Nəslin dəniz qumu kimi,  
Övladların qum dənələri kimi olardı.

\* 48:12 Yeş. 44:6; Vəhy 1:17; 22:13

Adları qarşımda nə pozulardı, nə də silinərdi».

20\* Babildən çıxın, Xaldeylilərin torpağından qaçın, Sevinc səsi ilə bəyan edin, bunu bildirin, Dünyanın ən uzaq yerlərinə bu xəbəri çatdırın, Deyin: «Rəbb qulu Yaqub nəslini satın aldı».

21 Səhradan keçərkən susuzluq çəkmədilər. Rəbb onlar üçün qayadan su axıtdı, Qayanı yardı və oradan su fışkırdı.

22\* «Pislərə isə sülh yoxdur» Rəbb deyir.

## 49

### *Rəbbin qulu çağırışını izah edir*

1\* Ey uzaq diyarlar, Məni dinləyin!  
Ey uzaqda yaşayan ümmətlər, yaxşı qulaq asın!  
Rəbb məni anadan olandan bəri çağırırmışdı,  
Ana bətnindən adımlı yadına saldı.

2\* Ağzımı iti qılınc kimi etdi,  
O məni əlinin kölgəsində gizlətdi.  
O məni iti ox edib  
Öz oxdanında saxladı.

3 Mənə dedi: «Qulumsan, ey İsrail,  
Mən sənənlə izzətlənəcəyəm».

4 Amma mən dedim:  
«Mən boş yerə çalışdım,  
Gücümü hədə yerə tükətdim.  
Rəbb mənə yenə haqq qazandırır,  
Mükafatım Allahımdadır».

5 Rəbb məni qulu etmək üçün

\* 48:20 Vəhy 18:4 \* 48:22 Yeş. 57:21 \* 49:1 Yer. 1:5 \* 49:2 İbr. 4:12; Vəhy 1:16

Ana bətnində mənə quruluş verdi ki,  
 Yaqub nəslini Ona tərəf döndərim,  
 İsraili Onun önünə toplayım.  
 Onun gözündə hörmət qazandım,  
 Qüdrətim Allahım oldu.  
 Rəbb indi belə deyir.

6\* \* O deyir:

«Yaqub qəbilələrinin bərpası,  
 İsrailin sağ qalanlarının geri qayıtması üçün  
 Qulum olmağın kifayət deyil.  
 Səni millətlərə nur edəcəyəm ki,  
 Xilasım dünyanın ən uzaq yerlərinə yayılsın».

*Allah Öz qulunu ruhlandırır*

7 Adamların nifrət etdiyi,  
 Millətin həqarətlə baxdığı,  
 Hökmdarların qulu olan şəxsə,  
 İsrailin Satınalanı, Müqəddəsi,  
 Rəbb belə deyir:  
 «İsrailin Müqəddəsi,  
 Sadiq Rəbb səni seçdiyinə görə  
 Padşahlar səni görüb ayağa qalxacaq,  
 Əmirlər qarşında yerə sərəcələk».

8\* Rəbb belə deyir:

«Münasib vaxtda sənə cavab verdim,  
 Xilas günü sənə kömək etdim.  
 Səni hifz edəcəyəm.  
 Səni xalqım üçün əhd edəcəyəm ki,  
 Dağılmış ölkəni bərpa edəsən,

\* 49:6 Yeş. 42:6; Luka 2:32; Həv. 26:23

\* 49:6 Həv. 13:47

\* 49:8 2Kor. 6:2



İrs olaraq yenə sahiblərinə verəsən.

<sup>9</sup> Dustaqlara “çıxın”,  
Zülmətdə oturanlara  
“Özünüzü göstərin!” deyəsən.

Onlar yol boyunca quzu kimi bəslənəcək,  
Hər çılpaq təpədə otlaq tapacaq.

<sup>10</sup> \* Onlar nə ac, nə də susuz qalacaq,  
Qızmar isti və günəş onları vurmayacaq.  
Çünki onlara mərhəmət edən yol göstərəcək,  
Onları bulaqlara doğru yönəldəcək.

<sup>11</sup> Mən bütün dağlarımı yola döndərəcəyəm,  
Yollarımı hamar edəcəyəm.

<sup>12</sup> Budur, xalqım uzaq yerlərdən,  
Kimisi şimaldan, kimisi qərbdən,  
Kimisi isə Sinim \* ölkəsindən gələcək».

<sup>13</sup> Tərənnüm edin, ey göylər,  
Ey yer üzü, fərəhlən!  
Ey dağlar, sevinc nidalarına qoşulun!  
Çünki Rəbb xalqına təsəlli verəcək,  
İztirab çəkənlərinə rəhm edəcək.

### *Sionun bərpası*

<sup>14</sup> Amma Sion dedi: «Rəbb məni tərk etdi,  
Xudavəndim məni unutdu».

<sup>15</sup> Rəbb isə deyir: «Ana südəmər körpəsini heç un-  
udarmı?

Bətnindən çıxan oğluna rəhm etməzmi?

Ana öz körpəsini unutsa belə,

Mən səni əsla unutmaram.

<sup>16</sup> Mən sənin adını ovuclarımda həkk etmişəm,

---

\* **49:10** Vəhy 7:16-17      \* **49:12** Sinim – zənn edilir ki, Misirdəki  
bir bölgənin adıdır.

Ey Sion, divarların daima önümdədir.

<sup>17</sup> Oğulların tələsib yanına gələcək,  
Səni qarət edənlər, soyğunçular çıxıb-gedəcək.

<sup>18</sup> Qaldır başını, bax ətrafına:

Hamı yığılıb yanına gəlir.

Mən Rəbb Varlığımıza and içib bəyan edirəm ki,  
Onların hamısı sənin üçün bər-bəzək olacaq,  
Gəlin kimi onları taxıb fəxr edəcəksən!

*Allah İsrail xalqını bərpa edib artıracaq*

<sup>19</sup> Xarabalığa, viranəliyə dönmüşdün,

Ölkən yerlə yeksan olmuşdu.

Amma indi bu torpaq sakinlərin üçün dar olacaq,  
Səni xaraba qoyanlar səndən uzaqda duracaq.

<sup>20</sup> Sənin sürgündə doğulmuş övladların

Səsini ucaldıb belə deyəcək:

“Bu yer bizim üçün dar gəlir,

Yaşamaq üçün bizə yer ver”.

<sup>21</sup> Sən qəlbində deyəcəksən:

“Axı bunları mənim üçün kim doğdu?

Övladlarım itkin düşmüşdü, sonsuz oldum,

Sürgün edilmişdim, qovulmuşdum.

Belə isə bunları kim böyütdü?

Mən tək-tənha qalmışdım,

Bəs bunlar haradan gəlib-çıxdı?”»

<sup>22</sup> Xudavənd Rəbb belə deyir:

«Budur, Mən əlimi millətlərə

Bir işarə kimi uzadacağam,

Bayrağımı xalqlar arasında qaldıracağam.

Onlar sənin oğullarını qucağında,

Qızlarını çiyinlərində gətirəcək.

<sup>23</sup> Padşahlar sənə atalıq,

Mələkələr sənə analıq edəcək.  
 Üzüstə yerə sərilib sənə səcdə edəcəklər,  
 Ayaqlarının tozunu yalayacaqlar.  
 Onda biləcəksən ki, Mən Rəbbəm,  
 Mənə güvənənlər utanmayacaq».

<sup>24</sup> Məgər güclünün əlindən qənimət alına bilərmisi?  
 Zorakının əlindən əsirlər qurtula bilərmisi?

<sup>25</sup> Amma Rəbb belə deyir:

«Bəli, güclünün əlindən əsirlər də alına bilər,  
 Zorakının əlindən qənimət də götürülə bilər,  
 Səninlə çəkişənlərlə Mən çəkişəcəyəm,  
 Övladlarını Mən qurtaracağam.

<sup>26</sup> Sənə zülm edənlərə öz ətlərini yedirəcəyəm,  
 Öz qanları ilə sərxoş olub  
 Şirin şərab içənlərin halına düşəcəklər.  
 Beləcə bütün bəşər biləcək ki,  
 Səni qurtaran Rəbb Mənəm.  
 Səni Satınalan, Yaqubun qüdrətli Allahı Mənəm».

## 50

### *İsrailin günahına görə cəzası*

<sup>1</sup> Rəbb belə deyir:

«Boşadığım ananızın talağı haradadır?  
 Borc verənlərimin hansı birinə satdım sizi?  
 Siz şəhər əməllərinizə görə satıldınız,  
 Ananız üsyankarlığınız üzündən qovuldu.

<sup>2</sup> Bəs nə üçün Mən gələndə heç kim olmadı?  
 Axı niyə Mən çağıranda cavab verən olmadı?  
 Məgər Mənim əlim zəifləyib ki,  
 Xilas etməyə qadir olmasın?  
 Yaxud Mənim sizi qurtarmağa gücüm çatmazmı?

Mən qəzəbimlə dənizi quruduram,  
 Çayları səhraya çevirirəm.  
 Suyun çatışmazlığından balıqlar iylənir, susuzluq-  
 dan ölür.  
<sup>3</sup> Mənəm göyləri zülmətə bürüyən,  
 Oranı çulla örtən».

*Rəbbin qulunun itaəti*

<sup>4</sup> Yorğunlara sözlə dayaq olmağı bilim deyə  
 Xudavənd Rəbb mənə savadlıların dilini verdi.  
 O hər səhər qulağımı oyadır ki,  
 Savadlı adamlar kimi dinləyə bilim.  
<sup>5</sup> Xudavənd Rəbb qulağımı açdı,  
 Mən qarşı durmadım, geri çəkilmədim.  
<sup>6</sup>\* Məni döyənlər üçün belimi açdım,  
 Üzümü saqqalımı yolanlara tərəf uzatdım.  
 Təhqirlərdən, tüpürçəklərdən üzümü gizlətmədim.  
<sup>7</sup> Xudavənd Rəbb mənə kömək etdiyinə görə utan-  
 mayacağam.  
 Buna görə də üzümü çaxmaq daşı kimi etdim.  
 Bilirəm ki, əsla xəcalət çəkməyəcəyəm.  
<sup>8</sup>\* Mənə haqq qazandıran yaxındadır.  
 Mənimlə kim mübahisə etmək istəyir?  
 Qoy mənimlə üz-üzə gəlsin.  
 Kimdir rəqibim?  
 Qoy yanıma gəlsin.  
<sup>9</sup> Mənə kömək edən Xudavənd Rəbdir.  
 Kim məni təqsirkar çıxara bilər?  
 Rəqiblərimin hamısı paltar kimi köhnələcək,  
 Onları güvə yeyib məhv edəcək.

\* **50:6** Mat. 26:67-68; Mark 14:65      \* **50:8** Rom. 8:33-34

10 Aranızda Rəbdən qorxan,  
Qulunun sözünə qulaq asan varmı?  
Qaranlıqda gəzən, nurdan məhrum olan  
Rəbbin adına güvənsin, Allahına arxalansın.

11 Ey sizlər, od qalayıb, qığılıcı qoruyanlar,  
Hamınız öz odunuza, yandırdığınız qığılıcının içinə  
atılın.

Mənim əlimdən aldığınız pay bu olacaq:  
Əzab içində qalacaqsınız.

## 51

### *Yerusəlimə təsəlliverici sözlər*

1 Ey salehliyi arayanlar, Rəbbi axtaranlar,  
Məni dinləyin!

Yonulduğunuz qayaya,  
Çıxarıldığınız çuxurun dərinliyinə baxın.

2 Atanız İbrahimə, sizi doğan Saraya baxın!  
Mən onu tək çağırdım, xeyir-dua verdim,  
Nəslini artırdım.

3 Həqiqətən, Rəbb Siona və onun xarabalıqlarına  
təsəlli verəcək.  
Səhrələrini Edenə, çöllərini Rəbbin bağına  
döndərəcək.

Orada sevinc və şadlıq tapacaqlar,  
Şükürlər, ilahilər oxunacaq.

4 Ey xalqım, Məni dinlə,  
Ey ümmətim, Məni eşit!  
Qanun Məndən çıxacaq,  
Ədalətimi nur tək  
Xalqlara ehsan edəcəyəm.

5 Salehliyim yaxındır, qurtuluşum gəlir,  
Xalqları Öz gücümlə mühakimə edəcəyəm.

Uzaq diyarlar Mənə bel bağlayır,  
 Qüvvətimə ümid edir.  
 6 Başınızı qaldırıb göylərə nəzər salın,  
 Aşağıya, yer üzünə baxın.  
 Çünki göylər dağılacaq tüstü kimi,  
 Yer üzü paltar kimi köhnələcək.  
 Beləcə yer üzünün sakinləri də qırılacaq.  
 Lakin Mənim xilasım əbədidir,  
 Salehliyim sonsuzdur.

7 Ey salehlikdən xəbərdar olanlar,  
 Qanunumu qəlblərində saxlayan xalq,  
 Mənə qulaq asın!  
 Adamların məzəmmətindən qorxmayın,  
 Onların söyüşlərindən dəhşətə düşməyin.  
 8 Onlar güvənin yediyi paltar kimi məhv olacaq,  
 Qurdun yediyi yun kimi məhv olacaq.  
 Lakin Mənim salehliyim əbədidir,  
 Qurtuluşum nəsillər boyu duracaqdır.

9 Qalx, qalx, güclən, ey Rəbbin qolu!  
 Qədim zamanlardakı kimi  
 Qalx əvvəlki nəsillərin vaxtında olduğu kimi!  
 Sən Rahavı \* parça-parça etmədinmi?  
 Sən əjdahanın bədənini deşmədinmi?  
 10 Dənizi, dərin suları Sən qurutmadınmi?  
 Satın alınan xalqının keçməsindən ötrü  
 Dənizin dərinliklərini yola çevirən  
 Sən deyildinmi?

11 \* Rəbbin satın alınmış adamları qayıdacaq,  
 Sevinclə nəğmə deyərək Siona gələcək.

\* 51:9 Rahav – bax: Yeş. 30:7. \* 51:11 Yeş. 35:10

Üzlərində əbədi sevinc olacaq,  
Onlar sevinc və şadlıq tapacaq,  
Kədər və qəm-qüssə yox olacaq.

**12** Rəbb deyir: «Sizə təsəlli verən Mənəm, Mən!  
Fani insandan, ot kimi solan bəşər oğlundan  
qorxan

Gör sən kimsən?

**13** Səni yaradan, göyləri sərən,  
Dünyanın təməlini qoyan Rəbbi necə unudursan?  
Səni məhv etmək niyyətində olan  
Zülmkarın qəzəbindən gün boyu, dayanmadan  
qorxursan.

Bəs hanı zülmkarın qəzəbi?

**14** Zəncirlərlə buxovlanmış dustaqlar

Tezliklə azadlığa çıxacaq.

Ölüm çuxuruna düşməyəcək,

Çörəkləri əskik olmayacaq.

**15** Allahınız Rəbb Mənəm.

Mənəm dənizi gur dalğalarla çalxalayan.

Ordular Rəbbidir Onun adı!

**16** Mən sözlərimi sənin ağzına qoydum,

Əlimin kölgəsində səni gizlətdim ki,

Göyləri qurum, dünyanın təməlini qoyum,

Siona “Xalqım sənsən” deyim».

### *Yerusəlimin əzabının sonu*

**17** \* Oyan, oyan, qalx ayağa, ey Yerusəlim!

Sən ki Rəbbin əlindən

Qəzəb kasasını alıb içdin.

Sərxoşluq kasasını axıra qədər boşaltdın.

**18** Doğduğu bütün oğullardan ona yol göstərən,

Böyütdüyü bütün oğullardan ona əl tutan olmadı.

\* **51:17** Vəhy 14:9-10; 16:19

19 Bu iki bəla sənin başına gəldi,  
Dərdinə kim şərikin olacaq?

Qarət, dağınıq, qıtlıq və qılınc!  
Sənə necə təsəlli verim?

20 Övladların taqətdən düşüb,  
Rəbbin qəzəbi, Allahının məzəmməti  
üzərlərindədir.

Onlar tələyə düşmüş cüyür kimi  
Hər küçə başında uzanıb.

21 Buna görə də, ey yaralı Yerusəlim,  
Şərəbsiz sərxoş xalq, bunu eşit!

22 Xudavəndin Rəbb, Öz xalqını müdafiə edən  
Allahın belə deyir:

«Budur, sərxoşluq kasasını əlindən almışam.  
Qəzəbimin kasasından artıq içməyəcəksən.

23 Bu kasanı sənin zülmkarlarının əlinə verəcəyəm.

Axı onlar sənə belə dedi:  
“Uzan yerə, üstündən keçək”.

Sən də kürəyini torpaq kimi, yol kimi etdin ki,  
üstündən keçsinlər».

## 52

### *Yerusəlimin sevinci*

1\* Qalx, qalx, ey Sion, güdrətinə qurşan!  
Ey müqəddəs şəhər, ey Yerusəlim,  
Gözəl paltarlarını geyin!  
Çünki sünnətsizlər, murdarlar  
Sənin darvazalarından əsla keçməyəcək.

2 Üst-başındakı tozu çırp,  
Qalx, ey Yerusəlim, taxtına otur,  
Zənciri boynundan qır,  
Ey əsir aparılan Sion qızı!

---

\* 52:1 Vəhy 21:2,27



<sup>3</sup> Rəbb belə deyir:

«Siz müftə satılmışdınız,  
Müftə də satın alınacaqsınız».

<sup>4</sup> Xudavənd Rəbb belə deyir:

«Xalqım qürbətdə yaşamaq üçün  
Əvvəllər Misirə enmişdi.

Sonra Aşşurlular onlara boş yerə zülm etdi.

<sup>5</sup>\* Xalqım nahaq yerə götürülüb aparıldı,

İndi bundan Mənə nə qaldı?» Rəbb bəyan edir.

Bu, Rəbbin sözüdür:

«Onların başçıları ah-zar edir,

Həmişə, gün boyu adım küfrlə çəkilir.

<sup>6</sup> Buna görə xalqım

Mənim adımı tanıyacaq,

O gün “budur, Mənəm” deyənin Mən olduğunu başa  
düşəcək».

<sup>7</sup>\* Sülh xəbəri gətirən,

Dağları aşıb-gələn

Müjdəçinin qədəmləri necə də gözəldir!

O, xoş müjdə gətirir,

Qurtuluş xəbəri verir,

Sion xalqına

«Allahınız hökm sürür!» bəyan edir.

<sup>8</sup> Qulaq asın! Gözətçilər səslərini ucaldır,

Birlikdə mədh oxuyur,

Çünki Rəbbin Siona qayıdışını

Öz gözləri ilə görür.

<sup>9</sup> Ey Yerusəlim xarabalıqları,

Şənlik edin, birlikdə mədh oxuyun,

Çünki Rəbb xalqına təsəlli verdi,

\* 52:5 Rom. 2:24 \* 52:7 Nah. 1:15; Rom. 10:15; Ef. 6:15

Yerusəlimi satın aldı.

<sup>10</sup> Rəbb bütün millətlərin gözləri önündə  
Müqəddəs qolunu çırmaladı,  
Yer üzünün qurtaracağınadək hər yer  
Allahımızın gətirdiyi xilas görəcək.

<sup>11</sup> \* Çəkilin, çəkilin, oradan çıxın,  
Murdar şeylərə toxunmayın,  
Oradan çıxıb təmizlənin,  
Ey Rəbbin əşyalarını daşıyanlar!

<sup>12</sup> Axı siz tələsmədən çıxacaqsınız,  
Qaç-qaç getməyəcəksiniz,  
Çünki Rəbb qarşınızda gedəcək,  
İsrailin Allahı arxanızda olacaq.

*Rəbbin qulunun iztirab çəkməsi və qələbəsi*

<sup>13</sup> Budur, Mənim qulum uğur qazanacaq,  
O yüksəldiləcək, ucaldılacaq, çox izzətlənəcək.

<sup>14</sup> Çoxları onun qarşısında mat qalacaq.  
Bəli, onun görkəmi çox dəyişmişdi,  
Zahirən insan surətindən çıxmışdı.

<sup>15</sup> \* Lakin o, çox millətləri heyrətə salacaq,  
Onun qarşısında padşahlar ağzını yumacaq,  
Çünki onlar bilmədiklərini görəcək,  
Eşitmədiklərini anlayacaq.

## 53

<sup>1</sup> \* \* Xəbərimizə kim inandı,  
Rəbbin gücü kimə zahir oldu?

<sup>2</sup> O, Rəbbin önündə bir fidan kimi,

\* **52:11** 2Kor. 6:17      \* **52:15** Rom. 5:21      \* **53:1** Yəh. 12:38

\* **53:1** Rom. 10:16

Quru torpaqda bitən kök kimi böyüdü.  
 Baxanda onun nə görkəmi, nə gözəlliyi var idi,  
 Gözümüzü oxşayan zahiri siması da yox idi.  
<sup>3</sup> Adamlar ona həqarətlə baxıb rədd etdi.  
 O, dərddi, xəstəlikləri görən insan idi,  
 Adamlar ondan üz döndərdi, xor baxdı.  
 Biz ona qiymət vermədik.

<sup>4</sup>\* Əslində xəstəliklərimizi o çəkdi,  
 Dərdlərimizi öz üzərinə götürdü.  
 Biz isə onun Allah tərəfindən cəzalandırıldığını,  
 Vurulub iztirab çəkdiyini zənn etdik.

<sup>5</sup>\* Bizim üsyankarlığımıza görə onun bədəni deşildi,  
 Şər əməllərimiz naminə əzildi,  
 Bizim əmin-amanlığımız üçün o cəza aldı,  
 Onun yaraları ilə biz şəfa tapdıq.

<sup>6</sup>\* Hamımız qoyun kimi yolu azmışdıq,  
 Hər birimiz öz yolumuzla gedirdik.  
 Rəbb hamımızın şər əməllərinin yükünü onun  
 üzərinə qoydu.

<sup>7</sup>\* \* Ona zülm etdilər,  
 O iztirab çəkdi, amma ağzını açmadı.  
 Kəsilməyə aparılan quzu kimi,  
 Qırxımçılardan qabağında dilsiz qoyun kimi  
 Ağzını açmadı.

<sup>8</sup> Ədalətsizliklə məhkum olunaraq ölümə aparıldı.  
 Onun nəsli haqqında kim düşünə bilərdi?  
 Axı xalqımın üsyankarlığına görə  
 O edam olundu, dirilər arasından atıldı.

\* **53:4** Mat. 8:17 \* **53:5** 1Pet. 2:24 \* **53:6** 1Pet. 2:25 \* **53:7**  
 1Pet. 2:23; Vəhy 5:6 \* **53:7** Həv. 8:32-33

9\* O heç bir zorakılıq etmədiyi,  
Ağzından yalan söz çıxmadığı halda  
Qəbri pis adamların yanında quruldu,  
Dövlətli adamın yanında dəfn olundu.

10 Amma Rəbb Özü onun bu iztirablarını istədi,  
Çəkdiyi əziyyətlər Onun iradəsi idi.  
Öz canını təqsir qurbanı təqdim edərsə,  
Nəsil görəcək, ömür uzadacaq.  
Rəbbin istəyi onun əli ilə uğur qazanacaq.

11 O çəkdiyi iztirablarının bəhrəsini görüb qane  
olacaq,

Mənim saleh qulum öz biliyi ilə çoxlarına bəraət  
qazandıracaq,  
Onların şər əməllərinin yükünü üzərinə götürəcək.

12\* Buna görə Mən ona böyük adamların arasında  
pay verəcəyəm.

O, qəniməti güclülərlə böləcək.

Çünki o, canını fəda etdi,

Üsyankarlara tay tutuldu.

Çox adamların günahını üzərinə götürdü,

Üsyankarlardan ötrü yalvardı.

## 54

### *Rəbbin İsrailə məhəbbəti*

1\* «Şənlən, ey sonsuz, qısır qadın!

Sevinclə mahnı oxu,

Ey doğuş ağrısı çəkməyən qadın!

Çünki atılmış qadının övladları

Ərli qadının övladlarından çox olacaq»,

\* 53:9 1Pet. 2:22

\* 53:12 Mark 15:28; Luka 22:37

\* 54:1

Qal. 4:27

Bunu Rəbb deyir.

<sup>2</sup> «Çadırının yerini genişləndir,  
Məskənlərinin örtüklərini uzat,  
Çəkinmə, ipləri uzat, payaları vur.

<sup>3</sup> Çünki sağa və sola səpələnəcəksən,  
Nəslin millətlərə yiyələnəcək,  
Viran qalmış şəhərlərdə məskunlaşacaq.

<sup>4</sup> Qorxma, çünki utanmayacaqsan,  
Ruhdan düşmə, çünki rüsvay olmayacaqsan.  
Cavanlığın xəcalətini unudacaqsan,  
Bir daha dulluğun rüsvayçılığını  
Yadına salmazsan».

<sup>5</sup> Çünki sənin ərin səni Yaradandır,  
Onun adı Ordular Rəbbidir.  
Səni Satınalan İsrailin Müqəddəsidir,  
O bütün dünyanın Allahı adlanır.

<sup>6</sup> Allahın deyir:  
«Rəbb səni çağırır  
Atılmış və ruhu əzilmiş,  
Gənc yaşında ərə getmiş,  
Sonra isə rədd olunmuş bir qadın kimi.

<sup>7</sup> Bir anlığa səni tərk etdim,  
Amma böyük rəhmlə geri qəbul edəcəyəm.

<sup>8</sup> Bir anlığa qızğın qəzəblə səndən üzümü  
döndərdim,  
Lakin əbədi məhəbbətimlə sənə rəhm edəcəyəm».  
Bunu səni Satınalan, Rəbb deyir.

<sup>9</sup> \* «Bu Mənim üçün sanki Nuhun dövründə baş  
verən daşqındır,  
Nuhun dövründəki daşqının suları

---

\* 54:9 Yar. 9:8-17

Bir daha yer üzünü örtməyəcəyi barədə necə and  
 içmişdimsə,  
 İndi də and içirəm ki,  
 Sənə qəzəblənməyəcəyəm, səni məzəmmət  
 etməyəcəyəm.

<sup>10</sup> Dağlar yerini dəyişsə də,  
 Təpələr sarsılsa da,  
 Sənə olan məhəbbətim dəyişməz,  
 Sülh əhdim sarsılmaz».   
 Bunu sənə rəhm edən Rəbb deyir.

*Yeni Yerusəlimin xoşbəxtliyi*

<sup>11</sup> \* «Ey tufana düşmüş,  
 Təsəlli tapmamış yazıq şəhər!  
 Sənin daşlarını əqiqlərlə,  
 Təməlini göy yaqutlarla qoyacağam.

<sup>12</sup> Qüllələrini yaqutdan,  
 Darvazalarını ləl-cəvahirdən,  
 Divarlarını qiymətli daşlardan hörəcəyəm.

<sup>13</sup> \* Bütün övladlarını Mən Rəbb öyrədəcəyəm,  
 Onlar tam sülh içində olacaq.

<sup>14</sup> Salehliyində möhkəmlənəcəksən,  
 Zülmdən uzaq olacaqsan, qorxmayacaqsan.  
 Qorxu hissi səndən uzaq olacaq, sənə  
 yaxınlaşmayacaq.

<sup>15</sup> Sənə hücum edən olsa, bil ki, bu Məndən deyil,  
 Sənə hücum edən hər kəs  
 Qarşında yerə yığılacaq.

<sup>16</sup> Budur, odda kömürü körükləyəm,  
 Öz məqsədi üçün silah hazırlayan  
 Dəmirçini Mən yaratdım.

\* **54:11** Vəhy 21:18-21      \* **54:13** Yəh. 6:45

Məhv etmək üçün qırıcını da Mən yaratdım.

<sup>17</sup> Sənə qarşı işlənən

Heç bir silah işə yaramayacaq.

Məhkəmədə səni təqsirləndirən

Hər kəsi təqsirkar çıxaracaqsan.

Rəbbə qulluq edənlərin irsi belədir.

Onların salehliyi Məndən gəlir».

Bunu Rəbb bəyan edir.

## 55

### *Rəbbin çağırışı*

<sup>1</sup>\* Ey bütün susamışlar, gəlin su başına!

Ey pulu olmayanlar, gəlin, alın, yeyin!

Gəlin, şərabı və südü pulsuz, havayı alın!

<sup>2</sup> Nə üçün pulunuzu çörək olmayan şeylərə,

Qazandığınızı sizi doyurmayan şeylərə  
xərcləyirsiniz?

Məni diqqətlə dinləyin ki,

Yaxşı şeylər yeyəsiniz, nemətlərdən dadasınız.

<sup>3</sup>\* Qulaq asın, Mənim yanına gəlin,

Dinləyin ki, sağ qalasanız.

Mən sizinlə əbədi əhd,

Davuda vəd etdiyim sadıq məhəbbət əhdi  
kəsəcəyəm.

<sup>4</sup> Budur, onu ümmətlərə şahid,

Xalqlara başçı və hökmdar etdim.

<sup>5</sup> Tanımadığınız millətləri çağıracaqsınız.

Sizi tanımayan millətlər qaça-qaça yanınıza gələcək.

Allahınız Rəbbə görə,

İsrailin Müqəddəsindən ötrü onlar gələcək,

Çünki Rəbb sizi ucaltdı.

\* **55:1** Vəhy 21:6; 22:17      \* **55:3** Həv. 13:34

6 Tapmaq fürsəti olarkən Rəbbi axtarın,  
O yaxın ikən Onu çağırın.

7 Qoy pis adam öz yolunu,  
Şər adam öz fikirlərini atsın.  
Qoy Rəbbə sarı dönsün ki, Onda mərhəmət tapsın.  
Qoy Allahımıza tərəf dönsün,  
Çünki Onun əfvi boldur.

8 «Çünki Mənim fikirlərim sizin fikirləriniz deyil,  
Sizin yollarınız Mənim yollarım deyil»  
Rəbb belə bəyan edir.

9 «Çünki göylər yer üzündən nə qədər yüksəkdirsə,  
Yollarım da sizin yollarınızdan,  
Fikirlərim də sizin fikirlərinizdən o qədər  
yüksəkdir.

10 \* Yağış və qar necə göylərdən yağıb oraya  
qayıtmırsa,

Ancaq torpağı sulayıb yeri məhsuldar edirsə,  
Əkinçiyə toxum, yeyənə çörək verirsə,

11 Ağzımdan çıxan kəlmə də belədir:

Boş yerə yanıma qayıtmaz,  
Ancaq istədiyimi yerinə yetirər,  
Onu göndərdiyim iş icra olunsun deyə həyata  
keçirər.

12 Sevinclə çıxacaqsınız,  
Sülhlə müşayiət olunacaqsınız,  
Dağlar, təpələr önünüzdə sevinclə nəğmə deyəcək,  
Çöldəki bütün ağaclar əl çalacaq.

13 Tikanlı kol əvəzinə şam ağacı,  
Qanqal əvəzinə mərsin ağacı bitəcək.  
Bu, Rəbb üçün şöhrət,  
Pozulmaz əbədi əlamət olacaq».

---

\* 55:10 2Kor. 9:10



## 56

### *Rəbb bütün xalqları qəbul edəcək*

<sup>1</sup> Rəbb belə deyir:

«Ədaləti qoruyun, salehliyə əməl edin.

Çünki xilasım yaxındadır,

Salehliyim tezliklə aşkar olunacaq.

<sup>2</sup> Bunu edən insan,

Buna itaət edən bəşər oğlu nə bəxtiyardır!

Şənbə gününü tutar, murdarlamaz,

Hər cür şərdən qorunar.

<sup>3</sup> Qoy Rəbbə bel bağlayan heç bir yadelli deməsin:

“Əlbəttə, Rəbb məni Öz xalqından ayıracaq”.

Qoy heç bir xədim deməsin:

“Mən quru bir ağacam”».

<sup>4</sup> Çünki Rəbb belə deyir:

«Şənbə günlərimə riayət edən,

Mənə xoş gələn seçən,

Əhdimə itaət edən xədimlərə

<sup>5</sup> Evimdə, divarlarımın arasında

Oğul və qızlardan daha da yaxşı olan

Xatirə və ad verəcəyəm.

Onlara silinməz, əbədi bir ad verəcəyəm.

<sup>6</sup> Rəbbə xidmət etmək, Onun adını sevmək,

Onun qulu olmaq üçün Şənbə gününə riayət edən,

o günü murdarlamayan,

Əhdimə itaət edən,

Rəbbə bel bağlayan bütün yadelliləri

<sup>7</sup>\* Müqəddəs dağımıza gətirib

Dua evimdə sevindirəcəyəm.

Onların gətirdikləri

---

\* **56:7** Mat. 21:13; Mark 11:17; Luka 19:46

Yandırma qurbanları, bütün qurbanlar  
 Qurbangahımda qəbul olunacaq.  
 Çünki Mənim evim bütün xalqlar üçün  
 Dua evi adlandırılacaq».

<sup>8</sup> İsrailin əsir düşmüş övladlarını toplayan  
 Xudavənd Rəbb belə bəyan edir:  
 «Mən hələ toplanmışların yanına başqalarını da  
 yığacağam».

*İsrailin pis başçıları mühakimə olunur*

<sup>9</sup> Ey bütün çöl heyvanları,  
 Ey bütün meşə heyvanları,  
 Gəlin yeməyə!

<sup>10</sup> Xalqımın bütün gözətçiləri kordur, cahildir!  
 Onların hamısı hürə bilməyən lal itlərdir,  
 Yuxu görürlər, uzanırlar,  
 Yatmağı sevirlər!

<sup>11</sup> Acgöz, azğın köpəklərdir bunlar,  
 Axmaq çobanlardır bunlar!  
 Hər kəs öz yolu ilə gedir,  
 Hər biri öz xeyrini güdür!

<sup>12</sup> Bir-birlərinə deyirlər:  
 «Gəlin, şərab gətirək,  
 Bol-bol kefləndirici içki içək!  
 Sabahkı gün də bu gün kimi,  
 Hətta bundan da çox yaxşı olacaq!»

## 57

*Vəfasız xalq*

<sup>1</sup> «Saleh adam ölür və bunu vecinə alan yoxdur.  
 Mömin adamlar da köçüb gedir,  
 Amma heç kim anlamır ki,  
 Bəla gəlməmiş saleh adam canını qurtarır.

<sup>2</sup> Saleh adam sülhə qovuşur,  
Doğru yolla gedən son yatağında rahat yatır.

<sup>3</sup> Amma siz, ey cadugər qadının övladları,  
Fahişə və zinakarlar nəslə, bura, yaxın gəlin!

<sup>4</sup> Siz kimi məsxərəyə qoyursunuz?

Kimə ağız əyirsiniz?

Kimə dil göstərirsiniz?

Məgər siz itaətsiz övladlar,

Yalançı nəsil deyilsiniz?

<sup>5</sup> Palıd ağacları arasında,

Hər kölgəli ağacın altında

Şəhvətlə alışıb-yanan,

Vadilərdə, qaya oyuqlarında,

Övladlarınızı qurban gətirən

Siz deyilmisiniz?

<sup>6</sup> Sizin payınız

Vadinin hamar daşlarından düzələn bütlərdir.

Onlardır, bəli, onlardır sizə nəsib olan.

Onların qarşısında içmə təqdimi tökdünüz,

Taxıl təqdimi gətirdiniz.

Bunlara görə Mən təsəlli taparammı?

<sup>7</sup> Yatağınızı yüksək, uca dağda salmışınız,

Qurbanlarınızı kəsmək üçün də oraya çıxırsınız.

<sup>8</sup> Qapınıza, qapıların yan taxtalarının arxasına

İyrənc işarələr düzmüsünüz.

Məni tərki edib yatağınızı geniş açdınız,

Orada uzandınız, oynaşlarınızla sövdələşdiniz,

Birlikdə yatmağa can atdınız,

Onların çıpaqlığına tamaşa etdiniz!

<sup>9</sup> Ətirləri bol-bol vurandan sonra

Molek allahına sarı getdiniz.

Elçilərini uzaqlara göndərdiniz,  
Özünüzü ölümlər diyarına qədər endirdiniz.

<sup>10</sup> Uzun yollar sizi taqətdən saldı.  
Lakin siz “daha bəsdır” demədiniz.  
Gücünüzü təzələyib qalxdınız,  
Buna görə yorulmadınız.

<sup>11</sup> Kim sizi qorxudub dəhşətə saldı ki,  
Məni aldatdınız?  
Məni yada salmadınız,  
Ürəyinizdə Mənə yer vermədiniz?  
Mən xeyli vaxt susduğuma görə,  
Siz Məndən qorxmursunuz?

<sup>12</sup> Mən sizin salehliyinizi,  
Etdiyiniz əməlləri aşkara çıxaracağam,  
Bunların sizə xeyri olmayacaq.

<sup>13</sup> Siz fəryad edəndə  
Bu yığdığınız bütələr  
Görək sizi nə cür qurtaracaq!  
Onların hamısını külək sovurub atacaq,  
Bir nəfəs onları yerindən tərpədib aparacaq.  
Lakin Mənə sığınan torpağı irs olaraq alacaq,  
Müqəddəs dağımı mülk edəcək».

*Rəbb xalqına şafa verəcək*

<sup>14</sup> Rəbb deyir:  
«Tikin, tikin, yol hazırlayın!  
Xalqımın yolundakı əngəlləri götürün!»

<sup>15</sup> Uca və əzəmətli,  
Əbədi yaşayan, adı müqəddəs Olan  
Belə deyir:  
«Mən yüksək və müqəddəs yerdə yaşadığım halda

Ruhu əzilənlərlə, özünü aşağı tutanlarla  
birlikdəyəm ki,

Özünü aşağı tutanların ruhunu dirildim,  
Əzilmişlərin ürəyini dirçəldim.

<sup>16</sup> Həmişə çəkişib qəzəblənməyəcəyəm,  
Yoxsa yaratdığım canlı insan qarşımda dura  
bilməz.

<sup>17</sup> Tamahkarlıq günahına görə  
Qəzəblənib xalqı cəzalandırdım,  
Hiddətlənib üzümü ondan döndərdim.  
O da inad edib öz yolu ilə getdi.

<sup>18</sup> Əməllərini gördüm,  
Amma bu xalqa şəfa verəcəyəm.

Ona rəhbərlik edəcəyəm,  
Ona və onun yas tutanlarına təsəlli verəcəyəm.

<sup>19</sup> \* Ağızları ilə həmdlər söyləyəcəyəm.  
Uzaqdakılara və yaxındakılara qoy sülh, sülh olsun».   
Rəbb belə deyir: «Mən onlara şəfa verəcəyəm».

<sup>20</sup> Pislər isə sanki dalğalanan dənizdir,  
Bu dəniz sakit dura bilməz,  
Onun suları palçıq və kir çıxarar.

<sup>21</sup> \* «Pislərə isə sülh yoxdur» deyir mənim Allahım.

## 58

### *Düzgün oruc*

<sup>1</sup> «Avazla çığırın, çəkinməyin,  
Səsinizi şeypur səsi kimi ucaldın,  
Xalqıma üsyankarlığını,  
Yaqub nəslinə günahlarını bildirin!

<sup>2</sup> Onlar hər gün Məni axtarır,  
Mənim yolumu öyrənməkdən zövq alır.

\* **57:19** Ef. 2:17      \* **57:21** Yeş. 48:22

Sanki bu əməlisaleh,  
Allahının hökmündən ayrılmayan millət imiş.  
Onlar Məndən düzgün hökmlər diləyirdi,  
Allaha yaxınlaşmaqdan zövq alırdı.

<sup>3</sup> Onlar belə deyir:

“Oruc tutduğumuzu nə üçün görmürsən,  
Özümüzü aşağı tutanda,  
Sən niyə fikir vermirsən?”  
Baxın, oruc tutduğunuz gün  
Siz istədiyinizi edirsiniz,  
Bütün işçiləriniizi sıxışdırırsınız.

<sup>4</sup> Baxın, orucunuzu savaşa ilə,  
Dava ilə, yumruqla, döyməklə keçirirsiniz.  
Səsinizi ucalara çatdırmaq üçün  
Bugünkü kimi sizə oruc tutmaq olmaz.

<sup>5</sup> İstədiyim oruc, insanın özünü aşağı tutduğu gün  
belə olmalı idimi?  
Bu, qamış kimi başınızı əyib,  
Əyninizə çul geyib, kül üstündə oturmağınızdırmı?  
Bunamı oruc və Rəbbə məqbul olan gün  
deyirsiniz?

<sup>6</sup> Mənim istədiyim orucsa  
Haqsızlığın buxovlarını qırmaq,  
Boyunduruğun iplərini açmaq,  
Sıxıntı içində olanları azad etmək,  
Hər cür boyunduruğu məhv etmək deyilmi?

<sup>7</sup> Yediyiniz çörəyi acla bölüşdürmək,  
Yurdsuz kasıbları evinizə gətirmək deyilmi?  
Mənim istədiyim oruc bu deyilmi?  
Çılpaq görəndə geyindirmək,  
Yaxınlarınızdan köməyinizi əsirgəməmək deyilmi?

8 Onda nurunuz şəfəq kimi saçacaq,  
Tezliklə şəfa tapacaqsınız,  
Qarşınızda salehliyiniz gedəcək,  
Rəbbin izzəti sizə arxa olacaq.

9 O vaxt Rəbbi köməyə çağıracaqsınız, Rəbb cavab  
verəcək.  
Fəryad edəcəksiniz, O sizə “buradayam” deyəcək.

Əgər siz boyunduruğu,  
Yəni başqalarına zülm etməyinizi  
Aranızdan rədd etsəniz,  
Barmaq uzadıb şər sözlər söyləməyə yol  
verməsəniz,

10 Can-dildən acların qayğısına qalsanız,  
Fəqirlərin ehtiyaclarını ödəsəniz,  
Nurunuz qaranlıqda parlayacaq,  
Qaranlığınız günorta işığı kimi nur saçacaq.

11 Rəbb həmişə sizə yol göstərəcək,  
Quru torpaqlarda sizi doyuzduracaq, güc verəcək.  
Siz də sulanmış bağça kimi,  
Suları heç vaxtı əskilməyən  
Bulaq kimi olacaqsınız.

12 Sizdən törənənlər qədim dağıntıları tikəcək,  
Nəsillərdən qalma təməllərin üstünü  
Siz bərpa edəcəksiniz.  
Sizə xarabalıqları bərpa edənlər,  
Camaatın yaşaması üçün  
Küçələri yenidən quranlar deyiləcək.

*Şənbə gününə riayət edənlər üçün mükəfat*

13 Şənbə günündə büdrəməsəniz,  
Müqəddəs gündə istədiyinizi etməsəniz,  
Şənbə gününü “şən gün”,  
Rəbbin müqəddəs gününü

“Şərəfli gün” adlandırırsanız,  
 Öz yolunuzla getməməklə,  
 İstədiyinizi əldə etməməklə,  
 Boşboğazlıqla məşğul olmamaqla,  
 O günü əziz tutsanız,  
 14 Rəblə ünsiyyətdən zövq alacaqsınız.  
 O zaman Mən sizi yer üzünün  
 Yüksək yerlərinə çıxaracağam,  
 Atanız Yaqubun payından dadacaqsınız».

Bu sözlər Rəbbin ağzından çıxıb.

## 59

### *Günah və etiraf*

1 Ah, Rəbbin əli qısa deyil ki, xilas edə bilməsin,  
 Qulağı kar deyil ki, eşidə bilməsin.

2 Lakin şər əməlləriniz  
 Allahınızla sizin aranızda ayrılıq saldı.  
 Günahlarınıza görə Onun üzü sizdən döndü,  
 O səsinizi eşitmir.

3 Çünki əlləriniz qanla,  
 Barmaqlarınız şər əməllərlə murdarlanıb.  
 Dodaqlarınız yalan danışır,  
 Diliniz pislilik söyləyir.

4\* Məhkəmədə ədalətlə işə baxan yoxdur,  
 Doğruluqla özünü müdafiə edən yoxdur,  
 Boş sözlərə güvənirlər, aldadırlar,  
 Əziyyətə hamilə olub pislilik doğurlar.

5 Gürzə yumurtalarına qırt yatırırlar,  
 Hörümçək toru toxuyurlar.  
 O yumurtalardan yeyən ölür,

\* 59:4 Əyy. 15:35; Zəb. 7:14



Qırılan yumurtalardan əfi ilan çıxır.

<sup>6</sup> Onların toxuduğu hörümçək torundan paltar  
çıxmaz,

Toxuduqları parça ilə özlərini örtə bilmirlər.  
Elədikləri əməllər şər əməllərdir,  
Əllərində zorakılıq işləri var.

<sup>7</sup>\* Ayaqları pis işlər etməyə tələsir,  
Günahsız qan tökməyə cəldir.  
Fikirləri, niyyətləri şər əməllərdir,  
Yollarında viranəlik, qırğın var.

<sup>8</sup> Əmin-amanlıq yolu nədir, onlar bilmirlər,  
Getdikləri yolda ədalət yoxdur,  
Özlərinə əyri yol seçdilər,  
O yoldan gedənlərin heç biri  
Əmin-amanlıq nədir bilmir.

<sup>9</sup> Buna görə ədalət bizdən uzaqlaşmış,  
Salehliyə çata bilmirik.

İşiq ümidindəyik, lakin qaranlıqdayıq,  
Aydınlıq gözləyirik, zülmətdə yeriirik.

<sup>10</sup> Kor kimi əllərimizlə divarı yoxlayırıq,  
Gözü görməyənlər tək yol axtarıyıq.  
Günorta çağı gecə vaxtı olduğu kimi büdrəyirik,  
Güclülər arasında ölümlər kimiyik.

<sup>11</sup> Hamımız ayı kimi nərildəyirik,  
Göyərçin tək inildəyirik.  
Ədalət gözləyirik, lakin heç bir şey yoxdur.  
Qurtuluş gözləyirik, amma bizdən uzaqdır.

<sup>12</sup> Çünki Önündə üsyankarlığımız böyükdür,  
Günahlarımız bizə qarşı şahadət edir.  
Üsyankarlığımız bizi dövrəyə alıb,

\* **59:7** Sül. 1:16; Rom. 3:15-17

Şər əməllərimizdən xəbərdarıq.

<sup>13</sup> Üsyankar olub Rəbbi rədd etdik,  
Allahımızın ardınca getmədik,  
Zorakılıq, xəyanətlə dolu sözlər danışdıq,  
Yalan kəlmələri ürəyimizdə gizlətdik,  
Sonra aşkara çıxartdıq.

<sup>14</sup> Ədalət geri çəkildi,  
Salehlik uzaqda durdu,  
Çünki həqiqət şəhər meydanında yıxıldı,  
Dürüstlük aramıza daxil ola bilmir.

<sup>15</sup> Həqiqət heç bir yerdə yoxdur,  
Şərdən uzaq duran talan olunur.

### *Rəbb xalqını qurtaracaq*

Rəbb bunları gördü,  
Ədalətin yoxluğu Onun xoşuna gəlmədi.

<sup>16</sup> \* Rəbb gördü ki, heç kim yoxdur,  
Havadarın olmadığına görə O mat qaldı.  
Onda Onun qolu Ona zəfər gətirdi,  
Salehliyi Ona dayaq oldu.

<sup>17</sup> \* \* O, salehliyi zireh kimi geydi,  
Qurtuluş dəbilqəsini başına taxdı.  
Qisas geyimlərini geydi,  
Qeyrət libasına büründü.

<sup>18</sup> O hər kəsə əməllərinə görə əvəz verəcək.  
Düşmənlərinə qəzəblə, yağlarına,  
Uzaq diyarlara qisasla əvəz verəcək.

<sup>19</sup> Beləcə qərbdən şərqədək adamlar  
Rəbbin adından və əzəmətindən qorxacaq.  
Çünki düşmən azğın bir çay kimi gəldikdə  
Rəbbin nəfəsi onu qovacaq.

\* **59:16** Yeş. 63:5    \* **59:17** Ef. 6:14    \* **59:17** Ef. 6:17; 1Sal. 5:8

20 \* Rəbb bəyan edir: «Satınalan Siona gələcək, Yaqub nəslinin üsyankarlıqdan dönənlərinin yanına gələcək».

21 «Mənim onlarla bağladığım əhd budur: üzərindəki Ruhum, ağzına qoyduğum sözlərim indidən sonsuzadək sənin, övladlarının, nəvənəticələrinin ağzından düşməyəcək». Bunu Allah deyir.

## 60

### *Sionun şərəfli gələcəyi*

1 Qalx, işıqlan, çünki nurun gəldi, Rəbbin izzəti üzərinə gəldi!

2 Budur, dünyanı qaranlıq, ümmətləri zülmət bürüyəcək.

Amma Rəbb üzərinə nur saçacaq, İzzəti səni əhatə edəcək.

3\* Millətlər sənin nuruna, Padşahlar üzərinə çökən aydınlığa doğru gələcək.

4 Qaldır başını, bax ətrafına, Hamı yığılıb yanına gəlir! Oğulların uzaqdan gəlir, Qızların qucaqda gətirilir.

5 O vaxt bunu görüb üzün nur saçacaq, Ürəyin sevincdən tez-tez çırpınacaq. Çünki uzaq ölkələrin var-dövləti sənə gətiriləcək, Millətlərin sərvəti sənə gələcək.

6 Dəvə sürüləri, Midyan və Efa köşəkləri Torpaqlarını dolduracaq. Bütün Səba xalqı gəlib

\* 59:20 Rom. 11:26-27 \* 60:3 Vəhy 21:24

Qızıl və kündür gətirəcək,  
Rəbbə həmdlər söyləyəcək.

<sup>7</sup> Qedarın bütün qoyun sürüləri yanına yığılacaq,  
Nevayotun qoçları sənın əlinin altında olacaq,  
Qurbangahıma Mənə məqbul olan qurbanlar  
gətiriləcək.

Şərəfli evimi daha da izzətləndirəcəyəm.

<sup>8</sup> Kimdir bunlar, bulud kimi,  
Yuvalarına yaxınlaşan göyərçin tək uçub gələnlər?

<sup>9</sup> Uzaq diyarlar Mənə ümid bağladıqlarına görə  
Tərşiş gəmiləri başda olmaqla  
Allahın Rəbbin şərəfinə,

Səni ucaldan İsrailin Müqəddəsi üçün  
Sənin övladlarını qızıl-gümüşü ilə  
Uzaqdan gətirən gəmilərdir bunlar.

<sup>10</sup> Əcnəbilər divarlarını tikəcək,  
Padşahları sənə xidmət edəcək.  
Qəzəbində səni vurdumsa da,  
Lütfümlə sənə mərhəmət edəcəyəm.

<sup>11</sup> \* Darvazaların həmişə açıq qalacaq,  
Nə gecə, nə də gündüz qıfıllanmayacaq ki,  
Millətlərin sərəvəti sənə təqdim olunsun,  
Padşahları yanına gətirilsin.

<sup>12</sup> Çünki sənə xidmət etmək istəməyən  
Millət ya padşahlıq məhv olacaq,  
Bəli, o millətlər tamamilə yox olacaq.

<sup>13</sup> Livanın şan-şöhrəti olan şam ağacı, çinar və sərvi  
ağacları

Müqəddəs məkanımdakı yeri gözəlləşdirmək üçün  
Birgə yanına gətiriləcək,

\* **60:11** Vəhy 21:25-26

Qədəm qoyduğum yeri şərəfləndirəcəyəm.

14 \* Sənə zülm edənlərin övladları  
Gəlib önündə təzim edəcək,  
Sənə həqarətlə baxanların hamısı  
Ayaqlarına düşüb səcdə edəcək.  
Sənə Rəbbin şəhəri,  
İsrailin Müqəddəsinin Sionu deyəcəklər.

15 Səni tərک edib nifrət etdilər,  
Yanından heç kim keçmirdi,  
İndi isə Mən səni əbədi fəxr,  
Nəsillər boyu sevinc edəcəyəm.

16 Millətlər və padşahlar  
Bir ana kimi sənə süd verəcəklər.  
O vaxt biləcəksən ki, səni qurtaran Rəbb,  
Səni Satınalan, Yaqubun qüdrətli Allahu Mənəm.

17 Sənə tunc əvəzinə qızıl,  
Dəmir yerinə gümüş,  
Ağac yerinə tunc,  
Daş əvəzinə dəmir gətirəcəyəm.  
Əmin-amanlığı başçın,  
Salehliyi hökmdarın təyin edəcəyəm.

18 Ölkəndən zorakılıq,  
Sərhədlərindən viranəlik,  
Qırğın xəbəri gəlməyəcək.  
Divarlarını «Xilas»,  
Darvazalarını «Həmd» adlandıracaqsan.

19 \* Artıq gündüz günəş sənə işığın olmayacaq,  
Gecə ay sənə aydınlıq verməyəcək.  
Çünki Rəbb əbədi nurun,  
Allahın sənə şöhrətin olacaq.

\* 60:14 Vəhy 3:9 \* 60:19 Vəhy 21:23; 22:5

20 Günəşin batmayacaq, ayın gizlənməyəcək,  
Çünki Rəbb əbədi nurun olacaq,  
Sənin yaşlı günlərin qurtaracaq.

21 Bütün xalqın saleh olacaq,  
Torpağı əbədi mülk olaraq alacaq.

Onlar əkdiyim fidandır,  
Şöhrətimi göstərmək üçün əlimin işidir.

22 Ən kiçik ailədən böyük nəsil törəyəcək,  
Azsayılı nəsil qüdrətli millət olacaq.  
Mən Rəbb bunu öz vaxtında tez edəcəyəm.

## 61

### *Rəbbin lütfili*

1 \* \* \* Xudavənd Rəbbin Ruhunu üzərimdədir,  
Çünki fəqirlərə müjdəni bildirmək üçün  
O məni məşh etdi.  
Qəlbi sınıq olanlar üçün, yaralarını sarımaq üçün,  
Əsirlərə azadlıq,

Dustaqlara sərbəstlik elan etmək üçün,

2 Rəbbin lütf ilini,  
Allahımızın qisas gününü bəyan etmək üçün,  
Yashlıların hamısına təsəlli vermək üçün,

3 Sionda yas tutanları təmin etmək,

Kül yerinə çələng,  
Yas yerinə sevinc gətirən məşh yağı,

Kədərli ruh əvəzinə  
Həmd libasını bəxş etmək üçün

Rəbb məni göndərdi.

Rəbbin şöhrətini aşkar etmək üçün  
Onlara Rəbbin əkdiyi salehlik palıdları deyiləcək.

4 Onlar qədim dağıntıları inşa edəcək,

\* 61:1 Luka 4:18-19 \* 61:1 Mat. 11:5; Luka 7:22 \* 61:1 Mat. 5:4

Əvvəlki xarabalıqları bərpa edəcək,  
Nəsillər boyu viranə qalmış şəhərləri yenidən  
quracaq.

<sup>5</sup> Yadellilər gəlib sürülərinizi otaracaq,  
Əcnəbilər sizə əkinçilik və bağbanlıq edəcək.

<sup>6</sup> Sizsə Rəbbin kahinləri,  
Allahımızın xidmətçiləri adlanacaqsınız.

Millətlərin sərvəti ilə bəslənəcəksiniz,  
Var-dövlətləri ilə fəxr edəcəksiniz.

<sup>7</sup> Çəkdiyiniz xəcalət yerinə ikiqat şərəf,  
Rüsvayçılıq əvəzinə payınızı alıb sevinəcəksiniz.

İndi isə torpağınızda ikiqat mülk alacaqsınız,  
Sevinciniz əbədi olacaq.

<sup>8</sup> Çünki Mən Rəbb ədaləti sevirəm.

Soyğunçuluğa, haqsızlığa nifrət edirəm.

Əlbəttə, əməllərinə görə onlara haqqını verəcəyəm,  
Onlarla əbədi əhd kəsəcəyəm.

<sup>9</sup> Nəsillərindən törəyənlər millətlər içində,

Övladları xalqlar arasında tanınacaq.

Onları görənlər hər kəs biləcək ki,

Rəbb nəsillərinə xeyir-dua verdi.

<sup>10</sup> \* Rəbdə böyük sevinc tapacağam,

Allahımda ürəyim şadlıqdan coşacaq,

Çünki çələnglə bəzənmiş bəy kimi,

Bər-bəzək taxmış gəlin kimi

Mənə qurtuluş paltarı geyindirdi,

Salehlik libası ilə bürüdü.

<sup>11</sup> Torpaq zoğlarını necə cücədirsə,

Bağ əkilən toxumları necə yetişdirirsə,

Xudavənd Rəbb də bütün millətlər qarşısında

---

\* **61:10** Vəhy 21:2

Salehliyi və həmdı belə yetişdirəcək.

## 62

### *Sionun yeni adı*

<sup>1</sup> Salehliyi nur kimi saçanadək,  
Qurtuluşu məşəl tək yananadək  
Sion naminə susmayacağam,  
Yerusəlim naminə sakit durmayacağam.

<sup>2</sup>\* Millətlər salehliyini,  
Bütün padşahlar əzəmətini görəcək.  
Rəbbin ağzı ilə deyəcəyi,  
Sənə verəcəyi yeni bir adla çağırılacaqsan.

<sup>3</sup> Sən Rəbbin əlində gözəllik tacı,  
Allahının ovcunda padşahlıq çələngi olacaqsan.

<sup>4</sup> Artıq sənə «atılmış»,  
Ölkənə «viranə qalmış» deməyəcəklər.

Əvəzinə sənə «sevdiyim»,  
Ölkənə isə «ərli» deyiləcək.

Çünki Rəbb səni sevəcək,  
Ölkən də ərli sayılacaq.

<sup>5</sup> Bir gənc bakirə qızla evləndiyi kimi  
Səni Yaradan da səninlə evlənəcək.  
Bəy gəlindən zövq aldığı kimi  
Allahın da səndən zövq alacaq.

<sup>6</sup> Ey Yerusəlim, divarlarının üstünə  
Mən qarovulçular qoydum.  
Gecə-gündüz onlar susmayacaq.  
Ey Rəbbə sözünü xatırladan sizlər, susmayın,

<sup>7</sup> Rəbb Yerusəlimi bərpa edənədək,  
Onu yer üzünün tərifə layiq şəhərinə döndərənədək

\* **62:2** Yeş. 65:15; Vəhy 2:17



Ona rahatlıq verməyin!

<sup>8</sup> Rəbb sağ əlini, güclü qolunu

Qaldırıb and içdi:

«Düşmənlərinə sənə taxılını bir daha  
yedirtməyəcəyəm,  
Yadellilər sənə əziyyətlə sıxdığın şərabını  
içməyəcək.

<sup>9</sup> Taxılı yığan yeyəcək,

Rəbbə həmdlər edəcək.

Üzümü toplayan şərabını

Məbədimin həyətlərində içəcək».

<sup>10</sup> Keçin, keçin şəhər darvazalarından,

Xalq üçün yol hazırlayın!

Tikin, yol salın,

Daşları kənara atın,

Xalqlar üçün bayraq qaldırın!

<sup>11</sup> \* Rəbb yer üzünün ən uzaq yerlərinə bəyan etdi:

«Sion qızına deyin:

“Budur, qurtuluşun gəlir,

Rəbbin mükafatı onunladır,

Ənamı önündədir”».

<sup>12</sup> Sion xalqına

«Rəbbin satın aldığı, müqəddəs xalq» deyəcəklər.

Sən, ey Yerusəlim,

«Allahın axtardığı, tərk olmamış şəhər»  
adlanacaqsan.

## 63

### *Rəbbin qüdrəti*

\* **62:11** Yeş. 40:10; Vəhy 22:12

1\* Edomdan, Bosradan al geyimlər geyib  
 Bu gələn kimdir?  
 Təmtəraqılı libas içində,  
 Böyük qüdrətlə gələn kimdir?  
 «O Mənəm, həqiqətlə danışan,  
 Qurtarmağa qadir olan».

2 Nə üçün geyimlərin qırmızıdır,  
 Nə üçün libasın al rəngdədir,  
 Sanki sən üzümsıxanda üzüm sıxırdın?

3\*\* «Üzümsıxanda üzümü tək sıxdım,  
 Yanımda xalqlardan heç kim olmadı.  
 Qəzəb içində onları tapdaladım,  
 Qeyzlə təpiyimin altına saldım.

Qanları geyimlərimə sıçradı,  
 Bütün libaslarımı bulaşdırdım.  
 4 Çünki qisas günü qəlbimdə idi,  
 Xalqımı satın aldığı il gəldi.

5\* Mən baxdım, kömək edən bir kəs yox idi,  
 Mənim tərəfimi saxlayan olmadığına məəttəl  
 qaldım,

Onda qolum mənə zəfər gətirdi,  
 Qeyzim mənə dayaq oldu.

6 Qəzəb içində xalqları tapdaladım,  
 Qeyzimi onlara içirdim,  
 Qanlarını yerə axıtdım».

### *Rəbbin xeyrxahlığı*

7 Rəbbin lütfkar işlərindən,  
 Həmdlərə layiq əməllərindən nəql edəcəyəm.

---

\* **63:1** Yeş. 34:5-17; Yer. 49:7-22; Yez. 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11-12; Avd. 1-14; Mal. 1:2-5 \* **63:3** Vəhy 14:20; 19:15 \* **63:3** Vəhy 19:13 \* **63:5** Yeş. 59:16

Böyük mərhəməti və məhəbbəti naminə,  
İsrail nəslinə etdiyi böyük xeyirxahlığına görə,  
Rəbbin bizə etdiyi bütün işlərinə görə  
Onu xatırlayacağam.

<sup>8</sup> Rəbb dedi:

«Əlbəttə, onlar Mənim xalqımdır,  
Məni aldatmayan övladlarımdır».  
Beləcə onlara Qurtarıcı oldu.

<sup>9</sup> Onlar əziyyət çəkdikdə

O da əziyyət çəkdi.

Hüzurundan gələn mələk onları xilas etdi.

Məhəbbəti və mərhəməti ilə

Onları satın aldı.

Bütün keçmiş günlərdə onları götürüb apardı.

<sup>10</sup> \* Lakin İsrail üsyankar olaraq  
Onun Müqəddəs Ruhunu kədərləndirdi.

Rəbb də düşməni olub

Onlara qarşı döyüşdü.

<sup>11</sup> \* Sonra xalq keçmiş günləri –

Rəbbin qulu Musanın dövrünü yada saldı.

Onları sürüsünün çobanları ilə birgə

Dənizdən keçirən haradadır?

Onların daxilinə

Müqəddəs Ruhunu ehsan edən,

<sup>12</sup> Öz əzəmətli gücü ilə Musanın sağ əlindən tutub,

Özünə əbədi ad qazandırmaq üçün

Suları qarşılarında yaran Rəbb haradadır?

<sup>13</sup> Bir at çöldə yıxılmadan çapan kimi

Onları da dərinliklərdən elə keçirən Rəbb  
haradadır?

\* **63:10** Həv. 7:51; Ef. 4:30      \* **63:11** Çix. 14:21

14 Rəbbin Ruhunu onlara elə rahatlıq verdi ki,  
Elə bil naxır otu bol olan dərədə otarılır.  
Bəli, Sən adını şərəfləndirmək naminə  
Xalqına belə yol göstərdin.

*Rəhm və imdad haqqında yalvarış*

15 Ya Rəbb, göylərdən bax,  
Müqəddəs, izzətli, uca məskənindən bizə nəzər sal!  
Haradadır Sənin qeyrətin, gücün?  
Qəlbindəki həsrəti, rəhmi bizdən əsirgədin.

16 Sənsən Atamız.  
İbrahim bizi tanımasa da,  
İsrail bizim kim olduğumuzu bilməsə də,  
Atamız Sənsən, ya Rəbb,  
Əzəldən bəri adın «Bizi Satınalan»dır.

17 Nə üçün, ya Rəbb,  
Bizi yolundan azdırırsan,  
Səndən qorxmayaq deyə  
Qəlblərimizi inadkar edirsən?  
Qullarının xatirinə,  
İrsin olan qəbilələrinin xatirinə geri dön.

18 Müqəddəs xalqın qısa müddətə Sənin Müqəddəs  
məkanına sahib oldu.

İndi isə oranı düşmənlərimizin ayağı tapdalayır.

19 Əzəldən bəri heç vaxt  
Hakimlik etmədiyən xalqa bənzədik,  
Sanki Sənin adına bağlı xalq olmamışıq.

## 64

1 Ya Rəbb, kaş göyləri yarıb enəydin,  
Dağlar hüzurunda sarsıldadı!

2 Alov kolluğu yandıran kimi,  
Od suyu qaynadan kimi  
Adını yağlarına tanıtdırıydın,

Millətlər önündə lərzəyə gələrdi!

<sup>3</sup> Sən gözləmədiyimiz əzəmətli işlər edəndə  
Endin yer üzünə, dağlar önündə sarsıldı.

<sup>4\*</sup> Ona etibar edənlər üçün belə işlər edən Allahı,  
Əzəldən bəri Səndən başqasını nə göz görüb, nə də  
qulaq eşidib.

<sup>5</sup> Sevinə-sevinə salehlik edəni,  
Yollarında Səni xatırlayanları qarşılıyarsan.  
Amma biz günaha batdıq, Sən qəzəbləndin.  
Beləcə xeyli vaxt yaşadığ,

Bəs biz necə xilas ola bilərik?

<sup>6</sup> Hamımız elə bil ki murdarlandıq,  
Bütün saleh əməllərimiz murdar əskiyə bənzəyir.  
Hamımız yarpaq kimi soluruq,  
Şər əməllərimiz bizi külək tək sovurub-aparır.

<sup>7</sup> Sənin adını çağıran yoxdur,  
Sənə bağlanmaq üçün can atan yoxdur.  
Çünki bizdən üz döndərdin,  
Şər əməllərimizə görə bizi yox etdin.

<sup>8</sup> Yenə də, ya Rəbb, Sənsən Atamız:  
Biz gilik, Sən isə dulusçu,  
Biz hamımız Sənin əlinin işiyik.

<sup>9</sup> Ya Rəbb, çox qəzəblənmə,  
Şər əməllərimizi heç vaxt xatırlama,  
Hamımız Sənin xalqınıq, bunu nəzərə al.

<sup>10</sup> Müqəddəs şəhərlərin səhraya,  
Sion çöllüyə döndü,  
Yerusəlim viran qaldı.

<sup>11</sup> Atalarımızın Sənə həmd etdikləri yer –  
Müqəddəs, şanlı məbədimiz yandı,  
Gözəl binalarımız xaraba qaldı.

<sup>12</sup> Bütün bunlardan sonra,

---

\* 64:4 1Kor. 2:9

Ya Rəbb, yenə də Özünü saxlayacaqsanmı?  
Susub bizi nə qədər alçaldacaqsan?

## 65

### *Dikbaşlar cəza çəkəcək*

<sup>1</sup>\* «Məni soruşmayanlara Mən zühur etdim,  
Məni axtarmayanlar tərəfindən tapıldım.  
Adımı çağırmayan millətə dedim:  
“Buradayam! Buradayam!”

<sup>2</sup> Pis yolla gedən,  
Öz düşüncələri ilə hərəkət edən  
Dikbaş xalqa gün boyu əllərimi uzadıb durdum.

<sup>3</sup> O xalq ki bağlarda qurban kəsərək,  
Kərpiclərin üstündə buxur yandırır  
Gözüm önündə daima Məni təhqir edir,

<sup>4</sup> Qəbiristanlıqda oturub  
Gizli yerlərdə gecələyir,  
Donuz əti yeyir,  
Qablarında haram ət qaynadır.

<sup>5</sup> Onlar bir-birinə deyir: “Uzaq dur,  
Mənə yaxınlaşma, çünki mən səndən müqəddəsəm”.  
Belələri burnuma tüstü,  
Bütün gün yanan alovdur.

<sup>6</sup> Budur, qarşımda bunlar yazılıb:  
Mən susmayacağam,  
Ancaq onların əvəzini verəcəyəm,  
Əməllərini başlarına çevirəcəyəm.

<sup>7</sup> Onların da, atalarının da qəbahətlərinin cəzasını  
Onlara çəkdirəcəyəm». Rəbb deyir.

---

\* **65:1** Rom. 10:20-21

«Dağların başında buxur yandırdıqlarına görə,  
Təpələrin başında Mənə küfr etdiklərinə görə  
Mən əvvəlki əməllərini ölçüb onların əvəzini onlara  
çəkdirəcəyəm».

<sup>8</sup> Rəbb deyir:

«Üzüm salxımında şirə tapıldığına görə deyirlər:  
“Salxımı xarab etməyin, içində bərəkət var”.

Mən də qullarımın xatirinə belə edərəm ki,  
Onların hamısı məhv olmasın.

<sup>9</sup> Yaqubdan törəyənlərin sayını artıracağam,  
Yəhuda nəslindən dağlarıma varis çıxacaq,  
Seçilmiş xalqım oranı irs alacaq.

Mənim qullarım orada məskunlaşacaq.

<sup>10</sup> \* Məni axtaran xalqım üçün

Şaron sürülərin otlağı,

Akor vadisi mal-qaranın rahatlandığı yer olacaq.

<sup>11</sup> Lakin sizlər – Rəbbi tərk edənlər,

Müqəddəs dağımı unudanlar,

Tale allahına süfrə açanlar,

Qismət allahına camlarda şərab təqdim edənlər,

<sup>12</sup> Mən də sizi qılınca qismət edəcəyəm,

Hamınız qırılmaq üçün diz çökəcəksiniz.

Çünki Mən çağıranda sizdən cavab almadım,

Danışanda qulaq asmadınız.

Gözümdə pis olanı etdiniz,

Mənə məqbul olmayanı seçdiniz».

<sup>13</sup> Buna görə də Xudavənd Rəbb belə deyir:

«Qullarım yeyəcək, sizsə ac qalacaqsınız,

Qullarım içəcək, sizsə susayacaqsınız,

---

\* **65:10** Yeşua 7:24-26

Qullarım sevinəcək, sızsə utanacaqsınız.

<sup>14</sup> Qullarım şadlanıb mədhiyələr söyləyəcək,  
Sızsə ürək ağrısından qışqıracaqsınız,  
Kədərli ruhla fəryad edəcəksiniz.

<sup>15</sup> \* Sizin adınız seçilmiş xalqımın  
Ağzında ancaq lənət kimi qalacaq.  
Xudavənd Rəbb sizi öldürəcək,  
Öz qullarına isə başqa ad verəcək.

<sup>16</sup> Ölkədə kim xeyir-dua istəsə,  
Sadiq Allahdan diləyəcək.

Ölkədə kim and içsə,  
Sadiq Allahın adı ilə and içəcək.  
Çünki keçmiş əziyyətlər unudulub  
Gözümün önündən yox olacaq.

### *Yeni yer, yeni göylər*

<sup>17</sup> \* Budur, Mən yeni göylər və yeni yer yaradıram.  
Əvvəlki işlər bir daha xatırlanmayacaq,  
Heç yada düşməyəcək.

<sup>18</sup> Yaradığımıla əbədilik sevinin, şadlanın.  
Çünki sevinc üçün yeni Yerusəlimi,  
Sakinlərini xoşbəxtlik üçün yaradacağam.

<sup>19</sup> \* Mən Yerusəlim üçün sevinəcəyəm,  
Xalqım üçün şadlanacağam.  
Orada nə ağlaşma, nə fəryad səsi  
Bir daha eşidilməyəcək.

<sup>20</sup> Uşaqlar artıq körpə çağlarında ölməyəcək,  
Uzun ömür sürməyən qoca olmayacaq,  
Yüz yaşında ölənlər cavan sayılacaq,  
Yüz yaşına çatmayanlar lənətli sayılacaq.

---

\* **65:15** Yeş. 62:2; Vəhy 2:17      \* **65:17** Yeş. 66:22; 2Pet. 3:13; Vəhy 21:1  
\* **65:19** Vəhy 21:4



21 Onlar evlər tikib orada məskunlaşacaq,  
Üzüm bağları salacaq, bəhrələrindən yeyəcək.

22 Tikdikləri evdə özgələr yaşamayacaq,  
Əkdikləri bağın meyvələrini başqaları yeməyəcək.

Çünki xalqım ağaclar tək uzun ömür sürəcək,  
Seçilmişlərim əllərinin işlərindən zövq alacaq.

23 Onlar boş yerə əlləşməyəcək,  
Övladları bəlalılarla üzləşməyəcək.

Çünki özləri də, övladları da,  
Rəbbin xeyir-dualı nəslə olacaq.

24 Onlar Məni çağırmamışdan  
Mən onlara cavab verəcəyəm,  
Onlar hələ danışarkən Mən eşidəcəyəm.

25 \* Qurdla quzu bir yerdə otlayacaq,  
Şir buğa tək saman yeyəcək,  
İlanın yediyi torpaq olacaq.  
Müqəddəs dağımın heç bir yerində  
Heç kimə zərər dəyməyəcək,  
Heç bir kəs o birisini məhv etməyəcək».  
Rəbb belə deyir.

## 66

### *Mühakimə və ümid*

1 \* \* Rəbb belə deyir:

«Göylər Mənim taxtımdır,  
Yer ayaqlarımın altındakı kətildir.  
Mənim üçün harada ev tikəcəksiniz,  
Dincələcəyim yer harada olacaq?

2 Çünki bütün bunları Mənim əlim yaratdı,  
Hər şey beləcə əmələ gəldi» Rəbb bəyan edir.

\* 65:25 Yeş. 11:6-9

\* 66:1 Mat. 5:34-35; 23:22

\* 66:1 Həv.

«Ancaq Mən özünü aşağı tutan və ruhu əzilmiş insana,  
Sözümün önündə titrəyənə nəzər salaram.

<sup>3</sup> Buğa kəsən şəxs adam öldürən kimidir,  
Quzunu qurban verən şəxs itin boynunu qıran kimidir,  
Taxıl təqdimi gətirən şəxs donuz qanını təqdim edən kimidir,  
Kündür yandıraraq təqdim edən şəxs bütə pərəstiş edən kimidir.  
Onlar öz yolları ilə gedir,  
İyrənc işlərindən həzz alır.

<sup>4</sup> Mən də onları çətinliyə düşür edəcəyəm,  
Qorxduqları bəlanı başlarına gətirəcəyəm.  
Çünki Mən çağıranda onlardan cavab almadım,  
Danışanda qulaq asmadılar,  
Gözümdə pis olanı etdilər,  
Mənə məqbul olmayanı seçdilər».

<sup>5</sup> Ey Rəbbin sözü önündə titrəyənlər,  
Onun dediklərini eşidin:  
«Mənim adıma görə sizə nifrət edib təqib edən soydaşlarınız  
“Qoy Rəbb izzətini göstərsin,  
Biz də görək, necə sevinərsiniz” deyirdilər.  
Amma onlar rüsvay olacaq.

<sup>6</sup> Şəhərdən nərələr,  
Məbəddən bir səs eşidilir!  
Bu, düşmənlərindən qisas alan Rəbbin səsidir.

<sup>7</sup>\* Bir qadın ağrı çəkmədən,

---

\* 66:7 Vəhy 12:5

Sancısı tutmadan bir oğlan uşağı doğdu.

<sup>8</sup> Belə bir şey eşidən olubmu?

Belə şeyləri kim görüb?

Bir gündə ölkə yarana bilərmi?

Bir anda millət doğula bilərmi?

Sion isə ağrısı tutan kimi övladlarını doğdu.

<sup>9</sup> Mən doğuş anınadək gətirib

Doğmağa güc vermərəmmi?» deyir Rəbb.

«Doğuş üçün güc verən Mən

Bətəni bağlayarammı?» deyir Allahın.

<sup>10</sup> «Yerusəlimlə birgə sevinin,

Ey onu sevənlər, hamınız onun üçün şadlanın.

Ey Yerusəlim üçün yas tutanlar,

Onunla birgə cuşa gəlin, fərəhlənin!

<sup>11</sup> Siz ananız Yerusəlimin döşlərini əmib

Təsəlli tapacaqsınız, doyacaqsınız,

Onun bol nemətlərindən dadıb zövq alacaqsınız».

<sup>12</sup> Rəbb belə deyir:

«Budur, Mən əmin-amanlığı bir çay tək,

Millətlərin sərvətini daşqın sel kimi

Ona sarı axıdacağam.

Siz ondan bəslənəcəksiniz,

Qucağında daşınacaqsınız,

Dizlərinde oxşanacaqsınız.

<sup>13</sup> Övladına təsəlli verən bir ana tək

Mən sizə təsəlli verəcəyəm.

Yerusəlimdə təsəlli tapacaqsınız.

<sup>14</sup> Bunları görüb ürəyiniz sevinəcək;

Bədənləriniz yaşıl ot kimi qüvvətlənəcək.

Hər kəs biləcək ki,

Rəbbin qoruyucu əli qullarının,

Qəzəbi isə düşmənlərinin üstündədir».

15 Budur, Rəbb odla gəlir,  
Onun döyüş arabaları qasırga tək gəlir.  
Şiddətli qəzəbini, məzəmmətini  
Alov kimi tökməyə hazırdır.

16 Rəbb bütün bəşəri odla,  
Qılıncı ilə mühakimə edəcək,  
Çoxlarını məhv edəcək.

17 «Bağlara girmək üçün  
Özlərini təqdis edib pak edənlər,  
Mərkəzdə duranın ardınca gedərək  
Donuz, siçan və digər murdar heyvanların  
Ətini yeyənlərin hamısı məhv olacaq»  
Rəbb bəyan edir.

18 «Çünki Mən onların əməllərini də, fikirlərini də bilirəm. Bütün millətləri və dilləri bir yerə topladığım vaxt gəlir. Onlar gəlib Mənim əzəmətimi görəcəkdir. 19 Mən aralarında bir əlamət qoyacağam. Onlardan qaçıb-qurtulanları Mən millətlərə – Tarşişə, Pula, mahir oxatanların vətəni Luda, Tuvala, Yavana, şöhrətini eşitməyən, əzəmətimi görməyən uzaq diyarlara göndərəcəyəm. Onlar Mənim əzəmətimi bu millətlər arasında bəyan edəcəkdir. 20 İsrail övladları Rəbbin məbədinə pak qablarda təqdimlərini necə gətirirlərsə, onlar da bütün millətlərdən soydaşlarını atlarla, arabalarla, taxt-rəvanlarla, qatırlarla, dəvələrlə müqəddəs dağıma, Yerusəlimə, Rəbbə elə təqdim edəcəkdir. 21 Onlardan bəzisini Mən kahin və Levili seçəcəyəm» Rəbb bəyan edir.

22 \* «Yaradacağım yeni göylər və yeni yer önümdə  
necə qalacaqsa,  
Nəsliniz və adınız da elə qalacaq»  
Rəbb bəyan edir.

23 «Hər Təzə Ay mərasimində, hər Şənbə günündə  
Bütün bəşər gəlib qarşımda səcdə edəcək».  
Rəbb deyir.

24 \* «Onlar eşiyə çıxanda  
Mənə qarşı üsyankar olanların meyitlərini görəcək.  
Meyitləri yeyən qurd ölməyəcək,  
Onları yandıran alov sönməyəcək.  
Bütün bəşər onlardan iyrənəcək».

---

\* 66:22 Yeş. 65:17; 2Pet. 3:13; Vəhy 21:1

\* 66:24 Mark 9:48

**Azərbaycan dilində Müqəddəs Kitab**  
**The Holy Bible in the Azerbaijani language, also**  
**known as the Azeri language, of Azerbaijan, Iran,**  
**Iraq, Syria, and Turkey**

Copyright © 2008 Müqəddəs Kitab Sirkəti

Language: Azeri (Azerbaijani, South)

Translation by: Institute for Bible Translation

Contributor: Bible Society of Azerbaijan

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-09

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

5d1dd449-0589-5c75-ab0e-6b96786f2985